№. 80. ПЯТНИЦА, 12 ОКТЯБРЯ. 1862. PIĄTEK, 12 PAŹDZIERNIKA. № 80.

ВИЛЕНСКIЙ ВѢСТНИКЪ

ГАЗЕТА

ОФФИЦIАЛЬНАЯ, ПОЛИТИЧЕСКАЯ И ЛИТЕРАТУРНАЯ.

ВЫХОДИТЪ ПО ВТОРНИКАМЪ И ПЯТНИЦАМЪ.

Цѣна на мѣстѣ: За годъ 10 р. За полъ-года 5 р. За четверть года 3, р. За 1 мѣсяцъ 1 р.
Съ пересылкою за годъ 12 р. За полъ-года 6. р, За четверть года 3 р. 50 к.
За объявленія: За строку изъ 40 буквъ платится 17 коп. сер.

KURYER WILEŃSKI

GAZETA

URZĘDOWA, POLITYCZNA I LITERACKA.

WYCHODZI WE WTORKI I PIĄTKI.

Cena na miejscu: Roczna rs. 10, Półroczna rs. 5, Kwartalowa rs. 3, Miesięczna rs. 1.
Z przesyłką: Roczna rs. 12, półroczna rs. 6, kwartalowa rs. 3 kop. 50.
Za wiersz ze 40 liter ogłoszenia płaci się 17 kop. sr.

СОДЕРЖАНIЕ.

Часть оффиціальная: Преобразованіе судебной части. — Варшава. — Вильно.
Часть неоффиціяльная: Иностранныя извѣстія: Общее обозрѣніе. — Италія. — Франція.— Англія.—Австрія.— Пруссія.—Сербія.—Телеграфическія депеши.
Литер. отдѣлъ: Земледѣльческое обозрѣніе —Выдержки изъ газетъ и журналовъ.—Письмо изъ Вашингтона.—Текущія извѣстія.—Виленскій дневникъ.—Объявленія.

TREŚĆ.

Dział urzędowy: Reorganizacja sądownictw. — Warszawa.—Wilno.
Dział nieurzędowy. Wiadomości zagraniczne.— Pogląd ogólny.— Włochy.— Francja.— Anglja.—Austrja.— Prusy. — Serbja.—Depesze telegraficzne.
Dział literacki: Przeglądy: rolniczy i pism czasowych. — List z Waszyngtonu. — Wiadomości bieżące. — Dziennik wileński.— Ogłoszenia.

Часть оффиціальная.

С. Петербургъ, 10 октября.

ОСНОВНЫЯ ПОЛОЖЕНІЯ ПРЕОБРАЗОВАНІЯ СУДЕБНОЙ ЧАСТИ ВЪ РОССІИ.

(Продолженіе см. N 79).

55. Канцеляріи кассаціонныхъ департаментовъ сената состоятъ изъ оберъ-секретарей и помощниковъ оберъ-секретарей; первые утверждаются министромъ юстиціи, а послѣдніе—оберъ-прокурорами, по принадлежности.

56. На наемъ писцовъ во всѣхъ судебныхъ мѣстахъ и на канцелярскіе расходы отпускаются особыя суммы.

IX. О внутреннемъ устройствѣ судебныхъ мѣстъ вообще.

1) О порядкѣ занятій.

57. Наблюденіе за скоростію и правильностію дѣлопроизводства въ каждомъ судебномъ мѣстѣ и охраненіе порядка въ засѣданіяхъ суда возлагается на его предсѣдателя или первоприсутствующаго.

58. Засѣданія судебныхъ мѣстъ суть или *распорядительныя*, или *судебныя*.

59. *Распорядительныя* засѣданія составляются изъ наличнаго числа членовъ, для предварительнаго обсужденія наказовъ, отчетовъ и дѣлъ о служебныхъ (дисциплинарныхъ) взысканіяхъ съ лицъ судебнаго вѣдомства, а также для совѣщаній по дѣламъ, касающимся управленія судебною частію. Засѣданія сіи суть закрытыя.

60. *Судебныя* засѣданія для рѣшенія гражданскихъ и уголовныхъ дѣлъ происходятъ публично, въ присутствіи тяжущихся, обвиняемыхъ, свидѣтелей и постороннихъ лицъ. Случаи, въ которыхъ къ симъ засѣданіямъ не должны быть допускаемы лица постороннія, опредѣляются закономъ.

61. Сверхъ сихъ засѣданій, отдѣленія или департаменты судебныхъ мѣстъ соединяются въ общія собранія:

1) для рѣшенія дѣлъ о служебныхъ (дисциплинарныхъ) взысканіяхъ съ лицъ судебнаго вѣдомства;

2) для обсужденія наказовъ и выслушанія ежегодныхъ отчетовъ о движеніи дѣлъ въ судебныхъ мѣстахъ, и

3) во всѣхъ другихъ случаяхъ, когда старшій предсѣдатель палаты или первоприсутствующій общаго собранія кассаціонныхъ департаментовъ сената признаетъ необходимымъ созвать, по важности подлежащаго разрѣшенію вопроса, общее собраніе.

62. Каждое окончательное рѣшеніе, состоявшееся публично, можетъ быть напечатано, какъ самимъ судомъ, такъ и частными лицами, и обсуждаемо сими последними, въ юридическихъ журналахъ, съ сохраненіемъ должнаго къ суду и его членамъ уваженія. Преслѣдованіе нарушеній сего правила возлагается на обязанность прокуроровъ судебныхъ мѣстъ, чѣмъ впрочемъ не отнимается у частныхъ лицъ право приносить, куда слѣдуетъ, жалобы на сдѣланное имъ оскорбленіе

63. Члены судебныхъ мѣстъ имѣютъ ежегодно три мѣсяца вакантнаго времени: но каждый изъ нихъ порознь имѣетъ право пользоваться симъ временемъ только полтора мѣсяца, если не послѣдуетъ между членами особаго по сему предмету соглашенія.

2) О составленіи наказовъ и отчетовъ.

64. Правила, относящіяся до внутренняго распорядка въ судебныхъ мѣстахъ и указывающія способы исполненія законовъ, опредѣляются наказами: *общимъ* и *особыми*. Первый составляется законодательнымъ порядкомъ, а послѣдніе мѣстными судебными властями.

65. Отчеты о движеніи дѣлъ въ судебныхъ мѣстахъ составляются: по округу суда первой степени предсѣдателемъ окружнаго суда вмѣстѣ съ окружнымъ прокуроромъ; по округу судебной палаты старшимъ предсѣдателемъ палаты вмѣстѣ съ ея прокуроромъ; по кассаціоннымъ департаментамъ сената первоприсутствующимъ общаго собранія сихъ департаментовъ, по соглашенію съ оберъ-прокуроромъ. Отчеты судебныхъ мѣстъ публикуются во всеобщее извѣстіе.

3) О порядкѣ назначенія, увольненія и отвѣтственности чиновъ судебнаго вѣдомства и объ обезпеченіи ихъ будущности.

66. Должности предсѣдателей и членовъ судебныхъ мѣстъ, въ томъ числѣ и судебныхъ слѣдователей, а равно прокуроровъ и секретарей, замѣщаются не иначе, какъ изъ числа лицъ, получившихъ юридическое образованіе, или же доказавшихъ на службѣ свои познанія по судебной части.

67. Предсѣдатели и члены судебныхъ мѣстъ не могутъ быть ни увольняемы безъ прошенія, ни переводимы изъ одной мѣстности въ другую безъ ихъ согласія. Они не могутъ также быть удаляемы отъ должности иначе, какъ съ преданіемъ суду, или отрѣшаемы отъ должности иначе, какъ по суду.

68. Для обезпеченія средствъ жизни заслуженнымъ чинамъ судебнаго вѣдомства, оставляющимъ службу, а послѣ ихъ смерти и семействамъ ихъ, учреждается эмеритальная пенсіонная касса судебнаго вѣдомства.

69. Правила объ учрежденіи эмеритальной пенсіонной кассы по судебному вѣдомству должны быть составлены и изданы одновременно съ возвышеніемъ, по новымъ штатамъ, окладовъ для чиновъ судебнаго вѣдомства.

X. О лицахъ, состоящихъ при судебныхъ мѣстахъ.

1) Судебные пристава.

70. Судебные пристава назначаются предсѣдателями судебныхъ мѣстъ.

71. Въ пользу судебныхъ приставовъ, сверхъ опредѣленнаго имъ отъ правительства содержанія, назначается особый процентъ съ взыскиваемой суммы за каждое дѣйствіе по исполненію распоряженій суда.

72. За нерадѣніе въ исполненіи своихъ обязанностей и за другія неправильныя дѣйствія, судебныя пристава могутъ быть лишены причитающейся имъ доли съ взысканной суммы.

2) Присяжные повѣренные.

73. Присяжные повѣренные занимаются дѣлами по порученію тяжущихся, обвиняемыхъ и другихъ лицъ, въ дѣлѣ участвующихъ.

74. Присяжные повѣренные въ дѣлахъ, поручаемыхъ имъ по желанію и выбору тяжущихся, дѣйствуютъ въ судѣ отъ сихъ послѣднихъ, въ мѣрѣ даннаго имъ уполномочія.

75. Въ дѣлахъ уголовныхъ, присяжные повѣренные принимаютъ на себя защиту подсудимыхъ: или по ихъ порученію, или по назначенію предсѣдателя судебнаго мѣста.

76. Къ числу присяжныхъ повѣренныхъ могутъ приписываться только лица: неопороченныя судомъ и не моложе 25-ти лѣтъ, имѣющія притомъ аттестаты университетовъ или другихъ высшихъ учебныхъ заведеній объ окончаніи съ успѣхомъ курса ученія, или о выдержаніи экзамена въ юридическихъ наукахъ, если они, сверхъ того, прослужили по судебному вѣдомству не менѣе пяти лѣтъ, или занимались, въ теченіе этого времени, судебною практикою подъ руководствомъ присяжныхъ повѣренныхъ, въ качествѣ ихъ помощниковъ.

77. Присяжные повѣренные избираютъ мѣсто жительства въ одномъ изъ городовъ округа той судебной палаты, къ коей они приписаны.

78. Тяжущіеся сохраняютъ право являться въ судъ лично, равно какъ подавать просьбы и другія бумаги и объяснять свои дѣла и требованія, не обязываясь избирать присяжныхъ повѣренныхъ; но въ тѣхъ городахъ, гдѣ имѣетъ жительство достаточное число присяжныхъ повѣренныхъ, тяжущіеся могутъ давать довѣренности на хожденіе по тяжебнымъ ихъ дѣламъ, въ судахъ того города, только лицамъ, принадлежащимъ къ числу сихъ повѣренныхъ. Число присяжныхъ повѣренныхъ, признаваемое на этомъ основаніи достаточнымъ въ городахъ уѣздныхъ и губернскихъ и въ столицахъ, опредѣляется въ особой табели, которую министръ юстиціи представитъ на утвержденіе государственнаго совѣта.

79. Присяжные повѣренные каждаго округа судебной палаты избираютъ изъ среды себя, для надзора за всѣми состоящими въ томъ округѣ повѣренными, особый при судебной палатѣ *совѣтъ*, а также предсѣдателя сего совѣта и товарища предсѣдателя, который, въ случаѣ болѣзни или отсутствія предсѣдателя, занимаетъ его мѣсто.

80. Совѣтъ присяжныхъ повѣренныхъ имѣетъ право своею властію подвергать ихъ, за нарушеніе принятыхъ ими на себя обязанностей: 1) предостереженіямъ; 2) выговорамъ; 3) запрещенію отправлять обязанности повѣреннаго въ продолженіе опредѣленнаго совѣтомъ времени, впрочемъ не долѣе одного года; 4) исключенію, въ случаѣ неблагонадежности, изъ числа присяжныхъ повѣренныхъ; 5) преданію уголовному суду, въ случаяхъ особенно важныхъ.

81. Количество вознагражденія присяжныхъ повѣренныхъ за хожденіе по дѣламъ зависитъ отъ соглаше-

Dział urzędowy.

St. Petersburg, 10 października.

ZASADNICZE USTAWY ZREFORMOWANIA SĄDOWNICZEGO WYDZIAŁU W ROSSJI.

(Dalszy ciąg ob. N 79).

55. Kancelarje kassacyjnych departamentów senatu składają się z ober-sekretarzów i pomocników ober-sekretarzy; pierwszych potwierdza minister sprawiedliwości, drugich zaś ober-prokurorowie, według porządku.

56. Na opłatę pisarzy we wszystkich sądownictwach, jako też na kancelaryjne wydatki, wyznacza się osóbna summa.

IX. *O wewnętrznem urządzeniu sądownictw w ogólności.*

1) O porządku zajęć.

57. Dozór nad prędkością i regularnością procedury sądowej w każdém sądownictwie tudzież zachowanie porządku w posiedzeniach sądu, porucza się prezydentowi onegoż lub głównozasiadającemu.

58. Posiedzenia sądownictw są albo administracyjne albo sądowe.

59. Administracyjne posiedzenia składają się z obecnych członków, dla poprzedniego roztrząśnienia instrukcij, sprawozdań i spraw o służbowych (dyscyplinarnych) karach osób sądowego zawiadowstwa, jak niemniéj dla porozumienia się o sprawach, tyczących się kierownictwa sądowniczego wydziału. Te posiedzenia odbywają się przy drzwiach zamkniętych.

60. Sądowe zaś posiedzenia dla rozstrzygnięcia cywilnych i kryminalnych spraw, odbywają się jawnie w obec powodów, oskarżonych, świadków i obcych osób. Przypadki, w których na te posiedzenia nie można będzie dopuszczać osób obcych, oznaczy prawo.

61. Oprócz tych posiedzeń, wydziały lub departamenta sądownictw zbierają się na ogólne zgromadzenia:

1) dla osądzenia spraw o służbowych (dyscyplinarnych), karach osób sądowego zawiadowstwa.

2) dla roztrząśnienia instrukcij i wysłuchania corocznych sprawozdań o ruchu spraw w sądownictwach, i

3) we wszystkich innych razach, gdy starszy prezydent izby lub głównozasiadający na ogólném zebraniu kassacyjnych departamentów senatu, uznają konieczném zwołać, dla wagi roztrząsanéj kwestji, ogólne zebranie.

62. Wszelkie ostateczny wyrok ferowany publicznie, może być wydrukowany, tak przez sam sąd, jak i prywatne osoby, i rozsądzany przez te ostatnie, w prawodawczych dziennikach, z zachowaniem winnego dla sądu i jego członków szacunku. Ściganie wykroczeń tego prawidła wkłada się obowiązująco na prokurorów sądownictw, co, wszakże nie odbiera prywatnym osobom prawa zanoszenia swoich skarg gdzie należy na uczynioną im krzywdę.

63. Członkowie sądownictw co rok mają trzy-miesięczne wakacyjne ferje, lecz każdy z nich w szczególności ma prawo korzystać z tego czasu tylko półtora miesiąca, jeżeli nie nastąpi pomiędzy członkami szczególna w téj mierze umowa.

2) O ułożeniu instrukcij i sprawozdań.

64. Przepisy, odnoszące się do wewnętrznego rozporządzenia w sądownictwach i wskazujące środki wypełnienia praw, określają się instrukcjami ogólną i szczególnemi. Pierwsza układa się według prawodawczego porządku, a ostatnie przez miejscowe sądownicze władze.

65. Sprawozdania o ruchu spraw w sądownictwach, układają się w sądowym okręgu pierwszego stopnia przez prezydującego sądu okręgowego wraz z okręgowym prokurorem; w okręgu izby sądowéj przez starszego naczelnika izby wraz z jéj prokurorem; w kassacyjnych departamentach senatu przez głównozasiadającego na ogólném posiedzeniu tych departamentów, po porozumieniu się z ober-prokurorem. Sprawozdania o sądownictwach podają się do ogólnéj wiadomości.

3) O porządku mianowania, uwolnienia i odpowiedzialności członków sądowniczéj władzy tudzież o zapewnieniu ich przyszłości.

66. Obowiązki prezydującego i członków sądownictw, w téj liczbie i instruktorów sądowych, również prokurorów i sekretarzy zajmują tylko osoby, które otrzymały prawnicze wykształcenie, lub takie, które w służbie dowiodły swoich wiadomości w wydziale sądowniczym.

67. Prezydujący i członkowie sądownictw nie mogą być ani uwolnieni bez prośby, ani też przenoszeni z jednéj miejscowości w drugą pomimowoli. Nieinaczéj też mogą być usuwani od obowiązków jak po wniesieniu na sąd, lub pozbawiani obowiązków tylko z wyroku sądu.

68. Dla zapewnienia środków do życia zasłużonym urzędnikom sądowniczego zarządu, rzucającym służbę, a po ich śmierci ich potomstwu, ustanawia się emerytalna kassa sądowniczego zarządu.

69. Przepisy o ustanowieniu emerytalnéj kassy sądowniczego zarządu, powinny być ułożone i wydane jednocześnie z podwyższeniem wedle etatów płacy dla osób zarządu sądowniczego.

X. *O osobach znajdujących się przy sądownictwach.*

1) Ajenci sądowi.

70. Ajenci sądowi mianują się przez prezydujących sądownictw.

71. Na korzyść ajentów sądowych, oprócz wyznaczonéj im od rządu płacy, naznacza się osóbny procent od summy pobieranéj za każdą czynność przy spełnieniu rozporządzeń sądu.

72. Za opieszałość w spełnieniu swoich obowiązków i za inne nieprawidłowe czynności, ajenci sądowi mogą być pozbawieni przypadającéj na nich części z ściągniętéj summy.

2. Umocowani przysięgli.

73. Umocowani przysięgli zajmują się sprawami z polecenia stron spierających się, oskarżonych i innych uczęstniczących w sprawie osób.

74. Umocowani przysięgli, w sprawach poleconych im z woli i wyboru interesantów, działają w sądzie w imieniu tych ostatnich, w stopniu danego im umocowania.

75. W sprawach kryminalnych, umocowani przysięgli przyjmują na siebie obronę oskarżonych, albo z ich polecenia, albo z wyboru prezesa sądownictwa.

76. Do liczby umocowanych przysięgłych zapisywać się mogą tylko osoby nie splamione sądem i nie młódsze od 25-u lat, mające przytém attestaty uniwersytetów lub innych wyższych zakładów naukowych, świadczące o pomyślném ukończeniu kursu nauk, lub o złożonym egzaminie z nauk prawniczych, jeżeli prócz tego przesłużyły one w wiedzy sądowéj nie mniéj jak 5 lat, albo wykonywały w ciągu tego czasu sądową praktykę pod przewodnictwem umocowanych przysięgłych, w charakterze ich pomocników.

77. Umocowani przysięgli wybierają miejsce pobytu w jedném z miast okręgu téj izby sądowéj, do któréj zostali zapisani.

78. Strony spór wiodące mają prawo stawać w sądzie osobiście, jak równie też podawać prośby i inne papiery, oraz objaśniać swoją sprawę i żądania i nie są obowiązane wybierać umocowanych przysięgłych; lecz w miastach, gdzie mieszka dostateczna liczba umocowanych przysięgłych, strony prawujące się mogą dawać umocowania do działania w ich sprawach procesowych, w sądach tego miasta, tylko osobom należącym do liczby tych umocowanych. Liczba umocowanych przysięgłych, uważana na téj zasadzie za dostateczną w miastach powiatowych, gubernjalnych i stolicach, określa się w osobnéj tabelli, którą minister sprawiedliwości wniesie do zatwierdzenia na radę państwa.

79. Umocowani przysięgli izby sądowéj każdego okręgu wybierają z pośród siebie, dla nadzoru nad wszystkimi znajdującymi się w tym okręgu umocowanymi, osóbną radę przy izbie sądowéj, a takoż prezesa tejże rady i towarzysza prezesa, który w razie choroby lub nieobecności prezesa, zajmuje jego miejsce.

80. Rada umocowanych przysięgłych ma prawo władzą swoją poddawać ich za przekroczenie przyjętych przez siebie obowiązków: 1) ostrzeżeniom; 2) wymówkom; 3) zakazowi pełnienia obowiązków umocowanego w ciągu zakreślonego przez radę czasu, nie dłużéj jednak jak przez rok jeden; 4) wyłączeniu, w razie złéj wiary, z liczby umocowanych przysięgłych; 5) oddaniu pod sąd kryminalny w razach szczególnéj wagi.

81. Ilość wynagrodzenia umocowanych przysięgłych za chodzenie koło interesów zależy od umowy ze swymi mocodawcami. Umowa o tém ma być zrobiona na piśmie.

нія ихъ съ довѣрителями. Условіе о семъ должно быть письменное.

82. Для означенія въ судебныхъ рѣшеніяхъ количества судебныхъ издержекъ, подлежащихъ взысканію съ обвиненнаго по дѣлу, въ пользу противной стороны, за наемъ повѣреннаго, и для опредѣленія самаго количества вознагражденія повѣренныхъ въ тѣхъ случаяхъ, когда тяжущіеся не заключили съ ними особыхъ по сему предмету письменныхъ условій, установляется, на каждые три года, особая такса, которая и публикуется въ общее свѣдѣніе.

83. Присяжный повѣренный, принявшій на себя хожденіе по дѣлу въ низшей инстанціи, имѣетъ право, по желанію тяжущагося, продолжать ходатайство по оному во всѣхъ судахъ, до окончательнаго разрѣшенія дѣла. Но если повѣренный долженъ будетъ при этомъ переѣхать въ другой городъ, то онъ обязанъ сперва прочія находящіяся у него дѣла передать, съ согласія своихъ довѣрителей, другому присяжному повѣренному.

84. Отъ тяжущагося всегда зависитъ замѣнить одного присяжнаго повѣреннаго другимъ, или принять хожденіе по дѣлу на самого себя, удовлетворивъ повѣреннаго за его труды, по условію или, при несуществованіи его, по таксѣ,

85. За пропущеніе узаконенныхъ сроковъ и всякое другое нарушеніе правилъ и формъ по винѣ присяжнаго повѣреннаго, тяжущійся имѣетъ право, если онъ потерпѣлъ отъ сего какой либо ущербъ, взыскивать съ повѣреннаго свои убытки.

86. За умышленныя ко вреду тяжущихся дѣйствія, присяжные повѣренные, по жалобѣ тяжущихся и по изслѣдованіи ихъ виновности, сверхъ взысканія съ нихъ убытковъ, могутъ быть подвергнуты уголовному суду. Жалобы на дѣйствія повѣренныхъ приносятся ихъ совѣту, а на совѣтъ палатѣ, при которой онъ состоитъ и которая постановляетъ окончательное по жалобѣ рѣшеніе.

87. Присяжнымъ повѣреннымъ, а также и женамъ ихъ, воспрещается покупать или инымъ образомъ пріобрѣтать права своихъ довѣрителей по ихъ тяжбамъ. Всѣ сдѣлки такого рода признаются недѣйствительными.

3) Кандидаты на должности по судебному вѣдомству.

88. Окончившіе курсъ юридическихъ наукъ въ высшихъ учебныхъ заведеніяхъ могутъ быть назначаемы кандидатами на должности по судебному вѣдомству.

89. Кандидаты распредѣляются по окружнымъ судамъ и палатамъ, или же назначаются къ прокурорамъ и ихъ товарищамъ.

90. Кандидаты занимаются въ судебныхъ мѣстахъ подъ непосредственнымъ наблюденіемъ предсѣдателя, или прокурора, къ коему они назначены, и пользуются правами государственной службы, но безъ штатнаго жалованья.

4) Нотаріусы.

91. Въ уѣздныхъ и губернскихъ городахъ состоятъ нотаріусы, которые завѣдываютъ, подъ наблюденіемъ судебныхъ мѣстъ, совершеніемъ актовъ объ уступкѣ и пріобрѣтеніи имуществъ и о разныхъ обязательствахъ. Обязанности и образъ дѣйствія нотаріусовъ опредѣлятся особымъ положеніемъ.

ЧАСТЬ ВТОРАЯ.

УГОЛОВНОЕ СУДОПРОИЗВОДСТВО.

I. Общія правила.

1. Никто не можетъ быть наказанъ за преступленія или проступки, подлежащіе вѣдомству судебныхъ мѣстъ, не бывъ присужденъ къ наказанію приговоромъ надлежащаго суда, вошедшимъ въ законную силу.

Примѣчаніе. Административная власть принимаетъ, въ установленномъ законами порядкѣ, мѣры для предупрежденія и пресѣченія преступленій и проступковъ.

2. Преслѣдованіе виновныхъ въ преступленіяхъ и проступкахъ начинается и производится учрежденными для сего властями, кромѣ тѣхъ, означенныхъ въ законѣ, случаевъ, въ которыхъ оно можетъ быть начато не иначе, какъ по жалобѣ частныхъ лицъ.

3. Власть *обвинительная* отдѣляется отъ *судебной.*

4. Власть *обвинительная* т. е. обнаруженіе преступленій и преслѣдованіе виновныхъ, принадлежитъ прокурорамъ.

5. Власть *судебная* т. е. разсмотрѣніе уголовныхъ дѣлъ и постановленіе приговоровъ, принадлежитъ судамъ, безъ всякаго участія властей административныхъ.

6. Приговоръ постановляется не иначе, какъ по повѣркѣ и дополненіи, въ засѣданіи суда, доказательствъ, обнаруженныхъ предварительнымъ слѣдствіемъ.

7. Засѣданія суда, кромѣ случаевъ, именно указанныхъ въ законѣ, происходятъ публично.

8. Теорія доказательствъ, основанная единственно на ихъ формальности, отмѣняется. Правила о силѣ судебныхъ доказательствъ должны служить только руководствомъ при опредѣленіи вины или невинности подсудимыхъ по внутреннему убѣжденію судей, основанному на совокупности обстоятельствъ, обнаруженныхъ при производствѣ слѣдствія и суда.

9. Приговоръ можетъ быть только или осуждающій, или оправдывающій подсудимаго. Оставленіе въ подозрѣніи не допускается.

10. По дѣламъ о преступленіяхъ и проступкахъ, влекущихъ за собою наказанія, соединенныя съ лишеніемъ всѣхъ правъ состоянія, или съ потерею всѣхъ или нѣкоторыхъ особенныхъ правъ и преимуществъ, опредѣленіе вины или невинности подсудимыхъ предоставляется особымъ присяжнымъ засѣдателямъ. Сіе правило не распространяется на дѣла о преступленіяхъ государственныхъ.

11. Каждое дѣло рѣшится не болѣе, какъ въ двухъ судебныхъ инстанціяхъ.

12. Всѣ судебныя мѣста обязаны рѣшать дѣла по точному разуму существующихъ законовъ. Останавливать рѣшеніе дѣла подъ предлогомъ неполноты, неясности, недостатка или противорѣчія законовъ воспрещается. За нарушеніе сего правила виновные подвергаются отвѣтственности, какъ за отказъ въ правосудіи.

13. Разсмотрѣніе судебныхъ приговоровъ по силѣ самаго закона, порядкомъ ревизіоннымъ, отмѣняется.

14. Окончательные судебные приговоры могутъ быть отмѣняемы только въ особомъ порядкѣ кассаціи.

II. О подсудности.

15. Всякое противозаконное дѣяніе изслѣдывается въ той мѣстности, гдѣ оно учинено, и судится въ томъ судѣ, коему та мѣстность подсудна.

16. При совокупности преступленій и проступковъ, дѣло разсматривается тѣмъ судомъ, которому подсудно важнѣйшее изъ нихъ.

17. Различіе подсудности по сословіямъ отмѣняется.

18. Дѣла о преступленіяхъ и проступкахъ, не изъятыхъ особыми постановленіями отъ общей подсудности, вѣдаются: мировыми судьями, ихъ съѣздами, окружными судами, судебными палатами и кассаціонными департаментами правительствующаго сената.

19. Мировымъ судьямъ подсудны:

1) дѣла о менѣе важныхъ преступленіяхъ и проступкахъ, за которые въ законахъ опредѣлены только:

выговоры, замѣчанія и внушенія;

денежныя взысканія, которыхъ высшая мѣра не превосходитъ 300 рублей;

арестъ (до 3-хъ мѣсяцевъ) или замѣняющія оный наказанія,

2) дѣла о тѣхъ преступленіяхъ и проступкахъ, о коихъ производство, начинаясь не иначе, какъ по жалобамъ лицъ обиженныхъ или потерпѣвшихъ вредъ, можетъ быть прекращаемо примиреніемъ (улож. о нак. ст. 171) и

3) дѣла о кражѣ, мошенничествѣ, лѣсныхъ порубкахъ, присвоеніи найденныхъ вещей и другихъ преступленіяхъ сего рода, совершенныхъ лицами, подлежащими за эти противозаконныя дѣянія заключенію въ рабочемъ домѣ.

20. Преступленія и проступки, за которые въ законахъ постановлены: запрещеніе производить торговлю или промыселъ, или же закрытіе торговаго или промышленнаго заведенія, вѣдомству мировыхъ судей не подлежатъ.

21. Вѣдомству окружнаго суда подлежатъ дѣла о всѣхъ преступленіяхъ и проступкахъ, не подсудныхъ мировымъ судьямъ.

22. Вѣдомству судебной палаты подлежатъ:

1) дѣла по отзывамъ и протестамъ противъ приговоровъ окружнаго суда, и

2) вчинаемыя въ палатѣ, по особенному порядку судопроизводства, дѣла: а) о преступленіяхъ государственныхъ и б) о преступленіяхъ и проступкахъ по службѣ.

23. Кассаціонные департаменты правительствующаго сената вѣдаютъ:

1) дѣла по жалобамъ и протестамъ на явное нарушеніе, при постановленіи окончательныхъ приговоровъ, прямаго смысла закона;

2) просьбы и представленія о пересмотрѣ, по вновь открывшимся обстоятельствамъ, приговоровъ, вошедшихъ въ законную силу, и

3) тѣ дѣла о преступленіяхъ и проступкахъ по службѣ, которыя именно предоставлены разсмотрѣнію кассаціонныхъ департаментовъ въ особомъ порядкѣ судопроизводства.

III. Судопроизводство у мировыхъ судей.

24. Мировой судья приступаетъ къ разбору подвѣдомыхъ ему дѣлъ о преступленіяхъ и проступкахъ:

1) по жалобамъ лицъ, понесшихъ отъ преступленія или проступка вредъ, убытки или обиду;

2) по сообщеніямъ полицейскихъ и другихъ властей объ обнаруженныхъ ими или дошедшихъ до ихъ свѣдѣнія преступленіяхъ и проступкахъ, подлежащихъ преслѣдованію независимо отъ жалобъ частныхъ лицъ,

и 3) непосредственно по лично усмотрѣннымъ судьею преступленіямъ и проступкамъ, ему подвѣдомымъ, нарушающимъ общественной порядокъ или благочиніе.

25. Въ дѣлахъ, которыя возникаютъ лишь по жалобамъ частныхъ лицъ и могутъ быть прекращаемы примиреніемъ, мировой судья старается примирить принесшаго жалобу съ обвиняемымъ, а въ случаѣ неуспѣха въ томъ, постановляетъ приговоръ, основывая оный только на тѣхъ доказательствахъ, которыя указаны сторонами.

26. Когда по дѣлу, поступившему на разсмотрѣніе мироваго судьи, окажется необходимымъ сдѣлать осмотръ или иное мѣстное дознаніе, то сіи дѣйствія производятся или самимъ мировымъ судьею, или, по его порученію, чинами мѣстной полиціи.

27. Мировой судья разбираетъ всѣ дѣла словесно, внося приговоры свои въ установленную для сего книгу.

28. Мировой судья опредѣляетъ наказанія виновныхъ на основаніи существующихъ законовъ, но имѣетъ право уменьшать наказаніе одною или двумя степенями, если преступленіе или проступокъ учинены въ первый разъ.

29. Осуждаемыхъ къ заключенію въ рабочемъ домѣ, мировой судья не приговариваетъ къ лишенію принадлежащихъ имъ правъ и преимуществъ.

30. Приговоры мироваго судьи, которыми опредѣляются: внушенія, замѣчанія и выговоры, денежныя взысканія не свыше 15-ти рублей съ одного лица и арестъ до трехъ дней, или замѣняющія оный наказанія, считаются окончательными и не могутъ быть обжалованы. На всѣ прочіе приговоры допускаются отзывы.

31. Дѣла по отзывамъ на неокончательные приговоры мировыхъ судей разсматриваются съѣздомъ мировыхъ судей.

32. Окончательные приговоры мироваго судьи приводятся въ исполненіе по его распоряженію.

IV. Судопроизводство въ общихъ судахъ.

1) О дознаніяхъ и предварительныхъ слѣдствіяхъ.

33. Полиція производитъ только дознанія о преступленіяхъ и проступкахъ.

34. Учиненное полиціею дознаніе передается ею непосредственно мѣстному судебному слѣдователю.

35. Полиція, при производствѣ дознанія, можетъ задерживать подозрѣваемыхъ въ преступленіяхъ только въ случаяхъ, законами опредѣленныхъ, и, по задержаніи кого-либо, должна немедленно увѣдомить о семъ судебнаго слѣдователя и прокурора.

36. По производству дознаній о преступленіяхъ и проступкахъ полицейскіе чины состоятъ въ непосредственной зависимости отъ прокурора и увѣдомляютъ его о всѣхъ дознаніяхъ, переданныхъ ими судебнымъ слѣдователямъ.

37. Судебный слѣдователь приступаетъ къ предварительному слѣдствію: 1) по требованіямъ прокуроровъ, 2) по сообщеніямъ присутственныхъ мѣстъ и должностныхъ лицъ, 3) по жалобамъ и объявленіямъ частныхъ лицъ и 4) по собственному усмотрѣнію.

38. Судебный слѣдователь о всякомъ начатомъ имъ слѣдствіи доводитъ до свѣдѣнія прокурора.

39. Всѣ необходимыя по предварительному слѣдствію дѣйствія и мѣры судебный слѣдователь предпринимаетъ собственною властію.

40. Для воспрепятствованія подозрѣваемымъ уклоняться отъ слѣдствія и суда, судебный слѣдователь, въ случаяхъ, законами опредѣленныхъ, принимаетъ слѣдующія мѣры: 1) отобраніе вида на жительство; 2) отдачу подъ особый надзоръ полиціи; 3) взятіе залога; 4) отдачу на поруки; 5) домашній арестъ и 6) взятіе подъ стражу.

41. Судебный слѣдователь можетъ быть отводимъ, по законнымъ причинамъ, какъ лицомъ обвиняемымъ, такъ и подавшимъ жалобу.

42. Слѣдствіе производится безъ депутатовъ отъ сословій или вѣдомствъ.

43. Осмотры, обыски и выемки производятся въ присутствіи понятыхъ.

44. Лица, призываемыя къ слѣдствію, должны быть допрашиваемы немедленно по ихъ явкѣ.

45. Обвиняемый, подвергнутый задержанію, долженъ быть допрошенъ непремѣнно въ теченіе сутокъ.

46. Судебный слѣдователь не приводитъ къ присягѣ ни свѣдущихъ людей (екснертовъ), ни свидѣтелей, но напоминаетъ имъ, что они будутъ спрошены подъ присягою въ судѣ.

47. Постоянный надзоръ за производствомъ слѣдствій принадлежитъ исключительно прокурору.

48. Судъ входитъ въ разсмотрѣніе порядка произ-

82. Dla oznaczenia w sądowych wyrokach ilości kosztów sądowych, które należy ściągnąć z obwinionego na korzyść strony przeciwnéj, za najęcie umocowanego, oraz dla określenia saméj ilości wynagrodzenia umocowanych w tych razach, kiedy strony procesujące nie zawarły z nimi osóbnych w tym względzie umów piśmiennych, ustanawia się co trzy lata osóbna taksa, która się podaje do powszechnéj wiadomości.

83. Umocowany przysięgły, który przyjął na siebie obowiązek chodzenia koło sprawy w niższéj instancji, ma prawo na żądanie strony chodzić koło niéj daléj we wszystkich sądach aż do ostatecznego rozstrzygnienia sprawy. Lecz jeżeli umocowany zmuszony będzie przytém przejechać do innego miasta, w takim razie obowiązany jest przedewszystkiém wszystkie inne znajdujące się u siebie sprawy zdać za zgodą swoich mocodawców innemu umocowanemu przysięgłemu.

84. Od strony zależy zawsze zastąpić jednego umocowanego przysięgłego drugim, albo przyjąć na siebie chodzenie w sądach, wynagrodziwszy umocowanego za jego pracę, wedle umowy, albo w razie nieistnienia jéj, wedle taksy.

85. Za opuszczenie terminów prawnych i każde inne naruszenie przepisów i form z winy umocowanego przysięgłego, strona ma prawo, jeżeli z tego powodu wynikły dla niéj jakiekolwiek straty, poszukiwać na umocowanym strat swoich.

86. Za umyślne ku szkodzie stron czynności, umocowani przysięgli, na zaskarżenie stron i po zbadaniu ich winy, oprócz poszukiwania na nich strat mogą być pociągnięci do sądu kryminalnego. Skargi na czynności umocowanych zanoszą się do ich rady, a na radę do izby, przy któréj się znajduje i która stanowi w skutek skargi ostateczny wyrok.

87. Umocowanym przysięgłym a także żonom ich zabrania się kupować lub innym sposobem nabywać prawa swoich mocodawców w ich sprawach. Wszystkie umowy tego rodzaju uznają się za niebyłe.

4) Kandydaci do posad sądowych.

88. Ci co skończyli kurs nauk prawnych w wyższych naukowych zakładach, mogą być naznaczeni kandydatami na posady w zawiadowstwie sądowém.

89. Kandydaci rozsyłają się po sądach okręgowych i izbach lub przydzielają się do prokurorów i towarzyszów ich.

90. Kandydaci zajmują się w sądownictwach pod bezpośrednim nadzorem prezesa lub prokurora, do którego oni naznaczeni zostali i korzystają z praw służby rządowéj, ale bez pensji etatowéj.

4) Notarjusze.

91. W powiatach i w miastach gubernjalnych istnieją notarjusze, którzy pod dozorem sądownictw zawiadują przyznaniem aktów przelewu i sprzedaży majętności, oraz umów innéj treści. Obowiązki i sposób czynności notarjuszów określa osóbna ustawa.

CZĘŚĆ DRUGA

PROCEDURA SĄDOWA KRYMINALNA.

I. Przepisy ogólne.

1. Nikt nie może być ukarany za występki lub wykroczenia, wchodzące w zakres sądownictw, nie będąc skazany na karę wyrokiem właściwego sądu, który wszedł w moc obowiązującą.

U w a g a. Władza administracyjna przedsiębierze wszelkie prawem przepisane środki, dla zapobieżenia występkom i wykroczeniom i dla wstrzymania ich;

2. Ściganie winnych jakiegokolwiek przestępstwa lub wykroczenia, wszczyna się i odbywa się przez ustanowione dla tego władze, prócz wymienionych w prawie wypadków, w których może być rozpoczęte nie inaczéj, jak na skargę osób prywatnych.

3. Władza o s k a r ż a j ą c a oddziela się od s ą d o w é j.

4, Władza o s k a r ż a j ą c a, t. j. wydobycie na jaw przestępstw i ściganie winnych należy do prokurorów.

5. Władza s ą d o w a, czyli rozpatrzenie spraw kryminalnych i ferowanie wyroków należy do sądów, bez wszelkiego uczęstnictwa władz administracyjnych.

6. Wyrok wydaje się nie inaczéj, jak po sprawdzeniu i uzupełnieniu na sądowém posiedzeniu, dowodów zebranych na mocy uprzedniego śledztwa.

7. Posiedzenia sądu oprócz wypadków mianowicie w prawie wyszczególnionych, odbywają się publicznie.

8. Teorja dowodów, oparta jedynie na ich formalności, znosi się. Prawidła o mocy sądowych dowodów mają służyć tylko skazówką przy wyrzeczeniu o winie lub niewinności oskarżonych na mocy wewnętrznego przekonania sędziów, opartego na razem wziętych okolicznościach, które wyszły na jaw, przy odbywaniu śledztwa i sądu.

9. Wyrok może tylko karać lub uniewinniać obwinionego. Pozostawienie w podejrzeniu miejsca mieć nie może.

10. W sprawach o przestępstwach i wykroczeniach, ulegających karom, połączonym z pozbawieniem wszystkich praw stanu, albo z utratą wszystkich lub niektórych szczególniejszych praw i prerogatyw, orzeczenie o winie lub niewinności oskarżonych zależéć ma od osóbnych assesorów przysięgłych.

11, Każda sprawa ma do rozwiązania przechodzić nie więcéj jak przez dwie instancje.

12. Wszystkie sądownictwa obowiązane są rozstrzygać sprawy wedle ścisłego ducha praw obowiązujących. Zatrzymywać rozwiązanie sprawy pod pozorem niepełności, niejasności, braku lub sprzeczności prawa zabrania się. Za przekroczenie tego prawidła, winni ulegają odpowiedzialności jak za odmówienie wymiaru sprawiedliwości.

13. Rozpatrzenie wyroków sądowych na mocy jednego tylko prawa, koleją rewizyjną, znosi się.

14. Ostateczne wyroki sądowe mogą być unieważniane tylko w osóbnym kassacyjnym porządku.

II. O kompetencji sądowéj.

15. Każdy postępek przeciwny prawu bada się w téj miejscowości, gdzie został spełniony i sądzi się w tym sądzie, do którego przysądu miejscowość ta należy.

16. Przy zbiegu rozmaitych występków i wykroczeń sprawa rozpatruje się w tym sądzie, do którego przysądu należy ważniejsza z pomiędzy nich.

17. Różnica kompetencji sądowéj wedle stanów znosi się.

18. Sprawy o przestępstwa i wykroczenia, nie wyłączone osóbnemi przepisami od kompetencji ogólnéj, ulegają rozpatrzeniu: sędziów pokoju, ich zjazdów, sądów okręgowych, izb sądowych i kassacyjnych departamentów rządzącego senatu.

19. Do kompetencji sędziów pokoju należą:

1) Sprawy o mniéj ważne przestępstwa i wykroczenia, za które prawo stanowi tylko:

wymówki, uwagi i ostrzeżenia;

kary pieniężne, których najwyższa norma nie przenosi 800 rubli;

areszt (do 3-ch miesięcy) albo zastępujące go kary.

2) Sprawy o przestępstwa i wykroczenia, których przewód wszczęty nie inaczéj jak w skutek skargi osób pokrzywdzonych lub poszkodowanych może być wstrzymany przez ugodę (Ust. o karach art. 171), i

3) Sprawy o kradzież, oszustwo, porąbki lasu, przywłaszczenie rzeczy znalezionych i inne przestępstwa tego rodzaju, spełnione przez osoby ulegające za te przeciwne prawu czynności zamknięciu w domu pracy.

20. Przestępstwa i wykroczenia, za które prawo stanowi zakaz prowadzenia handlu albo przemysłu, albo też zamknięcie zakładu handlowego lub przemysłowego, nie podlegają rozpatrzeniu sędziów pokoju.

21. Do przysądu okręgowego należą wszystkie sprawy o przestępstwa i wykroczenia, nie podlegające rozpatrzeniu sędziów pokoju.

22. Do przysądu izby sądowéj należą:

1) Sprawy na odezwy i protesta przeciwko wyrokom sądu okręgowego,

i 2) Sprawy wszczęte w izbie wedle szczególnego porządku przewodu sądowego: a) o zbrodniach stanu i b) o przestępstwach i wykroczeniach służbowych.

23. Departamenta kassacyjne rządzącego senatu sądzą:

1) Sprawy w skutek skarg i protestów na oczywiste naruszenie, przy ferowaniu ostatecznych wyroków, prostéj myśli prawa;

2) Prośby i przedstawienia o rozpatrzenie wedle nowo wynikłych okoliczności, wyroków, które już otrzymały moc obowiązującą,

i 3) Sprawy o przestępstwa i wykroczenia służbowe, które mianowicie zostały przesłane na rozpatrzenie kassacyjnych departamentów w szczególnym porządku procedury sądowéj.

III. Przewód sądowy u Sędziów pokoju.

24. Sędzia pokoju przystępuje do roztrząsania należących do niego spraw o przestępstwa i wykroczenia:

1) w skutek skarg osób, którym z powodu występku lub wykroczenia, stała się szkoda, strata lub krzywda;

2) na odezwy władz policyjnych i innych o wydobytych przez nie na jaw lub wiadomych im z pogłoski przestępstwach i wykroczeniach, podlegających ściganiu niezależnie od skarg osób prywatnych;

i 3) bezpośrednio w skutek dostrzeżonych osobiście przez sędziego przestępstw i wykroczeń, należących do jego kompetencji i zakłócających spokojność i porządek publiczny.

25. W sprawach, wszczętych jedynie na skargę osób prywatnych, które mogą być przerwane przez ugodę, sędzia pokoju stara się pojednać żałującego z obżałowanym, a w razie gdy mu się to nieuda, feruje wyrok, opierając się jedynie na dowodach złożonych przez strony.

26. Jeżeli ze sprawy, która weszła na rozpatrzenie sędziego pokoju, wyniknie potrzeba zrobić rewizję lub inne miejscowe poszukiwanie, to czynności te wykonywają się albo przez samego sędziego pokoju, albo z jego polecenia przez urzędników miejscowéj policji.

27. Sędzia pokoju roztrząsa wszystkie sprawy słównie, zapisując swoje wyroki do ustanowionéj na ten cel księgi.

28. Sędzia pokoju zasądza na winnych kary na zasadzie praw obowiązujących, lecz ma prawo zmniejszać karę o jeden lub dwa stopnie, jeżeli przestępstwo lub wykroczenie spełnione zostało po raz piérwszy.

29. Skazanych na zamknięcie w domu pracy sędzia pokoju nie skazuje na pozbawienie służących im praw i prerogatyw.

30. Wyroki sędziego pokoju, zasądzające ostrzeżenia i wymówki, sztrafy pieniężne nie wyższe jak 15-cie rubli od jednéj osoby i areszt do trzech dni lub zastępujące go kary, uważają się za ostateczne i nie mogą być zaskarżone. Na wszystkie inne wyroki pozwala się podawać odezwy.

31. Sprawy w skutek odezw spowodowanych nieostatecznemi wyrokami sędziów pokoju roztrząsają się przez zjazd sędziów pokoju.

32. Ostateczne wyroki sędziego pokoju wprowadzają się w wykonanie z jego rozporządzenia.

IV. Procedura sądowa w sądach ogólnych.

1) O p o s z u k i w a n i a c h i ś l e d z t w a c h p r z e d w s t ę p n y c h.

33. Policja, robi tylko poszukiwanla o przestępstwach i wykroczeniach.

33. Zrobione przez policję poszukiwanie oddaje się przezeń bezpośrednio miejscowemu instruktorowi sądowemu.

35. Policja robiąc poszukiwania, może zatrzymywać podejrzanych o przestępstwa tylko w razach przez prawo określonych, i po zatrzymaniu kogokolwiekbądź, winna niezwłocznie zawiadomić o tém instruktora sądowego i prokurora.

36. We względzie poszukiwań o przestępstwach i wykroczeniach, urzędnicy policyjni znajdują się w bezpośredniéj zależności od prokurora i zawiadamiają go o wszystkich poszukiwaniach, oddanych instruktorom sądowym.

37. Instruktor sądowy przystępuje do przedwstępnego śledztwa 1) na żądanie prokurorów, 2) na odezwy urzędów publicznych i urzędników, 3) w skutek zaskarżeń i objawień osob prywatnych i 4) z własnéj uwagi.

38. Instruktor sądowy o każdém zaczętém przez siebie śledztwie donosi prokurorowi.

39. Wszystkie konieczne do przedwstępnego śledztwa potrzebne czynności i środki instruktor sądowy przedsiębierze z własnéj władzy.

40. Dla przeszkodzenia podejrzanym uchylania się od śledztwa i sądu, instruktor sądowy, w razach przez prawo wskazanych, chwyta się następujących środków: 1) odbiera kartę pobytu; 2) oddaje pod szczególny nadzor policji; 3) bierze rękojmię; 4) oddaje na porękę, 5) osadza w domowym areszcie i 6) bierze pod straż.

41. Instruktor sądowy może być pomawiany, na zasadzie prawnéj, tak przez obwinionego, jako też i przez żałującego.

42. Śledztwo odbywa się bez deputatów od stanów lub urzędów.

43. Obejrzenie, rewizje i zabranie rzeczy odbywają się w obecności biegłych.

44. Osoby wezwane do śledztwa powinny być zapytywane zaraz po ich stawieniu się.

45. Obwiniony, zatrzymany, powinien być zapytany koniecznie w ciągu doby.

46. Instruktor sądowy niedoprowadza do przysięgi ani biegłych (ekspertów), ani świadków, lecz upomina ich, że będą zapytani pod przysięgą w sądzie.

47. Stały nadzor nad prowadzeniem śledztw należy wyłącznie do prokurora.

48. Sąd wchodzi z rozpatrzenie sposobu prowadzenia

водства слѣдствія только по жалобамъ частныхъ лицъ, по представленіямъ слѣдователей и по предложеніямъ прокуроровъ.

49. Прокуроръ имѣетъ право присутствовать по своему усмотрѣнію при слѣдственныхъ дѣйствіяхъ и разсматривать подлинное слѣдствіе, не останавливая однако теченія онаго.

50. По всѣмъ предметамъ, относящимся къ изслѣдованію преступленія и къ собранію доказательствъ, слѣдователи исполняютъ требованія прокурора, съ отмѣткою въ протоколахъ, какія именно мѣры приняты по его требованію.

51. Когда судебный слѣдователь возьметъ обвиняемаго подъ стражу, то немедленно увѣдомляетъ прокурора объ основаніяхъ, по которымъ это сдѣлалъ. Прокуроръ можетъ требовать, чтобы слѣдователь ограничился мѣрою менѣе строгою, если обвиняемый не навлекаетъ на себя достаточнаго подозрѣнія въ такомъ преступленіи, которое влечетъ за собою лишеніе всѣхъ правъ состоянія, или потерю всѣхъ особенныхъ правъ и преимуществъ.

52. Прокуроръ имѣетъ право предложить слѣдователю о задержаніи обвиняемаго, оставленнаго слѣдователемъ на свободѣ, или освобожденнаго имъ изъ-подъ стражи. Если слѣдователь признаетъ сіе требованіе не подлежащимъ исполненію, потому что обвиняемый не навлекаетъ на себя достаточнаго подозрѣнія въ преступленіи, подвергающемъ лишенію всѣхъ правъ и преимуществъ, то онъ обязанъ представить о томъ суду.

53. Предварительное слѣдствіе, которое слѣдователь признаетъ оконченнымъ, представляется имъ прокурору окружнаго суда.

2) О преданіи подозрѣваемыхъ суду и о прекращеніи слѣдствій.

54. Если прокуроръ окружнаго суда, разсмотрѣвъ предварительное слѣдствіе, по коему кто-либо заподозрѣнъ въ преступленіи или проступкѣ, не влекущемъ за собою лишенія всѣхъ правъ состоянія или потери особенныхъ правъ и преимуществъ, признаетъ, что оно подлежитъ прекращенію, то предлагаетъ свое мнѣніе на разсмотрѣніе окружнаго суда. Въ случаѣ несогласія суда съ мнѣніемъ прокурора, дѣло переносится въ палату, которая постановляетъ окончательное заключеніе, по выслушаніи мнѣнія прокурора палаты.

55. Если прокуроръ окружнаго суда, по разсмотрѣніи слѣдствія, найдетъ, что подозрѣваемый долженъ быть преданъ суду, то онъ составляетъ актъ обвиненія.

56. Въ актѣ обвиненія означаются: существо дѣла, основанія обвиненія, родъ и видъ преступленія или проступка.

57. По дѣламъ, подлежащимъ рѣшенію окружнаго суда безъ участія присяжныхъ засѣдателей, прокуроръ передаетъ актъ обвиненія, вмѣстѣ съ подлиннымъ слѣдствіемъ, суду, указывая притомъ, какія лица, по его мнѣнію, должны быть вызваны въ судъ къ судебному слѣдствію.

58. Если дѣло подлежитъ рѣшенію съ участіемъ присяжныхъ засѣдателей, то актъ обвиненія или мнѣніе о прекращеніи слѣдствія и самое слѣдствіе представляются прокуроромъ окружнаго суда прокурору палаты, который предлагаетъ оное на разрѣшеніе сей послѣдней, съ своимъ заключеніемъ.

59. Опредѣленіе палаты о преданіи подозрѣваемаго суду, или о прекращеніи слѣдствія, препровождается, для исполненія, къ прокурору окружнаго суда.

60. Актъ обвиненія предъявляется судомъ обвиняемому, съ предоставленіемъ ему указать, кого онъ признаетъ нужнымъ вызвать въ судъ къ судебному слѣдствію и кого избираетъ своимъ защитникомъ. Обвиняемому предоставляется просить предсѣдателя суда о назначеніи защитника.

61. Обвиняемый и его защитникъ могутъ требовать выдачи имъ копіи съ обвинительнаго акта и разсмотрѣть подлинное слѣдствіе въ канцеляріи суда, подъ надлежащимъ надзоромъ.

62. Вызовъ лицъ, требуемыхъ къ судебному слѣдствію, и всѣ нужныя для открытія засѣданій приготовленія, дѣлаются по распоряженію предсѣдателя суда.

63. Въ случаѣ прекращенія слѣдствія по опредѣленію судебнаго мѣста, освобожденный отъ слѣдствія не можетъ быть, по тому же дѣлу, преданъ суду безъ особаго опредѣленія палаты.

3) О производствѣ дѣлъ въ окружныхъ судахъ.

64. Дѣла по обвиненіямъ въ такихъ преступленіяхъ и проступкахъ, которые влекутъ за собою заключеніе въ крѣпости или смирительномъ домѣ, безъ ограниченія правъ и преимуществъ, заключеніе въ тюрьмѣ и другія, менѣе тяжкія наказанія, разсматриваются въ окружныхъ судахъ безъ участія присяжныхъ засѣдателей.

65. Судебное засѣданіе по каждому дѣлу начинается чтеніемъ обвинительнаго акта.

66. Обнаруженныя при предварительномъ слѣдствіи доказательства повѣряются и дополняются въ судѣ: 1) разсмотрѣніемъ подлинныхъ протоколовъ объ осмотрахъ, выемкахъ, обыскахъ и другихъ письменныхъ и вещественныхъ доказательствъ, и 2) отобраніемъ показаній отъ подсудимаго, свѣдущихъ людей, свидѣтелей и участвующихъ въ дѣлѣ лицъ.

67. Свѣдущіе люди и свидѣтели, прежде допроса ихъ, приводятся къ присягѣ въ засѣданіи суда, по установленному вѣроисповѣданіемъ каждаго изъ нихъ обряду.

68. Прокурору, какъ обвинителю, противопоставляется защитникъ подсудимаго. Для полнаго, по возможности, разъясненія обстоятельствъ, служащихъ къ оправданію или обвиненію подсудимаго, предоставляется принимать участіе въ допросахъ и преніяхъ на судѣ, какъ прокурору, такъ и подсудимымъ ихъ защитникамъ и лицу, потерпѣвшему отъ преступленія. Направленіе допросовъ и преній, для надлежащаго разъясненія дѣла, принадлежитъ предсѣдателю суда.

69. Пренія на судѣ состоятъ: изъ обвинительной рѣчи прокурора, изъ объясненій отыскивающаго вознагражденіе за вредъ и убытки, или его повѣреннаго, и изъ защиты, произносимой самимъ обвиняемымъ или его защитникомъ.

70. Члены суда (а въ дѣлахъ, рѣшаемыхъ съ участіемъ присяжныхъ засѣдателей, и сіи послѣдніе) могутъ требовать разъясненій; а прокуроръ представить изустно тѣ объясненія, кои онъ признаетъ нужнымъ еще добавить; но послѣднее слово въ преніяхъ на судѣ принадлежитъ всегда обвиняемому или его защитнику.

71. По окончаніи преній на судѣ, предсѣдатель суда излагаетъ вкратцѣ существо дѣла и представленныя въ пользу и противъ обвиняемаго доказательства.

72. Постановленію приговора должно предшествовать разсмотрѣніе вопросовъ: 1) о дѣйствительности событія, подавшаго поводъ къ обвиненію; 2) о виновности или невинности подсудимаго по всѣмъ предметамъ обвиненія; 3) о примѣненіи къ его винѣ законовъ о наказаніяхъ, и 4) о вознагражденіи за вредъ, нанесенный преступленіемъ или проступкомъ.

73. Предъ разрѣшеніемъ вопроса о примѣненіи законовъ о наказаніи, судъ выслушиваетъ заключеніе прокурора и объясненіе подсудимаго или его защитника.

74. Если, при рѣшеніи дѣла, голоса судей раздѣлятся на два или болѣе мнѣнія, то за основаніе приговора принимается то мнѣніе, которое соединяетъ въ себѣ наиболѣе голосовъ; при равенствѣ ихъ отдается предпочтеніе тому мнѣнію, которое принято предсѣдателемъ суда, а если мнѣнія раздѣлились такъ, что голосъ предсѣдателя не можетъ дать перевѣса, то тому изъ равносильныхъ по числу голосовъ мнѣній, которое снисходительнѣе къ участи подсудимаго.

75. Судъ опредѣляетъ наказаніе на точномъ основаніи законовъ, но ему предоставляется право, по обстоятельствамъ, уменьшающимъ вину подсудимаго, смягчать наказаніе одною или двумя степенями, переходя притомъ и къ ближайшему роду наказаній, если въ законѣ нѣтъ степени ниже назначенной за противозаконное дѣяніе, а также ходатайствовать предъ **ИМПЕРАТОРСКИМЪ ВЕЛИЧЕСТВОМЪ** о помилованіи преступника, признаваемаго достойнымъ Монаршаго милосердія.

76. Сущность постановленнаго приговора провозглашается немедленно, въ публичномъ засѣданіи суда, если сей послѣдній не признаетъ необходимымъ отложить совѣщаніе и объявленіе приговора до другаго засѣданія.

77. Протоколъ приговора, по подписаніи членами суда, объявляется подсудимому, и съ сего времени исчисляется для него срокъ на обжалованіе приговора.

4) О производствѣ дѣлъ, рѣшаемыхъ съ участіемъ присяжныхъ засѣдателей.

78. Дѣла о преступленіяхъ и проступкахъ, влекущихъ за собою наказанія, соединенныя съ лишеніемъ всѣхъ правъ состоянія, а также всѣхъ или нѣкоторыхъ особенныхъ правъ и преимуществъ, судебныя мѣста разсматриваютъ не иначе, какъ съ участіемъ присяжныхъ засѣдателей.

79. Присяжные засѣдатели могутъ быть созываемы четыре раза въ годъ, а въ чрезвычайныхъ случаяхъ и чаще, на время, какое потребуется для рѣшенія изготовленныхъ къ слушанію дѣлъ.

80. Къ открытію каждаго засѣданія для рѣшенія дѣлъ, подлежащихъ разсмотрѣнію суда съ участіемъ присяжныхъ засѣдателей, должно быть на лицо въ городѣ или мѣстѣ, назначенномъ для засѣданія судебнаго мѣста, не менѣе 30 засѣдателей.

81. Предъ разсмотрѣніемъ каждаго дѣла, составленные для засѣданія списки засѣдателей предъявляются прокурору и подсудимому.

82. Присяжные засѣдатели могутъ быть отводимы какъ прокуроромъ, такъ и подсудимымъ, безъ означенія причинъ отвода.

83. Прокуроръ можетъ отвести не болѣе 6-ти засѣдателей.

84. Подсудимому, а если подсудимыхъ нѣсколько, то всѣмъ имъ вмѣстѣ, предоставляется отвести столько засѣдателей, чтобы изъ общаго числа 30-ти осталось не менѣе 18-ти.

85. Изъ числа неотведенныхъ, назначается по жребію, для рѣшенія дѣла, 12 засѣдателей, которые избираютъ изъ среды себя старшаго.

86. Назначенные по жребію засѣдатели приводятся, въ самомъ судѣ, къ присягѣ въ правдивомъ и внимательномъ исполненіи своихъ обязанностей; причемъ приводящее къ присягѣ духовное лицо объясняетъ имъ важность сихъ обязанностей.

87. По окончаніи преній на судѣ и по изложеніи существа дѣла, предсѣдатель суда объясняетъ присяжнымъ засѣдателямъ правила о силѣ доказательствъ, приведенныхъ въ пользу и противъ обвиняемаго, и законы, относящіеся къ опредѣленію свойства разсматриваемаго преступленія, напоминая присяжнымъ, что, при постановленіи рѣшенія, они должны остерегаться всякаго увлеченія въ обвиненіи или въ оправданіи подсудимаго.

88. Потомъ предсѣдатель суда вручаетъ старшему присяжному засѣдателю письменные вопросы: 1) о дѣйствительности событія, подавшаго поводъ къ обвиненію и 2) о винѣ или невинности подсудимаго по предметамъ обвиненія. Вопросы сіи, до передачи ихъ присяжнымъ, прочитываются публично.

89. Присяжные засѣдатели разрѣшаютъ предложенные имъ чрезъ старшаго вопросы по большинству голосовъ. Въ случаѣ равенства голосовъ, дается преимущество тому мнѣнію, которое оправдываетъ подсудимаго.

90. Присяжные засѣдатели могутъ къ отвѣтамъ своимъ на вопросы присовокупить, что подсудимый, по обстоятельствамъ дѣла, заслуживаетъ снисхожденія.

91. По собраніи голосовъ, старшій засѣдатель возвращаетъ предсѣдателю суда вопросы съ отвѣтами присяжныхъ.

92. Рѣшеніе присяжныхъ произносится ими и провозглашается предсѣдателемъ въ томъ же засѣданіи суда.

93. Если рѣшеніемъ присяжныхъ подсудимый признанъ заслуживающимъ снисхожденія, то судъ долженъ уменьшить слѣдующее ему по закону наказаніе одною степенью, а если усмотритъ въ дѣлѣ особыя обстоятельства, уменьшающія вину, то двумя степенями. Въ случаяхъ особенной важности, судъ можетъ ходатайствовать о помилованіи преступника.

94. Если судъ признаетъ единогласно, что рѣшеніемъ присяжныхъ осужденъ невинный, то онъ постановляетъ о передачѣ дѣла на разсмотрѣніе новаго состава присяжныхъ засѣдателей, рѣшеніе которыхъ признается во всякомъ случаѣ окончательнымъ.

5) О порядкѣ обжалованія рѣшеній и разсмотрѣнія дѣлъ въ высшихъ инстанціяхъ.

95. Противъ всѣхъ приговоровъ, постановленныхъ судомъ въ первой судебной инстанціи безъ участія присяжныхъ засѣдателей, допускаются отзывы подсудимыхъ и лицъ, потерпѣвшихъ отъ преступленія, равно какъ и протесты прокурора.

96. Приговоры, постановленные судомъ во второй инстанціи, считаются окончательными.

97. Рѣшеніе присяжныхъ засѣдателей о винѣ или невинности подсудимаго можетъ быть отмѣнено только въ случаѣ, означенномъ въ ст. 94-й. Приговоръ, постановленный судомъ съ участіемъ присяжныхъ засѣдателей, считается окончательнымъ.

98. Прокуроры могутъ подавать протесты лишь на приговоры, несогласные съ ихъ заключеніями, и только по тѣмъ дѣламъ, въ коихъ преслѣдованіе преступника производится независимо отъ жалобы частныхъ лицъ.

99. Отзывы подсудимыхъ и другихъ участвующихъ въ дѣлѣ лицъ могутъ быть дѣлаемы письменно или словесно, лично или чрезъ защитниковъ.

100. Протесты и отзывы должны быть поданы въ судъ, постановившій приговоръ, не позже, какъ въ двухъ-недѣльный срокъ.

101. При разсмотрѣніи дѣлъ по отзывамъ и протестамъ, свидѣтели и свѣдущіе люди требуются въ судъ для передопроса тогда только, когда судъ или по-

śledztwa tylko w skutek skarg osób prywatnych, na przedstawienia instruktorów i przełożenia prokurorów.

49. Prokuror ma prawo być obecnym wedle własnéj uwagi przy śledztwach i rozpatrywać oryginalne śledztwo, nie wstrzymując jednak jego biegu.

50. We wszystkich rzeczach ściągających się do wyśledzenia przestępstwa i do zebrania dowodów, instruktorowie spełniają żądania prokurora z adnotacją w protokołach, jakie mianowicie środki przedsięwzięte zostały na jego żądanie.

51. Kiedy instruktor sądowy weźmie obwinionego pod straż, uwiadamia natychmiast prokurora o zasadach na których to zrobił. Prokuror może żądać, ażeby instruktor chwycił się środków mniéj surowych, jeżeli obwiniony nie ściąga na siebie dość silnego podejrzenia w takim występku, który połączony jest z pozbawieniem wszystkich praw stanu lub utracie wszystkich szczególnych praw i prerogatyw.

52. Prokuror ma prawo przełożyć instruktorowi, aby zatrzymał obwinionego zostawionego przez instruktora na swobodzie, lub wypuszczonego przezeń z pod straży. Jeżeli instruktor uzna, że to żądanie spełnioném być nie może, dla tego, że obwiniony nie wzbudza dość silnego podejrzenia o przestępstwo narażające na pozbawienie wszystkich praw stanu lub utratę wszystkich szczególnych praw i prerogatyw, obowiązany jest przedstawić tę okoliczność sądowi.

53. Przedwstępne śledztwo, które instruktor uzna za skończone, przedstawia się przezeń prokurorowi sądu okręgowego.

2) O poddaniu podejrzanych pod sąd i o przerwaniu śledztw.

54. Jeżeli prokuror sądu okręgowego, rozpatrzywszy przedwstępne śledztwo, w którém ktokolwiekbądź podejrzewany jest o występek lub wykroczenie, nie pociągające za sobą pozbawienia wszystkich praw stanu lub utraty szczególnych praw i prerogatyw,— uzna, że ono powinno być przerwane, naówczas przedstawia swój wniosek na rozpatrzenie sądu okręgowego. W razie niezgadzania się sądu z zdaniem prokurora, sprawa przenosi się do izby, która stanowi ostateczny wniosek po wysłuchaniu zdania prokurora izby.

55. Jeżeli prokuror sądu okręgowego po rozpatrzeniu śledztwa, znajdzie, że podejrzany powinien być stawiony przed sądem, wówczas sporządza akt oskarżenia.

56. W akcie oskarżenia wypisuje się: istota sprawy, zasady oskarżenia, rodzaj i gatunek przestępstwa lub wykroczenia.

57. W sprawach podlegających rozstrzygnieniu sądu okręgowego bez udziału assesorów przysięgłych, prokuror wręcza akt oskarżenia, łącznie z oryginalném śledztwem sądowi, wskazując przytém, jakie osoby według jego zdania, powinny być wezwane do sądu do śledztwa sądowego.

58. Jeżeli sprawa winna być rozstrzygnięta przy współudziale assesorów przysięgłych, wówczas akt oskarżenia lub zdanie o przerwaniu śledztwa i samo śledztwo prokuror sądu okręgowego przedstawia prokurorowi izby, który składa je do rozstrzygnienia téj ostatniéj, z swoim wnioskiem.

59. Postanowienie izby o stawieniu podejrzanego przed sądem, albo o przerwaniu śledztwa, przesyła się dla spełnienia do prokurora sądu okręgowego.

60. Akt oskarżenia sąd objawia obwinionemu, który ma prawo wskazać kogo uważa za rzecz konieczną wezwać do sądu do śledztwa sądowego i kogo wybiera za swego obrońcę. Oskarżony ma prawo prosić prezesa sądu o naznaczenie obrońcy.

61. Obwiniony i jego obrońcy mogą żądać wydania im kopji aktu oskarżenia i rozpatrzeć autentyczne śledztwo w kancellarji sądu, pod należytym dozorem.

62. Wezwanie osób, potrzebnych do sądowego śledztwa i wszystkie potrzebne dla otworzenia posiedzeń przygotowania, uskuteczniają się z rozporządzenia prezesa sądu.

63. W razie przerwania śledztwa z wyroku sądu, oswobodzony od śledztwa nie może być, w tejże samej sprawie, stawiony przed sądem, bez szczególnego postanowienia izby.

3) O przewodzie spraw w sądach okręgowych.

64. Sprawy, zawierające w izbie obwinienie o takie przestępstwa i wykroczenia, które ciągną za sobą zamknięcie w fortecy lub w domu poprawy, bez ścieśnienia praw i prerogatyw, zamknięcie w więzieniu i inne mniéj ciężkie kary, rozpatrują się w sądach okręgowych bez współudziału assesorów przysięgłych.

65. Posiedzenie sądowe w każdéj sprawie zagaja się odczytaniem aktu oskarżenia.

66. Wydobyte na jaw przy śledztwie przedwstępném dowody sprawdzają się i uzupełniają się w sądzie: 1) przez rozpatrzenie autentycznych protokołów o obejrzeniach, zabraniu rzeczy, rewizjach i innych piśmiennych i rzeczowych dowodach i 2) przez odebranie zeznań od obwinionego, od osób świadomych rzeczy, świadków i osób uczęstniczących w sprawie.

67. Osoby świadome rzeczy i świadkowie, przed zapytaniem ich, doprowadzają się do przysięgi na posiedzeniu sądu, wedle ustanowionego wyznaniem każdego z nich obrządku.

68. Naprzeciw prokurora jako oskarżyciela, staje obrońca obwinionego. Dla zupełniejszego wedle możności wyjaśnienia okoliczności, posługujących do uniewinienia lub obwinienia oskarżonego, mogą w indagacjach i rozprawach w sądzie brać udział tak prokuror, jako i oskarżeni, ich obrońcy i osoby poszkodowane z powodu przestępstwa. Nadanie kierunku zapytaniom i rozprawom dla należytego wyjaśnienia sprawy, zależy od prezesa sądu.

69. Rozprawy w sądzie składają się: z oskarżającéj mowy prokurora, z objaśnień osoby poszukującéj zadośćuczynienia za szkody i straty, albo jéj umocowanego i z obrony, wyrzeczonéj przez samego obwinionego lub jego obrońcę.

70. Członkowie sądu (a w sprawach rozstrzyganych przy współudziale assesorów przysięgłych i ci ostatni) mogą żądać wyjaśnień, a prokuror złoży ustnie te objaśnienia, które dodać jeszcze uzna za rzecz konieczną; lecz ostatnie słowo w rozprawach w sądzie, należy się zawsze obwinionemu lub jego obrońcy.

71. Po skończonych w sądzie rozprawach, prezes sądu objaśnia pokrótce istotę sprawy i złożone na korzyść oskarżonego i przeciwko niemu dowody.

72. Ferowanie wyroku poprzedzać powinno roztrząśnienie następujących kwestij: 1) o rzeczywistości wypadku, który spowodował oskarżenie; 2) o winie lub niewinności znajdującego się pod sądem we wszystkich kategorjach zaskarżenia; 3) o zastosowaniu do jego przewinienia praw o karach i 4) o wynagrodzeniu szkód zrządzonych przez występek lub wykroczenie.

73. Przed rozwiązaniem pytania o zastosowaniu prawa o karach, sąd słucha wniosków prokurora i objaśnienia oskarżonego lub jego obrońcy.

74. Jeżeli przy rozstrzyganiu sprawy, głosy sędziów rozdzielą się na dwa zdania lub więcéj, to za zasadę dekretu przyjmuje się zdanie łączące w sobie najwięcéj głosów; w razie ich równości pierwszeństwo oddaje się zdaniu przyjętemu przez prezesa sądu, jeżeli zaś zdania rozdzieliły się tak, że głos prezesa nie może przeważyć, wówczas z liczby równoważnych co do liczby głosów zdań wybiera się bardziéj pobłażające losowi oskarżonego.

75. Sąd stanowi karę na ściśléj zasadzie praw, służy mu jednak prawo, wedle okoliczności zmniejszających winę oskarżonego, łagodzenia kary o jeden lub dwa stopnie, przechodząc przytém i do najbliższego rodzaju kar, jeżeli w prawie niema niższego stopnia naznaczonego za postępek przeciwny prawu,—a takoż czynienia zabiegów u Jego Cesarskiéj Mości o ułaskawienie przestępcy, który został uznany za godnego miłosierdzia Monarszego.

76. Treść ferowanego dekretu ogłasza się niezwłócznie na publiczném posiedzeniu sądu, jeżeli ten ostatni nie uzna za rzecz konieczną odłożyć narad i objawienia wyroku do następującego posiedzenia.

77. Protokół dekretu po podpisaniu przez członków sądu, objawia się oskarżonemu i od tego czasu liczy się dlań termin na zaskarżenie wyroku.

4) O przewodzie spraw rozstrzygajacych się przy współudziale assesorów przysięgłych.

78. Sprawy o zbrodnie i wykroczenia, pociągające za sobą kary, połączone z pozbawieniem wszystkich praw stanu, a także wszystkich lub niektórych szczególnych praw i prerogatyw, sądownictwa rozpatrują nieinaczéj jak przy współudziale assesorów przysięgłych.

79. Assesorowie przysięgli mogą być zwoływani cztery razy do roku, a w razach nadzwyczajnych i częściéj, na czas, jakiego wymagać będzie rozstrzygnięcie przygotowanych do wysłuchania spraw.

80. Przy otworzeniu każdego posiedzenia dla rozstrzygania spraw podlegających rozpatrzeniu sądu ze współudziałem assesorów przysięgłych, powinno się znajdować w mieście lub miejscu na posiedzenia sądownictwa przeznaczoném niemniéj 30-tu assesorów.

81. Przed rozpatrzeniem każdéj sprawy, sporządzone dla posiedzenia listy assesorów okazują się prokurorowi i obwinionemu.

82. Assesorowie przysięgli mogą być pomówieni tak przez prokurora jako też i przez oskarżonego, bez wymienienia przyczyn pomowy.

83. Prokuror może pomówić nie więcéj jak 6-ciu assesorów.

84. Oskarżonemu, a jeżeli obwinionych jest więcéj, to wszystkim razem, pozwala się pomówić tylu assesorów, ażeby z ogólnéj liczby 30-tu zostało niemniéj 18-tu.

85. Z liczby niepomówionych, naznacza się przez losowanie, dla rozstrzygnienia sprawy 12 assosorów, którzy wybierają z pośród siebie starszego.

86. Wybrani przez losowanie assesorowie, doprowadzają się w samym sądzie do przysięgi, jako wedle prawdy i uważnie spełniać będą swoje obowiązki, przyczém doprowadzający do przysięgi kapłan objaśnia im ważność tych obowiązków.

87. Po skończonych w sądzie rozprawach i po wyłożeniu istoty sprawy, prezes sądu tłumaczy assesorom przysięgłym prawidła o mocy dowodów, przytoczonych na korzyść obwinionego i przeciwko niemu, oraz prawa, ściągające się do określenia własności rozpatrującego się przestępstwa, ostrzegając przysięgłych, że przy ferowaniu wyroku, oni powinni unikać wszelkiéj stronności w obwinieniu lub uniewinnieniu oskarżonego.

88. Potém prezes sądu wręcza starszemu assesorowi przysięgłemu zapytania na piśmie: 1) o rzeczywistości wypadku, który dał powód do oskarżenia i 2) o winie lub niewinności oskarżonego w kategorjach oskarżenia. Pytania te przed oddaniem ich przysięgłym, odczytują się publicznie.

89. Assesorowie przysięgli rozwiązują zrobione im przez starszego pytania większością głosów. W razie równości głosów, daje się przewaga zdaniu uniewinniającemu oskarżonego.

90. Assesorowie przysięgli do odpowiedzi swoich na pytania, dodać mogą, że obwiniony z okoliczności sprawy zasługuje na pobłażanie.

91. Po zebraniu głosów, starszy assesor wraca prezesowi sądu zapytania z odpowiedziami przysięgłych.

92. Wyrok wypowiadają przysięgli, a ogłasza go prezes na témże samém posiedzeniu sądu.

93. Jeżeli przez wyrok przysięgłych oskarżony uznany został za zasługującego na pobłażanie, wówczas sąd zmniejszyć powinien przypadającą nań wedle prawa karę o jeden stopień, a jeżeli dopatrzy w sprawie szczególne okoliczności zmniejszające winę, to o dwa stopnie. W razach szczególniéj ważnych, sąd może robić starania o ułaskawienie przestępcy.

94. Jeżeli sąd wyrzecze jednomyślnie, że wyrokiem przysięgłych osądzony został niewinny, wówczas stanowi o oddaniu sprawy na rozpatrzenie nowemu składowi assesorów przysięgłych, których wyrok uważa się w każdym razie za ostateczny.

5) O kolei zaskarżania wyroków i rozpatrzenia spraw w wyższych instancjach.

95. Przeciwko wszystkim wyrokom, ferowanym przez sąd w pierwszéj instancji bez udziału assesorów przysięgłych, obwinieni i osoby poszkodowane z powodu przestępstwa mogą występować z odezwami, a prokurorowie z protestami.

96. Wyroki sądu drugiéj instancji uważają się za ostateczne.

97. Wyrok assesorów przysięgłych o winie lub niewinności oskarżonego, może być skassowany tylko w razie wymienionym w art. 94. Wyrok ferowany przez sąd z udziałem assesorów przysięgłych, uważa się za ostateczny.

98. Prokurorowie mogą podawać protesty tylko na wyroki niezgodne z ich wnioskami i tylko w sprawach, w których ściganie przestępcy odbywa się niezależnie od skargi osób prywatnych.

99. Odezwy obwinionych i innych uczęstniczących w sprawie osób mogą być robione na piśmie lub ustnie, osobiście lub przez obrońców.

100. Protesty i odezwy winny być podane sądowi, który ferował wyrok nie późniéj jak w terminie dwutygodniowym.

101. Przy rozpatrzeniu spraw w skutek odezw i protestów, świadkowie i ludzie świadomi rzeczy wzywają się do sądu dla zapytania na nowo, wtenczas tylko, kiedy sąd

давшій протестъ прокуроръ признаетъ это нужнымъ, или же, когда объ этомъ будутъ просить подсудимые или прикосновенные къ дѣлу, и судъ не встрѣтитъ особыхъ препятствій къ удовлетворенію ихъ просьбы.

102. Отдѣльно отъ отзывовъ могутъ быть подаваемы только жалобы на медленность и на дѣйствія, требующія безотлагательнаго исправленія, какъ-то: на неправильное принятіе мѣръ для воспрепятствованія подозрѣваемому уклоняться отъ слѣдствія и суда, на неправильное опредѣленіе подсудности дѣла, необезпеченіе иска о вознагражденіи и отказъ въ принятіи отзыва. (прод. впредь).

ВАРШАВА.

— Административный совѣтъ Царства Польскаго въ исполненіе ст. 1-й Высочайшаго указа о городскихъ совѣтахъ отъ 24-го мая (6-го іюня) 1861 г. и въ развитіи своихъ дальнѣйшихъ постановленій отъ 30-го іюня (12-го іюля) и отъ 23-го февраля (7-го марта), вслѣдствіе представленія правительственной коммиссіи внутреннихъ дѣлъ постановилъ:

Ст. 1. Кромѣ городовъ, означенныхъ въ постановленіи, городскіе совѣты должны быть учреждены въ слѣдующихъ городахъ:

Въ Варшавской губерніи: въ Ленчицѣ, Сѣрадзѣ, Здунской-Воли и Конинѣ; въ Августовской губерніи: въ Августовѣ, Сейнахъ и Маріямполѣ; въ Любельской губерніи: въ Мендзырѣчіи и Біалей; въ Радомской губерніи: въ Стопницы и Олькушѣ; въ Плоцкой губерніи въ Пржаснышѣ.

Ст. 2. Въ городскихъ совѣтахъ будутъ предсѣдательствовать бургомистры. Содержаніе бургомистровъ, съ увеличеніемъ богатства городовъ, будетъ въ свое время уравнено съ содержаніемъ, назначеннымъ для президентовъ, и тогда бургомистры будутъ переименованы въ президентовъ.

Ст. 3. Въ городахъ здѣсь означенныхъ, будетъ введено назначеніе двухъ радныхъ. Лица для занятія должностей будутъ назначены губернскимъ правленіемъ.

Ст. 4. Содержаніе раднымъ будетъ производится на счетъ городскихъ суммъ, если таковыя имѣются. Величина этого содержанія будетъ опредѣлена правительственной коммиссіей внутреннихъ дѣлъ; въ случаѣ недостатка городскихъ суммъ радные исправляютъ должность безвозмездно.

Ст. 5. Выборы членовъ городскихъ совѣтовъ, по окончательномъ установленіи выборныхъ списковъ, будутъ происходить 15-го (27-го) ноября сего года.

Ст. 6. Исполненіе настоящаго постановленія возлагается на правительственную коммиссію внутреннихъ дѣлъ.

Варшава 18-го (30-го сентября) 1862 г.

Великій Князь, Намѣстникъ ЕГО ИМПЕРАТОРСКО-ЦАРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА въ царствѣ польскомъ
(Подписано) *КОНСТАНТИНЪ.*

Въ отдѣленіи правительственной комиссіи исповѣданій и народнаго просвѣщенія назначенъ: Заслуженный профессоръ С.-Петербургской медико-хирургической академіи дѣйств. ст. совѣтникъ докторъ медицины Іосифъ Мяновскій ректоромъ и ординарнымъ профессоромъ главной школы.

ВИЛЬНО.

Отъ комитета для наблюденія за правильностію взиманія городскихъ сборовъ и торговли съѣстными припасами въ городѣ Вильнѣ.

Всѣ, занимающіеся въ городѣ хлѣбопеченіемъ и булочнымъ ремесломъ, хозяева, безъ различія, женщины или мущины, евреи и христіяне, обязаны явиться въ воскресенье, 14 сего октября въ 12 часовъ утра въ залу мяснаго цеха, на Нѣмецкой улицѣ, для полученія нѣкоторыхъ инструкцій, касающихся производства ихъ ремесла. У неявившихся въ означенное собраніе будетъ сконфисковано въ пользу пріютовъ, изъ продаваемаго ими хлѣба или булокъ, на рубль съ каждаго.

— На основаніи 1100 ст. XV т. свод. зак. (изд. 1857 г.) взыскано по три рубля штрафа съ мясниковъ евреевъ, Вульфа Хигера N. 20 и Шепшеля Кацева N. 24, за нечистоту и неопрятность при производствѣ торговли. Кромѣ того взыскано пять рублей штрафа съ еврея Ицко Крупника, кромѣ однихъ сутокъ ареста, за подстреканіе крестьянъ на рынкѣ не продавать привезеннаго ими товара до 12 часовъ.

Предсѣдатель комитета, П. Мясоѣдовъ

lub podający protest prokuror uznają to za konieczne, albo kiedy o to prosić będą obwinieni lub uczęstniczący w sprawie i sąd nie napotka szczególnych przeszkód do uczynienia zadość ich prośbie.

102. Oddzielnie od odezw mogą być podawane tylko skargi na zwłokę i na czynności wymagające niezwłócznéj naprawy, jako to: na nieprawidłowie przedsięwzięte środki dla przeszkodzenia podejrzanemu uchylenia się od sądu i śledztwa, na nieprawidłowe określenie kompetencji sądu, nieassekurowanie poszukiwań o wynagrodzenie i na odmowę w przyjęciu odezwy. (c. d. n.)

WARSZAWA.

Rada Administracyjna Królestwa—w wykonaniu art. 1-go Najwyższego z dnia 24 maja (6 czerwca) 1861 roku o radach miejskich ukazu, oraz w dalszym ciągu postanowień swoich z dnia 30 czerwca (12 lipca) r. z. Nr. 4,449, i z d. 23 lutego (7 marca) r. b Nr. 9,267, na przedstawienie komissji rządowéj spraw wewnętrznych, postanowiła i stanowi:

Art, 1. Oprócz miast, w przywiedzionych tu postanowieniach wymienionych, zaprowadzone być mają rady miejskie w następujących miastach 3-go rzędu:

W gubernji Warszawskiéj: Łęczycy, Sieradzu, Zduńskiéj Woli i Koninie; w gubernji Augustowskiéj: w Augustowie, Sejnach i Marjampolu;—w gubernji Lubelskiéj: w Międzyrzeczu i Białéj;—w gubernji Radomskiéj: w Stopnicy i Olkuszu; w guberni Płockiéj: w Przasnyszu.

Art. 2. Radom miejskim przewodniczyć będą burmistrze, na czele administracji miast stojący; płace burmistrzów, skoro się ogólna zamożność powyższych miast, skutkiem rządnéj ich administracji przez magistraty i rady miejskie podniesie, po wysłuchaniu wniosków rady miejskiej, mogą być w swoim czasie podwyższone do normy dla prezydentów oznaczonéj, i wtenczas burmistrze na prezydentów przemianowani zostaną.

Art. 3. W miastach tu wyliczonych mają być zaprowadzone, o ile to dotąd nie nastąpiło, urzędy 2-ch radnych. Osoby do zajęcia tych urzędów, stosownie do art. 6 Najwyższego ukazu, właściwy rząd gubernjalny, na przedstawienie rad miejskich, przeznaczy.

Art. 4. Gdzie fundusze kassy miejskiéj tego dozwolą, mogą być wyznaczone dla radnych odpowiednie płace roczne. Wysokość tych płac, na wniosek właściwéj rady miejskiéj, komissja rządowa spraw wewnętrznych ustanowi; gdzieby zaś funduszów nie było, urzęda radnych sprawowane będą bezpłatnie.

Art. 5. Wybory członków do rad miejskich w art. 1 niniejszego postanowienia wymienionych, po sporządzeniu i ostatniém uregulowaniu list wyborczych, odbyć się mają w dniu 15 (27) listopada r. b., o ileby zaś w jednym dniu ukończyć się nie mogły, ostatecznie uzupełnione zostaną w dniu następnym:

Art. 6. Wykonanie niniejszego postanowienia, które w dzienniku praw zamieszczone być ma, komissji rządowéj spraw wewnętrznych poleca.

Działo się w Warszawie, d. (30) września 1862 roku.

Wielki Książe Namiestnik Jego Cesarsko-Królewskiéj Mości w Królestwie polskiém,
(podpisano) „KONSTANTY“.

W wydziale Komissji rządowéj wyznań religijnych i oświecenia publicznego — mianowany: — profesor emeryt akademji lekarskiéj w St. Petersburgu, rzeczywisty radca stanu, doktor medycyny Józef Mianowski, rektorem szkoły głównéj i professorem zwyczajnym tejże szkoły.

WILNO.

Od Komitetu dla przestrzegania słuszności w poborach miastowych i w handlu artykułami żywności w m. Wilnie.

Wszyscy trudniący się w mieście wypiekaniem chleba i bułek, gospodarze, bez różnicy, mężczyzni lub kobiéty, izraelici i chrześcijanie, obowiązani są stawić się w niedzielę 14 b. października o 12 godzinie z rana, w sali cechu rzeźnickiego, na Niemieckiéj ulicy, dla odebrania niektórych instrukcij, dotyczących ich zajęcia. U niestawiących się na rzeczone zgromadzenie będzie skonfiskowano na rzecz Ochron, ze sprzedawanych przez nich chleba lub bułek, na jeden rubel sr. od każdego.

— Na zasadzie 1100 art. XV T. Zb. Pr. (wyd. 1857 r.) ściągnięto po trzy ruble sztrafu z rzeźników żydów Wolfa Chigera N. 20 i Szepszela Kacewa N. 24, za nieochędóstwo przy prowadzeniu handlu. Nadto ściągnięto pięć rubli sztrafu z żyda Icka Krupnika (oprócz jedno-dniowego aresztu), za podżeganie włościan na rynku, ażeby nie przedawali przywiezionych produktów do godziny 12.

Prezes Komitetu P. Miasojedow.

Dział nieurzędowy.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Pogląd ogólny.

Cesarz Napoleon pożegnał byłego ministra swojego spraw zagranicznych, następnym listem: „Kochany panie Thouvenel, w zamiarze polityki pojednawczéj, któréj tak zacnie służyłeś, musiałem zmienić ciebie w ministerstwie spraw zagranicznych; ale czuję potrzebę wyrazić, że moje poważanię i ufność w tobie, nie są bynajmniéj nadwerężone. Jestem przekonany, że na wszystkich stanowiskach, jakie zajmiesz, będę mógł liczyć na twoje światło i twoje przywiązanie.

„Proszę ciebie, abyś wierzył mojéj szczeréj przyjaźni.“

Ten list tłómaczy wyraźnie, dla czego cesarz Napoleon żądał, aby p. Thouvenel złożył w ręce pana Drouyn de Lhuys kierunek spraw zagranicznych. Czytelnicy znajdą pod Francją krótką wiadomość o politycznym zawodzie tego męża stanu. Postrzegą z niéj, że wybitném znamieniem jego postępowania, była zawsze chęć utrzymania pokoju, że najmocniéj wierzył, iż nie istnieją takie trudności, którychby łagodność, cierpliwość i trafność działań, załatwić nie zdołały. We Francji, gdzie tak trudno wynieść czystość imienia z wrzawy i walki ścierających się namiętności, pan Drouyn de Lhuys wyszedł ze sławą męża prawego i wiernego swoim przekonaniom. Nie rzuci się on na żaden krok gwałtowny, nie zaprze się żadnéj z tych zasad, które dotąd polityką francuzką kierowały, bo choćby najmocniéj tego pragnął, jako minister odpowiedzialny przed cesarzem, nie zaś przed przedstawicielstwem narodowém, nie będzie mógł wymazać z listu Napoleona III tych wyrazów, w których ostatnie rozstrzygnienie doli władzy świeckiéj zostawione jest wolnemu głosowaniu Rzymian. Cesarz rozumie, że w drodze polubownéj, zatargi stolicy świętéj z królestwem włoskiém uspokoić się dadzą; być może, iż depesza pana Thouvenel, 30 maja i sprawozdanie margrabi de Lavalette 24 czerwca, uważane były w Rzymie za obrażające stolicę świętą; być może, że obaj wymienieni mężowie stanu uznani zostali za nieprzyjaciół kościoła, cesarz więc chciał i tę trudność do zgody usunąć, oddalił więc doświadczonego współpracownika, przy oddaniu jednak głośnego świadectwa, że zacnie i umiejętnie służył sprawie pojednania. Z całego grona dyplomatyków francuzkich, niepodobna było uczynić trafniejszego wyboru, pod względem sprawy rzymskiéj, nad powołanie pana Drouyn de Lhuys. Przeszłość jego, jest w Rzymie bez zarzutu, i owszem osobiste wspomnienia Piusa IX, otaczają osobę nowego ministra uczuciem wdzięczności, bo za jego zarządu, ojciec święty wprowadzony został przez wojska franuczkie w tryumfie do wiecznego miasta. Może wieść udzielona przez niektóre dzienniki jest niepewna, ale podług niéj ojciec święty jakby wywzajemniając się Napoleonowi III za okazaną powolność, ma podobnież zmienić kardynała Antonellego i księdza de Merode. Jeżeli to nastąpi, sprawa władzy świeckiéj znajdzie się w ręku nowych piastunów, a kiedy i wówczas rozstrzygniętą nie będzie, okaże się, że nie wyniknie to z winy ludzi, lecz z winy zwichniętego kierunku, jaki od początku jéj biegowi nadano.

Umieściliśmy pod Francją szereg uwag rozmaitych dzienników paryzkich o prawdopodobnych następstwach zmiany p. Thouvenel i odwołania margrabi de Lavalette. Są to mniéj więcéj trafne, mniéj więcéj namiętne lub spokojne wnioski ludzi żywiéj lub obojętniéj patrzących na spór wyzwolonego królestwa włoskiego z władzą świecką. Dla myślicieli będzie zawsze przedmiotem godnym uwagi praca głów światłych i zdolnych, w odgadywaniu przyszłego rozwoju zdarzeń. Wypadki potwierdzą lub omylą przenikliwość, ale sam przedmiot zyszcze na wielostronném jego zbadaniu. Sprawa władzy świeckiéj tak na pozór jasna, potrzebuje jeszcze być głębiéj zbadaną, nim przybierze wszystkie znamiona niezbitéj pewności. Spodziewamy się, że to prędko nastąpi i że dla ludzi sumiennych, wszelka wątpliwość w téj mierze ustanie; że ci nawet, którzy w jéj obronie posuwają się aż do zapamiętałości, aż do prześladowania bliźnich za niewinny objaw najszczerszych a prawem boskiém dozwolonych przekonań, upamiętają się w swych zapędach i usłuchają głosu sprawiedliwości.

Nie przestaniemy i nadal z dowiedzioną już bezstronnością oznajamiać czytelników naszych z pismami obrońców i przeciwników władzy świeckiéj, aby sumienie obustronnie oświecone, zawyrokować mogło. Wolni od przesądnego przywiązania i występnéj nienawiści, zapatrujemy się na sprawę władzy świeckiéj, jak na przedmiot początku i treści ludzkiéj, z nauką wiary niemający najmniejszego związku, słowem jak na zasadę, która według uroczyście wyrzeczonych słów ojca świętego, nie jest d o g m a t e m w i a r y. Gdy więc nikt w przedmiotach tego rodzaju krępować wolnego sądu nie ma prawa, gdy podobna chęć byłaby oczywistém przywłaszczycielstwem, nie pochylimy przed niém czoła i nie ulękniemy się niesprawiedliwego gniewu. Przedwczesna radość obrońców władzy świeckiéj, tak jak przedwczesny smutek jéj przeciwników, okazały się równie bezzasadnemi. Spodziewano się z jednéj a lękano z drugiéj strony, że z objęciem kierunku spraw zagranicznych francuzkich przez p. Drouyn de Lhuys, polityka francuzka we Włoszech ulegnie zupełnéj zmianie. Powiedzieliśmy w przeszłym poglądzie, że to być nie może, że cesarz Napoleon doszedł już do ostatnich granic swoich wymagań od rządu włoskiego, że nakoniec, gdyby zdeptawszy wszystkie prawa, chciał najechać Włochy, wywołałby jednomyślny opór i własnego narodu i niezmiernéj większości europejskich rządów. Niespodziewaliśmy się, aby skutek tak prędko ziścił nasze przewidzenie. M o n i t o r p o w s z e c h n y umieścił w przeszły poniedziałek 20 października, okolnik pana Drouyn de Lhuys, rozesłany na dwa dni wcześniéj do wszystkich ajentów dyplomatycznych francuzkich, i wskazał w nim duch, w jakim przyjął posadę, na którą go ufność cesarza powołała. Wypowiedział on w tém piśmie najotwarciéj, że cesarz nie zmienił polityki objawionéj w liście 10 maja, że tęż politykę ożywiać będą też same uczucia życzliwości dla papiestwa i dla Włochów, jakie przewodniczyły mu w równéj mierze dla obu spraw będących przedmiotem jego troskliwości. Rząd więc cesarski nie przestanie pracować nad pogodzeniem stolicy świętéj z królestwem włoskiem. Nie tai on przed sobą ani trudności, ani wielkości zadania, lecz w téj uczciwéj pracy, nie zbędzie mu ani na odwadze, ani na potrzebnym spokoju ducha.

Zmiana posłów w Rzymie i Turynie, jest prostém następstwem zmiany ministra w Paryżu; wiadomo, że zwykle w takich zdarzeniach nowi naczelnicy wielkich wydziałów służby rządowéj, sami sobie dobierają pomocników; owóż i teraz p. Drouyn de Lhuys miał prawo mianowania w obu stolicach włoskich, posłów bliżéj mu znanych i bliżéj w jego polityczne pojęcia wtajemniczonych. Zdaje się, że będziemy mogli w przyszłym numerze Kurjera umieścić tekst okólnika, o którym mówimy, dotąd bowiem znany on nam jest tylko z depeszy telegraficznéj.

We Włoszech nie zaszło nic ważniejszego. Wieść o odrzuceniu przez jenerała Garibaldi amnestji, jeszcze nie została urzędowie potwierdzoną. Wiadomo tylko, że skoro półkownik Santa-Rosa otrzymał rozkaz oznajmienia jeńcom varignańskim, że są wolnymi, wnet udał się do pokoju Garibaldiego i zwrócił tak jemu samemu, jak i jego synowi Menotti, odebrane im w Aspromonte szpady. Odtąd dzienniki milczą, nie mówią nawet kiedy stan rany Garibaldiego pozwoli przenieść go do Spezzia, a tém mniéj, kiedy uda się na wybrane przez siebie miejsce pobytu.

Wiadomość o zmianie ministra spraw zagranicznych we Francji, nie sprawiła wielkiego wrażenia we Włoszech. Może współczesne ukazanie się broszury pana Lafarina, któréj treść czytelnicy Kurjera niżéj znajdą, wpłynęło na ukojenie umysłów. Autor jest jednym z najzdolniejszych i najwymówniejszych pisarzów włoskich. Opuścił on Sycylję, skąd jest rodem, unosząc życie od prześladowania Ferdynanda II, szukał schronienia w Turynie, gdzie wkrótce dał się poznać hrabiemu Cavour, jak szczery zwolennik Włoch jednolitych, jak mąż zasad wyzwolonych, umiejący szanować prawa i porządek społeczny. Kiedy w Piemoncie dojrzały wyobrażenia jednoty włoskiéj, p. Lafarina za wiedzą rządu, utworzył stowarzyszenie narodowe i został jego prezesem. Pracowało ono przez pisma nad przekonaniem Włochów, że jeżeli pragną utworzyć naród, należy im zapomnieć o dawniejszych podziałach ich ojczyzny, w których zginęła cała dzielność, cała żywotna potęga półwyspu. Na téj drodze wytępienia zbutwiałych wyobrażeń o pojedyńczych udzielnościach, zasługi p. Lafarina były ogromne. Kiedy w r. 1860 Garibaldi cudowném wylądowaniem w Marsala powołał całą wyspę pod chorągiew Włoch jednolitych, kiedy Sycylja poddała się dobrowolnie i jednomyślnie berłu Wiktora-Emmanuela, hrabia Cavour wysłał p. Lafarina do Palermo, aby jak Sycylijczyk, jak znający najlepiéj potrzeby rodzinnéj wyspy, starał się o utrwalenie wyobrażeń Włoch jednolitych. Inne rady przemagały wówczas w umyśle Garibaldiego. Dotąd jeszcze nie wyjaśnione są przyczyny, dla których ten wielki obywatel opóźniał uchwałę ludową zlania się w jednę całość południowych krajów włoskich. P. Lafarina, wyznawca zasad porządku, powiernik myśli hrabiego Cavour, wytężył wszelkie usiłowania, do przyśpieszenia uchwały ludowéj i wcielenia Sycylji do jednoty włoskiéj. Garibaldi zniechęcony do pana Lafarina, uwierzywszy, że jego wpływ szkodliwie działa na ziszczenie, dziś jeszcze nie dosyć wyjaśnionych zamiarów, rozkazał nagle, w nocy pochwycić pana Lafarina, wsadzić na okręt i odwieźć go do Genui. W swoim czasie, to doraźne postępowanie, do najwyższego stopnia oburzyło mniemanie powszechne. Zatarło się wszakże śród blasku i sławy zasług Garibaldiego, przykre wrażenie nadużycia władzy, a pan Lafarina umiał przez wzgląd na dobro ojczyzny, zapomnieć o osobistéj krzywdzie, i wróciwszy do Turynu począł znowu na czele stowarzyszenia narodowego pracować czynem i słowem nad upowszechnieniem wiary, że narodowość i niepodległość tylko w utworzeniu Włoch całych, nierozdzielnych, jednolitych pod berłem sabaudzkiego domu ostać się są zdolne.

Broszura p. Lafarina musiała obudzić wielkie współczucie, bo w ciągu trzech dni piérwsze wydanie z dziesięciu tycięcy egzemplarzy złożone, wyczerpane zostało. Czytelnicy nasi sami osądzą choć z niedostatecznéj zapewne treści, którąśmy w dzisiejszym numerze Kurjera podali, że na to w zupełności zasługuje. Co do sprawy rzymskiéj, pan Lafarina sprawiedliwie uważa, że naglić jéj żadnemi doraźnemi środkami nienależy. Rozum i sprawiedliwość wezmą górę; jeżeli Rzym potrzebny jest Włochom na stolicę, niemniéj Włochy potrzebne są Rzymianom dla zapewnienia im sprawiedlimego rządu i obywatelskiego szczęścia. Bóg widzi, dzieje uczą, codzienne przykłady przekonywają, że tam tylko wpływ duchowieństwa jest zbawienny i dobroczynny, gdzie silny rząd umie je trzymać w obrębach jego powołania. Opatrzność w mądrości swojéj takie położyła granice między władzą duchowną a świecką, że skoro jedna przywłaszcza sobie prawa drugiéj, wnet wynika stąd tak okropny zamęt społeczny, że go już nieraz potoki łez i strumienie krwi okupywać musiały. Dążenia wieku silnie zmierzają do téj pożądanéj chwili, w któréj nakoniec rozdział władz zamieni się w rzeczywistość. Pod Austrją umieściliśmy list kanclerza węgierskiego hrabi Forgach, z którego widać, że pogłoski o zamiarach przejednania Węgier nie są płonne. Grabia Forgach mówi, że gorąco miłuje węgierską swoję ojczyznę, ale że jest wiernym i sumiennym sługą swojego pana i króla. Te oba uczucia nietylko nie wyłączają siebie, ale mogą wzajemnie się spotęgować. Owóż hrabia Forgach nie tai, że teraźniejsza tymczasowość, powszechnie jest potępianą i koniecznie ustać powinnna. Pragnie on, aby co najprędzéj nadeszła chwila, w któréj mógłby stanąć, jak wyraża się przed u p a m i ę t a n y m n a r o d e m i zdać liczbę ze swych postępków. Porównywając te słowa kanclerza węgierskiego z wiadomościami, któreśmy świeżo z Siedmiogrodzia podali, zdaje się że zamiar zwołania węgierskiego sejmu, nie jest daleki. Wiadomości z Wiednia zwiastują prędkie odroczenie prac rady cesarstwa. Stan skarbowości austryjackiéj na rok **1862**, do téj przynajmniéj mety został doprowadzony, że jeżeli izba poselska zagłosuje pobór na trzy lata powiększonych podatków i potwierdzi umowę z bankiem, rząd będzie mógł rozpocząć rok skarbowy **1863**, z zapasem **25** miljonów złotych reńskich.

Pod innemi względami sprawy austryjackie źle idą. Oto w przeszłą sobotę **18** października zebrany kongres handlowy w stolicy bawarskiéj, tak rządowi austryjackiemu przychylnéj, mimo całą usilność pełnomocków austryjackich, przyjął przełożenie komissji, doradzające, że Austrja nie inaczéj będzie mogła wejść do Związku celnego, jak po przystąpieniu do traktatu handlowego zawartego między Prusami i Francją. Jest to ciężkiem upokorzeniem dla Wiednia i wskazówką zachwianego politycznego wpływu.

W Prusiech panuje pozorna spokojność, ale niebezpieczeństwo jest wielkie. Izba poselska, w skutek znanéj mowy p. Bismarck, przerwała swe prace; posłowie rozjechali się do domów i wszystko zdaje się zapowiadać, że wyborcy zgromadzą się dobrowolnie po obwodach, dla rozmówienia się ze swymi przedstawicielami i dla wynurzenia im wdzięczności za mężkie i wierne piastowanie poruczonego urzędu. Pan Bismarck-Schönhausen ma zamiar ogłosić i do wykonania władzom podać, bu-

dżet przyjęty najnieprawniéj przez izbę panów. Uprzedzi on naród, że ministrowie zobowiązują się wyjednać na blizko przyszłym sejmie potwierdzenie tego budżetu przez izbę poselską; aby zaś mieć izbę sobie powolną, rząd umyślił rzucić się do głosowania powszechnego. P. Bismarck-Schönhausen spodziewa się przez uchylenie wyborów dwustopniowych, dotychczas w Prusiech używanych, i przez przypuszczenie do wyborczéj urny, całéj ludności kraju, przy czynnych zabiegach władz, szlachty i pastorów, skupić głosy zwłaszcza ludu wiejskiego, na kandydatów przez rząd zalecanych. Tym końcem wybory odbywać się mają nie po miastach obwodowych, ale po wszystkich gminach, gdzie wpływ urzędników, właścicieli ziemskich i pastorów jest prawie wyłączny. Czy dla potrzeby chwili, wywołana potęga ludowa, da się późniéj ująć w karby; czy dla uniknienia działania oświeceńszych warstw społeczności, poruszenie głębokich nurtów gminowego morza nie zagrozi potopem, dziś pan Bismarck-Schönhausen nie zdaje się o to troszczyć i owszem, w ogromnym zamęcie jaki to poruszy, spodziewa się schwycić wymykające się z rąk jego wodze samowładnego rządu. Wkrótce okaże się, czy jego rachuby nie będą mylne.

Zwracamy szczególną uwagę czytelników na odpowiedź króla Wilhelma, daną deputacjom stowarzyszeń zachowawczych: soldyńskiego, gdańskiego, górno-luzackiego, osthavellandzkiego i naugardzkiego. Zawiera ona cały programmat zamyślanego rządu. Po téj odpowiedzi, czytelnicy niech odczytają uwagi gazety kolońskiéj a powezmą wyobrażanie o całéj wielkości niebezpieczeństwa, w jakiém się Prusy znajdują. Z każdym dniem oczekiwać należy cięższéj w tym kraju burzy.

Włochy.

Turyn 14 października. Od czasu powrótu cesarza Napoleona i z powodu pogłosek, że wkrótce zajdzie coś stanowczego w sprawie rzymskiéj, panuje tu od dwóch dni największa niespokojność. Niemało przyczynił się do jéj zwiększenia, niespodziany przyjazd pana Benedetti, który pośpieszył do Turynu dla rozmówienia się z prezesem rady. Nic jednak dotąd nie dało uchylić rąbka zasłony, ukrywającéj prawdziwy powód nagłego powrótu ministra francuzkiego, ani treści jego rozmowy. Chociaż ludzie, zwykli wszystko widzieć *w różowych* barwach, mają zamierzaną podróż do Paryża przez pana Rattazzi za drugie wydanie owéj, którą hr. Cavour odbył do Plombières, w ogólności nikt nie spodziewa się zupełnego zaspokojenia życzeń włoskich. Rzucając się z jednego wahania w drugie, rząd cesarski uczynił Włochów bardzo trudnymi. Na nieszczęście 10-cio letnie doświadczenie, zbyt często usprawiedliwia niedowierzanie powszechności, która z drugiéj strony zapomina, jaka zawiłość otacza to nieszczęsne zadanie rzymskie. Teraz czekają czegoś pośredniego, to jest, albo odwołania części wojska, albo jakiego jenerała, lub dyplomaty.

Byłoby to godném pożałowania. Bo ogledność nie nawróci papieża na polityczną wiarę włoską; środki tymczasowe nie wstrzymają i owszem popchną Włochów do ziszczenia zamiaru na Rzym; co w obecnym stanie półwyspu zajątrzyłoby tylko mocniéj jeszcze umysły, a może doprowadziłoby do największych zboczeń.

Najświeższe tłomaczenie kilku słów wyrzeczonych przez ojca św. dozwala wierzyć o zamiarze wyjazdu z Rzymu, skoroby wojsko francuzkie to miasto opuściło. Włochów zmartwiłoby to bez wątpienia; ale, w radości z osiągnienia stolicy, poprzestaliby czas jakiś na szanowaniu jego władzy daleko od swojéj stolicy.

Na wiarę jednego wieczornego dziennika, mówią o kupnie pałacu w Rzymie, już dokonanego przez książęcia Carignan. Ale rzetelność téj wiadomości, któréj nic jeszcze nie stwierdza, nie jest dotąd dowiedzioną. Mówiono też niedawno o kupnie innego pałacu w Rzymie przez barona Ricasoli. Powtarzano toż samo w swoim czasie i o hrabi Cavour.

Mimo uręczeń dzienników niemieckich, nikt nie wierzy o zamknięciu się w klasztorze, byłéj królowéj neapolitańskiéj. Gdyby to jednak sprawdziło się, jakież byłyby pobudki mogące się wypowiedzieć!

Nadeszła z Rzymu przestroga, że nowy oddział zbójców ma wyjść do prowincij południowych. Będą oni doskonale przyjęci, bo jenerał Lamarmora zna się wzorowo na obowiązkach gościnności. Zabiegi reakcji zamiast ustania, grożą wytężeniem ostatniego i stanowczego zamachu. Austrja, zazdrośna działalności rzymskiéj, pracuje pokątnie ze swojéj strony nad skłonieniem wychodźców weneckich i węgierskich do powrótu. Dzienniki medjolańskie ogłaszają listy nadesłane z Werony do Węgrów mających swe leże w Aleksandrji, zachęcające ich do zbiegostwa, z obietnicami przebaczenia i najlepszego przyjęcia. Jeden z tych listów jest podpisany przez dwóch byłych legjonistów węgierskich, zowiących się Warga i Kowats, którzy wówczas kiedy legja miała swe leże w Nocera, dopuścili się nieposłuszeństwa i uciekli.

Jen. Turr wzywa Węgrów, znajdujących się rzeczywiście pod chorągwią, do wyboru między Austrją i Włochami, przyrzekając im bezkarność, a nawet ułatwienie wydatków podróży przez rząd włoski, w razie gdyby wybrali Austrję. Lecz to przełożenie jednomyślnie odrzucono. Zdaje się, że komitet reakcyjny bawi się, za wiadomością jenerała Benedeka, wysyłaniem tu podmawiaczy.

Ale przedsięwzięto środki do zniweczenia o ile można tych knowań.

Dużo mówią o broszurze pana Lafarina o Obecnych warunkach Włoch. Prezydent stowarzyszenia narodowego, będący razem znakomitym pisarzem, roztrząsa z chwalebną odwagą i właśnie w porę okoliczności obecne, rozwija też środki rozwiązania sposobem bardzo trafnym. Panu Lafarina nie wiedzie się. Nieprzyjaciele oskarżają go nawet, że goni za posadą ministra. Ludzie stronnictwa skrajnego, nie przestają nękać tego męża, za to tylko, że służył pożytecznie krajowi, nie wtajemniczając się w zastęp uczniów apostoła londyńskiego. Na nieszczęście p. Lafarina, od czasu do czasu, występuje zbyt namiętnie przeciw tym ludziom.

Jenerał hr. Valfre de Bonzo wkrótce ogłosi opisanie oblężeń Gaety, Messiny i Civitella del Tronto. Imię autora i udział wzięty przezeń w wojnie 1860-1861, zalecają jego książkę.

Po ulicach turyńskich przebiegają znaczne oddziały ochotników garibaldistowskich wypuszczonych z więzień w skutek amnestji. Wielu z nich bardzo nędznie jest odzianych.

Bieg parostatków między Ankoną, Brindisi, Korfu i Aleksandrją w Egipcie już został rozpoczęty. Spółka bezimienna, która podjęła się tego przedsięwzięcia, poniosła ogromne wydatki dla wyrównania zakładom tegoż rodzaju, które są już zaszczytem przemysłu morskiego w Anglji i Francji. Być może, że towarzystwo Lloydu austryjackiego ucierpi na tém spółzawodnictwie.

Mówią, że zasady nowego traktatu handlowego między Włochami i Rossją, roztrząsane są w ministerstwie spraw zagranicznych.

Rozbiegła się nagle wieść o odkryciu rozległego spisku burbońskiego w Neapolu. Przejęte papiery narażają na odpowiedzialność niektórych członków wyższego społeczeństwa.

Nie udało się jeszcze w Palermo odkryć herszta tak zwanego komitetu narodowego, sprawcy tylu morderstw.

Turyn 14 października. Nowa broszura komandora de Lafarina, jest teraz głównym przedmiotem rozmów politycznych. Hałas obudzony przez to pismo, wydane niespodzianie i właśnie w chwili, w któréj go najmniéj czekano, jest ogromny. Trudno było spodziewać się pracy tak znakomitéj, chociaż po takim człowieku jak p. Lafarina, wszyscy mają prawo oczekiwać pisma wybornego. Oddawna już zalewały powszechność broszury, bez innéj zasługi prócz że mówiły o Rzymie, bez innéj wartości, prócz że zwracały uwagę zagranicy na zadanie zbyt dla Włochów żywotne, aby mogło zaprzestać choć na chwilę poruszać wszystkie umysły wewnątrz kraju. Broszura pana Lafarina wychodzi z rozmiarów powszednich. Mówi stanowczo, że Włosi pójdą do Rzymu, a to nie dla tego aby Włochy nie mogły żyć bez Rzymu, ale że Rzym nie może żyć bez zlania się z Włochami. P. Lafarina chce przymierza z Francją, ale obok przymierza ze szlachetnym narodem, którego krew skropiła pobojowiska Magenty i Solferino, chce przyjaźni Anglji, zgody z Rossją i porozumienia z Niemcami.

Władza świecka musi ustać, ale czas i logiczna siła rzeczy obalić je powinny, nie zaś okrzyki Rzym lub śmierć, które naród już potępił w osobie Garibaldiego i jego ochotników. P. Lafarina, porównywając wyprawę sycylijską 1860 roku z wyprawą zakończoną pod Aspromonte, tłomaczy ich różnicę, która na tém polega, że wówczas całe Włochy były za Garibaldim, teraz całe były przeciwko niemu; gdyby hr. Cavour pomyślał o przeszkodzeniu Garibaldiemu w jego przedsięwzięciu, naraziłby się na utratę władzy, jak równie utraciłby ją p. Rattazzi, gdyby postrzeżono, że jest zbyt słabym do oparcia się stronnictwu, pragnącemu wojny z Francją; stronnictwu któreby wtrąciło Włochy do walki z Rossją i Prusami, co uznały królestwo nie dla tego, aby piastowało rewolucję, ale aby ją tłumiło z Anglją i ze wszystkimi.

Rzym jest naszym, mówi autor, i Włochy wszystko poruszą, aby zbliżyć dzień, w którym będą mogły ukoronować swojego króla na Kapitolu; ale Włochy są nadto rozsądne, aby powtarzały z Mazzinim: Rzym lub śmierć!

P. Lafarina wyłożył środki, których użyć należy dla zdobycia Rzymu i Wenecji. Oto, kiedy Włochy urządzą swoję administrację, udoskonalą wojsko i flotę, przyprowadzą do równowagi skarbowość, podniosą kredyt na zagranicznych targowiskach, wówczas dójdą do Rzymu; kiedy cała Europa przekona się, że nad brzegami Tybru gościć nie będą widma rzeczypospolitéj i kiedy kościół niczego lękać się nie zdoła o swoję niepodległość.

Autor podnosi daléj rozgłośny wyraz piemontyzm, którym posługują się nieprzyjaciele Włoch, dla zapalenia namiętności i dla poróżnienia obywateli między sobą wówczas, kiedy największa zgoda i jedność są potrzebne. Oskarżenie o piemontyzm było najstraszliwszym orężem, którego używali oderwańcy, autonomiści, zwolennicy Burbonów, upadłych książąt, papieża, słowem przyjaciele i służebnicy Austrji. Włochy chcą być jednolitemi; odrzucają federację, któraby była restauracją. Autonomja uśmiecha się tylko ludziom poziomym a dumnym. Mężowie wielcy tylko w wielkich państwach żyć zwykli. W państwach wielkich kształcą się wielkie genjusze, drobne rzeczy-pospolite zwykły je tłumić.

Kłopoty Włoch nie zależą od niedostatku stolicy, ale wypływają z administracji, i tu właśnie p. Lafarina rozwija całą swą zdolność i okazuje się być równie biegłym administratorem jak dobrym politykiem. Wylicza wady dzisiejszéj administracji i dowodzi, jak zaradzenie im jest naglące.

Autor chce lud poprawić, oświecenie rozkrzewić, miłością pracy natchnąć i należyty szafunek sprawiedliwości zapewnić. Rząd winien wytężyć wszystkie usiłowania, aby co prędzéj dójść do Rzymu. Powinien wszystko uczynić jednolitém, powinien pozbyć się wszystkich urzędników opornych nowemu porządkowi rzeczy, a wówczas może być pewnym, że go parlament wesprze. Gdyby go parlament zawiódł, niech odwoła się do kraju, a kraj zawsze odpowie przychylnie temu, który wysoko utkwi chorągiew jednoty i uszanowania dla prawa.

P. Lafarina dorównał wysokości położenia; podniosł zadanie rzymskie skażone przez duch stronnictwa, usiłującego zamienić je w broń zaczepną; przedstawił wierny stan Włoch; odsłonił ich rany; okazał to na czém zbywa, czego potrzeba, czego się lękać i co czynić należy. Logika zdarzeń służy za podstawę rozumowaniu, a wykład jest jasny i dokładny. Ta broszura jest programmatem, jest niemal wypadkiem politycznym i tém jest ważniejszą, że ukazała się właśnie w chwili, w któréj namiętności poruszone przez zamach aspromoncki, jeszcze zupełnie nie ucichły.

Pierwsze wydanie już wyczerpano; więcéj 10,000 egzemplarzów we 3 dni rozprzedano. Spodziewają się wkrótce powtórnego wydania. Włosi pragną wszystkiego co jest dobrem i zbawienném; chcą być silnemi, dla zapewnienia tego co już dokazano i uzupełnienia co jeszcze do roboty pozostało. Włochy zaś wiedzą, że aby być silnemi, potrzebują organizacji, rządności, wojska, nakoniec dla dowiedzenia Europie, że jeżeli Rzym ma być stolicą Włoch, Włochy ze swojéj strony są życiem Rzymu, równie jak podporą papiestwa i wyznania katolickiego.

Mówią o wejściu pana Lafarina do gabinetu; rzecz prosta, że przeznaczają dla niego wydział spraw wewnętrznych i wszystko pozwala spodziewać się, że nie zechce dłużéj opierać się aż dotąd bezowocnym naleganiom swych przyjaciół.

Turyn 15 października. Wczoraj ukazał się na jaw budżet wojny. Poprzedzony jest przestrogą, w któréj minister wykazuje zasoby wojenne kraju i zasady na których opiera się organizacja, którą w ciągu bież. roku uzupełnić zamierza.

Popis corocznie ma dostarczyć 45,000 ludzi do służby czynnéj i 45,000 rezerwy. Pierwsi zostają przez lat 5 pod bronią i na następne lat 6 przechodzą do rezerwy. Drudzy, których dostarcza ogół kontyngensu rocznego z tych, których los nie przeznaczył do służby czynnéj, zapisują się na 5 lat do rezerwy i w piérwszym roku powoływani są na 40 dni pod broń, dla nauczenia się ćwiczeń: żołnierskiego i plutonowego. Skutkiem czego ogół wojska na stopie pokoju wynosi 242,000 ludzi; na stopie wojennéj powinno liczyć przeszło 400,000. Ta siła dzieli się na 7 korpusów odpowiednich 7-miu wielkim dowództwom istniejącym, na które kraj jest podzielony. Każny korpus rozpada się na 3 dywizje, z których każda składa się z:

2 Brygad piechoty linjowéj (8 bataljonów),
2 Bataljonów bersaglierów,
1 półku lekkiéj jazdy (4 szwadrony),
3 Działobitni artylerji,
1 Drużyny inżynjerów,
1 Oddziału pociągowego,
i 1-go gidów.

A więc wojsko włoskie będzie miało 21 dywizij, nadto jednę dywizję jazdy linjowéj ze 4 półków, każdy po 6 szwadronów, mogących w ten sposób utworzyć dwa wojska działające, jedno w części lądowéj kraju, drugie w części półwyspu.

— Dziennik paryzki Czas (Le Temps), donosi z Rzymu:

Były król neapolitański chciał oszczędzić Watykanowi wydatku po 15 tysięcy franków na miesiąc na utrzymanie w Kwirynalu rodziny królewskiéj i jéj dworu. Ojciec św. nie ustąpił i chce koniecznie i nadal dawać bezwarunkową gościnność rodzinie króla Ferdynanda, pomny na gościnność, jakiéj sam doznawał w Gaecie, w latach 1849 i 1850. Lecz nakoniec po uwagach ponawianych przez ministra skarbu, po naleganiach czyniących zaszczyt byłemu królowi, Pius IX pozwolił Franciszkowi II-mu przenieść się do własnego pałacu Farneze. Ma to wkrótce nastąpić, jeżeli przeciwny rozkaz nie zajdzie. Pokoje króla i królowéj są gotowe, służba urządzona; już królowa matka opuściła Kwirynał; mieszka ze swemi młodszemi dziećmi w pałacu Odescalchi, na placu XII-tu Apostołów. Nielubię powtarzać plotek miejskich, tyczących się téj rodziny, niemogę jednak pominąć, jak to już i dawniéj donoszono, że między królową matką a młodym dworem panuje wielka oziębłość; przygania ona postępowaniu króla i w roku przeszłym często martwiła młodą królowę. Przyszło nakoniec do tego, że postanowiono żyć osobno. Książe Trapani z żoną najęli dla siebie pałac Campana na placu Ludowym, a więc pałace Campana, Odescalchi, Farneze, będą przez zimę trzema oddzielnemi neapolitańskiemi ogniskami.

Starałem się dowiedzieć, ile jest prawdy w tych tajemnych pogłoskach o stałém zamieszkaniu młodéj królowéj w Bawarji, o zamknięciu się jéj na zawsze w klasztorze. Neapolitanie zbliżeni do osoby królewskiéj wszystkiemu zaprzeczają i twierdzą, że królowa wróci tu na zimę pod koniec października.

Mówią, że król i królewicze neapolitańscy niebardzo opływają w pieniądze. Sprzedaż ogrodów pałacu Farneze, Rafaelowskiego pałacyka Farnezina, tu i ówdzie pozaciągane pożyczki, zdają się istotnie zapowiadać niedostatek; nadto pan Caobonelli, minister skarbu, zamyśla o rojalistowskiéj pożyczce, któréj obligacje ma nadzieję rozdać we Francji i Hiszpanji, po zamkach i po przedmieściach zamieszkanych przez wielkie rody. Inaczéj być nie mogło. Ludzie wątpliwéj wiary oszukiwali Franciszka II-go; pełno teraz skarg i wzajemnych zarzutów; zapaśnicy jednéj sprawy odzywają się o sobie najgorzéj. Jenerał Clari wypadł z łaski za to, że zaciągnął pożyczkę niby dla króla, a pieniądze sobie przywłaszczył. Odkryto, że emisarjusze wysłani do Francji dla zakupienia broni, pieniądze do kieszeni schowali, co się zaś tycze broni, skłamali, że ją rząd piemoncki skonfiskował. Słowem ten dwór neapolitański, jest to kałuża rzeczy brudnych i podejrzanych. W ciągu zimy Franciszek II-gi chce zaprowadzić w nim jaki taki porządek.

Nieraz mówiłem, że Pius IX niezłomnie chroni się wszelkiego nepotyzmu, wszelkiéj stronności, a nawet wszelkich widocznych łask dla swéj rodziny. W tych dniach dał nowy przykład swoich w téj mierze zasad. Jeden z siestrzanów papieża, hr. Benigni, były urzędnik w Marchjach, przeniósł się do Rzymu podczas najazdu piemonckiego; teraz wuj wygnać go kazał za złe *postępki*. Niewiem prawdziwéj przyczyny, ale zdaje się, że domagał się za wiele szkudów, a gdy mu ich niedosyć dawano, rozgniewany począł wychwalać zasadę Włoch jednolitych.

Papież wyjechał wczoraj, w poniedziałek, do Castel-Gandolfo. Największa część dworu towarzyszy jego świątobliwości; w liczbie innych i kardynał Antonelli, lecz ma wrócić jutro albo pojutrze; tymczasem ojciec św. zabawi na wsi około dni 10-ciu. Położenie tego zamku jest prześliczne; jezioro Albańskie wypełnia ogromną kotlinę, nad jego wzniosłemi brzegami wznoszą się Rocca di Papa, Monte-Cavi i t. d.; z drugiéj strony Castel-Gandolfo; na lewo w pewnéj odległości Mario; na prawo podobnież niebardzo daleko Albano. Castel-Gandolfo, z niektórych miejsc Rzymu dający się widzieć, poczytywany jest za pobyt bardzo zdrowy. Sama budowa jest zbiorem odwiecznych pomników, w liczbie których twierdza rycerska Gandolfich i tuż uśmiechający się pałac, arcydzieło Berniniego; ogrody panujące nad jeziorem, są roskoszne.

Wyjąwszy posłuchania, których papież tu nie udziela, życie jego na wsi, jest zupełnie podobne do życia w Rzymie. Po obiedzie około godziny 3 wychodzi na przechadzkę w okolice; wstępuje do kościołów dla uczczenia Najświętszego sakramentu; zakonnicy przyjmują go podwieczorkiem; przyprowadzają do niego dzieci ze szkółek, które egzaminuje z katechizmu. Zwiedza niektóre wykopaliska oddawna już na brzegach jeziora rozpoczęte, a szczególniéj poszukiwania w celu odkrycia owéj sławnéj świątyni, któréj nikt niemógł być kapłanem, tylko po zabiciu swego poprzednika. Podałem tu tryb życia papieża na wsi, według tego jakiego trzymał się w przeszłych latach, będzie on zapewne ten sam i w roku bieżącym.

— „Dziennik Urzędowy Sycylijski“ 6 października zawiadamia:

Ludność usłuchała rozkazu rozbrojenia; z największą skwapliwością składa broń w kwesturze; ilość jéj jest tak wielka, obywatele znoszą ją z taką gotowością, że komisarz królewski rozkazał dla większego porządku w jéj przyjmowaniu i wydawaniu świadectw, przedłużyć jeszcze działanie biura na dwa dni.

Piszą z Lizbony d. 10 października:

Wczoraj o godzinie 4-éj po południu odbył się wielki i wspaniały przegląd wojska w Lizbonie. N. pani znajdowała się na niem w powozie, królewicz Humbert był konno z całym swym orszakiem. Wielki zapał dla królowéj, serdeczne okrzyki na cześć Włoch i Wiktora-Emmanuela.

Dziś królewicz Humbert da posłuchanie ministrom i radzie stanu, jutro ciału dyplomatycznemu.

— Oficerowie zatrzymani w Fenestrelli w skutek klęski aspromonckiéj, na których rozciąga się dekret amnestji, przybyli dziś z rana do Turynu.

— Dziennik „Narodowości“ pisze, że ma przed oczyma list doktora Ripari do jednego z przyjaciół, z którego widać, że rana Garibaldiego bierze postęp prawidłowy, chociaż powolny; szczegóły, w które lekarz wchodzi, dają nadzieję szczęśliwszego uleczenia, niż z początku sądzono.

— Zapewniają, że herszt zbójców Nunzio Tamburrino, którego Francuzi schwytali dnia 6 października przy Porta Salara w Rzymie i wydali jenerałowi włoskiemu Chiabrera, miał przy sobie, oprócz różnych klejnotów, 17 tysięcy dukatów; cała niemal ta summa składała się z biletów banku rzymskiego.

Francja.

Paryż, 15 października. Wieści o zmianie gabinetu były wczoraj tak silne, że dzienniki usłużne uznały za powinność wyraźnie im zaprzeczyć. Między innemi Patrie umieściła następną notę: „Rozniesiona po Paryżu pogłoska o zmianie ministrów, dała powód do najrozmaitszych domysłów. Możemy donieść z pewnością, że jedyny przedmiot roztrząsany przez cesarza z ministrami ściąga się do wyborów, bo naj. pan oświadczył, iż chce, aby nowe wybory odbyły się w czasie zakreślonym przez konstytucję.“

Cokolwiek jednak bądź, pogłoski nie są bezzasadne; niespokojność w wysokich sferach jest wielka; oczekiwane jest rozstrzygnienie cesarskie w tym względzie. Podług wszelkiego podobieństwa do prawdy, nowy gabinet będzie miał barwę nadzwyczaj umiarkowaną i wcale naglić nie zechce rozwiązania kwestji rzymskiéj, w duchu włoskim.

Jeżeli to nastąpi, oczekiwać należy zmiany gabinetu w Turynie.

Podług doniesienia jednego z korrespondentów turyńskich dziennika France, znaczna liczba Włochów, widząc trudności niedozwalające natychmiast przenieść stolicy do Rzymu, pragnie aby tymczasem założyć ją we Florencji. Można być pewnym, że nic to nastąpi, p. de la Gueronnière daremnie i sam pociesza się i drugich ludzi; Rzym musi zostać stolicą nowego królestwa, ale nietylko dla dogodności Włoch, lecz i dla szczęścia Rzymian pragnących zlać się w jednę wielką całość.

Tymczasem rząd starannie wypełnia szczerby w szeregach załogi rzymskiéj poczynione przez uwolnienia tymczasowe lub zupełne. Ciekawa rzecz, kto zastąpi szczerbę dyplomatyczną, jaką wyjazd pana de Lavalette zostawił.

Powtarzają tu, że podróż margrabiego Pepoli do Berlina ma na celu dziewosłęby kiędzy królewiczem Humbertem a księżniczką Marją Hohenzollern-Sigmaringen. Siostra jéj, księżniczka Stefanja była za królem portugalskim don Pedro, lecz wkrótce po zamążpójściu umarła. Księżniczka Marja liczy 17-ty rok życia.

Paryż 16 października. Monitor położył koniec niepewności; p. Drouyn de Lhuys, mianowany ministrem spraw zagranicznych. Wprawdzie dziennik Patrie widzi w téj zmianie prostą tylko zmianę osoby, lecz nikt nie zgodzi się z nim na to, i owszem każdy zrozumi, że ustąpienie pana Thouvenel pociągnie za sobą zmianę systematu. Nie należy też zapominać, że pan Drouyn de Lhuys został powołany na ministra właśnie w chwili, w któréj chodzi o rozwiązanie sprawy, przed 13-tu laty przezeń zagajonéj.

Następstwem mianowania pana Drouyn de Lhuys, jest odwołanie margrabiego de Lavalette; zapewniają, że książe de la Tour d'Auvergne zastąpi go w Rzymie. Mówią też, że kardynał Antonelli i ksiądz de Merode podobnież mają być zmienieni; niewiadomo, czy byłoby z tém lepiéj; zasady duchowieństwa rzymskiego są zawsze jednostajne, wbrew nawet słowom jego świątobliwości, władza świecka jest dla duchowieństwa dogmatem. Jako inne jeszcze następstwo zmiany ministra, będzie powrót pana Benedetti do Paryża. Niektórzy sądzą, że wypadek aspromoncki wpłynął na postępowanie cesarza, któremu zdawało się iż należało sprobować chwilowéj i umiarkowanéj reakcji, aby rząd francuzki nie dał się wciągnąć na drogę, na któréj sam rząd turyński mógł się pośliznąć bez sprężystości, jaką gabinet pana Rattazzi rozwinął.

Dotychczas, ani p. Fould, ani hrabia de Persigny, ani p. Billault, jeszcze z gabinetu nie wyszli.

Potwierdza się, że rząd francuzki nakazał ministrowi swojemu w Konstantynopolu poprzeć protestację zaniesioną już w przeszłym miesiącu przez posła rossyjskiego, przeciw budowie drogi wojennéj przez Czarnogórze.

— Złożenie przez pana Thouvenel urzędu ministra spraw zagranicznych zdziwiło wszystkich, równie przyjaciół jak i przeciwników włoskich; pierwsi, bez względu na odcień polityczny, do którego należą, wahają się jeszcze z wynurzeniem swego zdania; dzienniki usłużne dla tego że Monitor zadał kłamstwo powtarzanym przez nie jeszcze tego samego dnia twierdzeniom; dzienniki zaś opozycyjne dla tego, że obecność w gabinecie panów de Persigny, Rouher, Billault i t. d. stanowi przeciwwagę obecności pana Drouyn de Lhuys. Cokolwiek bądź, dzienniki Patrie i Constitutionnel poprzestają na samém doniesieniu, dziennik zaś Pays otwartszy, pisze:

„Powiedzieliśmy wczoraj, odpowiadając na wieści giełdowe, przewidujące w zmianie ministerjalnéj, zmianę polityki cesarskiéj, że te wieści, rozsiane w celu zysku nie miały rzeczywistéj zasady.

Dziś zrana Monitor oznajmuje, że pan de Drouyn de Lhuys zajął w ministerstwie spraw zagranicznych miejsce pana Thouvenel.

Szczerze mówiąc, jest to zmiana osoby, ale nie zmiana ministerjalna, a najpewniéj nie jest to zmiana polityki. Nie wchodzimy w poszukiwanie a tém mniéj w tłomaczenie przyczyn, jakie mogły skłonić pana Thouvenel do złożenia urzędu; to tylko pewna, że ten krok niema doniosłości, jaką nieomieszkanoby przypisać zbiorowemu ustąpieniu ministerstwa.“

Dziennik Siécle znalazł łatwy sposób wywinienia się kłopotu; oto wezwał swych czytelników, aby sami wyrzekli co o téj zmianie sądzić:

„P. Drouyn de Lhuys zmienia pana Thouvenel, a tymczasem ta zmiana nie rzuca wcale światła na położenie rzeczy. Czy nowy minister spraw zagranicznych zasili to wielkie stronnictwo wahania się, którego utworzenie pod skrzydłem pana de la Gueronière dziennik Pays wczoraj zapowiedział; lub czy ma poruczenie wydobyć naszę politykę rzymską z dotychczasowéj kolei, w któréj ugrzęzła? Każdemu wolno tworzyć w téj mierze domysły i w tym względzie wolno to czynić w sposób nieograniczony.“

Dziennik Presse nie podziela téj pozornéj obojętności dziennika Siécle i tak mówi:

„Wyjście z ministerstwa pana Thouvenel i objęcie go przez pana Drouyn de Lhuys, sprawią nietylko we Francji, ale i w Europie głębokie wrażenie. Mniemanie powszechne w niedostatku potrzebnych wiadomości, musi poczytywać zmianę ministra spraw zagranicznych za skazówkę, jeżeli nie zmiany polityki, to przynajmniéj zmiany dążności rządowéj polityki zewnętrznéj, pod względem zadania włoskiego.

„Co do nas, trudno nam wytłómaczyć sobie te zmiany właśnie w chwili, w któréj Włochy ceną najboleśniejszych usiłowań dały znamienity dowód statecznéj wdzięczności dla przymierza francuzkiego. Wszakże nie tracimy nadziei, że nieprzyjaciele Włoch zbyt przesadzają doniosłość zmiany ministerjalnéj, ogłoszonéj dziś zrana w Monitorze. P. Billault nie prosił o uwolnienie, a to pewna, że minister, który bronił przed przedstawicielstwem narodowém aktów dyplomatycznych pana Thouvenel, nie zgodzi się bronić aktów dyplomatycznych pana Drouyn de Lhuys, jeśliby zanadto różnić się miały od aktów jego poprzednika. Minister, który powiedział: Gwałcimy w Rzymie prawa Rzymian, niezechce osłaniać swą wymo

wą, nowéj polityki, któraby miała ten gwałt przedłużać do nieskończoności.“

Dziennik Czas (le Temps) wyraża myśl swoję w słowach pełnych goryczy i zwięzłości:

„Uczucia pana Drouyn de Lhuys są znane, nowy minister sam postarał się o ich jawne ogłoszenie. Zdaje się, że między panem Rattazzi i Rzymem Garibaldi nie stanowił jedynéj przeszkody.“

Zbytecznêm byłoby mówić, że dziennik la France i czasopisma katolickie legitymistowskie podwójnie tryumfują: minister którego lękały się, ustępuje miejsca obrońcy władzy świeckiéj papieskiéj, któréj przeciwnicy doznali głębokiego zawodu. Dziennik Union nie przestaje nadśpiewaniu dziękczynnego hymnu, lecz pyta jaka może być przyczyna ustąpienia pana Thouvenel i jaka jest prawdziwa jego doniosłość? Powtórzmy rozumowanie Union:

„Pojmujemy to dobrze i wcale tego nie żałujemy, że pan Thouvenel złożył urząd w skutek porażki dyplomatycznéj, jakiéj doznał z powodu statecznéj i niezmiennéj odmowy ojca świętego. Kiedy bowiem w ostatnich wierszach depeszy 30 maja zapowiedział, jeżeli nie ultimatum, to przynajmniéj groźbę, że Francja wstrzyma się od czynnego wpływu na sprawy rzymskie, rzecz prosta, że pan Thouvenel dłużéj rządzić wydziałem spraw zagranicznych niemógł, skoro utrzymanie i nadal statu quo przemogło.

W tym bowiem razie należałoby uznać wpływ na politykę rządu francuzkiego, zachowania się silnego i stanowczego, spokojnego i niezłomnego oporu Piusa IX, wspartego jednomyślnością biskupów katolickich.

Czyż takie ma być znaczenie dokonanéj zmiany? Nie możemy tego powiedzieć, bo jeszcze nic urzędowego nie wytłómaczyło nam jéj stanowczo.

Cokolwiek bądź, niezapominajmy, że w obecnym czasie zmiany ministerjalne niemają tego co dawniéj znaczenia. Odpowiedzialność ministrów nie istnieje; są oni posłuszni myśli naczelnika rządu; a na tę myśl nie mają żadnego wpływu. Lubo stoją wysoko, niemniéj jednak są tylko narzędziami. Kiedy myśl najwyższa zmieni się, kiedy nie znajduje w swoich ajentach pożyteczności lub dogodności, któréj potrzebuje, kiedy jéj ajenci sądzą, że im sumienie być jéj wykonawcami nie pozwala; wówczas zachodzi tylko zmiana osób; kierunek panujący zawsze ten sam pozostanie. Byłoby więc rzeczą nadzwyczaj niepewną starać się odgadnąć rzeczywiste znaczenie wejścia do rządu jednego z ministrów a wyjście drugiego.“

Dziennik pana de la Gueronière nie przybiera postawy tryumfującéj, chociaż mówi i twierdzi ze spokojem i pewnością Monitora. Przytaczamy wyrazy czasopisma la France:

„Ustąpienie pana Thouvenel z posady ministra, za którém pójdzie ustąpienie margrabiego de Lavalette z posady ambasadora w Rzymie, zmienia zupełnie wykład, jaki chciano nadać dwóm depeszom ogłoszonym w Monitorze razem z listem cesarskim.

„Mówimy o wykładzie, nie zaś o saméj treści dokumentów. Okazaliśmy najdostateczniéj, że ani pan Thouvenel, ani margr. de Lavalette nie mogli utrzymywać innéj polityki, tylko politykę swego monarchy; tylko ci, którzy przedstawiali ich depesze za dyplomatyczny pozew wyniesiony po ojca świętego i za wstęp do opuszczenia Rzymu, zupełnie duch tych depeszy skazili.

„Utworzono między temi depeszami i zasadami naszéj polityk, pozór antagonizmu, który w żaden sposób nie mógł istnieć. Rzeczy doszły do tego stopnia, że zwolennicy jednoty włoskiéj, w jéj największéj rozciągłości, najniesłuszniéj poczytywali mężów stanu kierujących działaniem dyplomacji francuzkiéj, za swych bezwarunkowych pomocników.

„To błędne pojmowanie rzeczy trwać nie mogło. Zmiana, na którą patrzymy, położyła mu koniec; wszyscy dowiedzą się raz jeszcze, że jedyna tylko polityka w rządzie francuzkim istnieje, to jest polityka cesarza.“

Oddawszy sprawiedliwy hołd pochwał panu Thouvenel, dziennik pana de la Gueronière wyraża się następnie:

„Co do jego następcy, obejmuje on władzę; łatwo pojąć nakazywane nam przez godność pobudki milczenia naszemu pełnemu uszanowania spółczuciu dla niego.

„Przypomnijmy tylko, że p. Drouyn de Lhuys był ministrem spraw zagranicznych, kiedy prezydent rzeczypospolitéj, dziś cesarz zagaił tę politykę, która miała otworzyć dla Piusa IX-go bramy Rzymu.

„Przenajdostojniejszy papież nie będzie zwyciężony przez rewolucję pod ministerstwem męża, którego życie jaśnieje takiém przypomnieniem. Minister, który przyczynił się do powrótu papieża do Rzymu, nie objął władzy aby go stamtąd wygnać.“

Dziennik le Monde nie mógł utrzymać się w obrębach spokoju i rozumu, korzysta ze zręczności zaniesienia sądowéj skargi przeciw rządowi włoskiemu.

„Dzisiejsza nowina ma taką wagę, że byłoby daremném zaprzeczać jéj doniosłości. P. Drouyn de Lhuys mianowany został ministrem spraw zagranicznych na miejscu pana Thouvenel. Wieść o téj zmianie już krążyła; rozmaite objawy ją zapowiadały. P. Thouvenel był przeciwny władzy świeckiéj papieża, jego następca zdaje się być przenikniony wprost różnemi uczuciami. Odezwy dzienników gminowładnych dadzą nam wkrótce miarę ich przestrachu. Wiadomo, że p. Drouyn de Lhuys złożył urząd w chwili, kiedy miała wybuchnąć wojna z Austrją. Powrót jego do rządu nie zapowiada zmiany polityki; zapowiada tylko, że rząd stanął już u granicy swoich ustępstw. Winą pana Thouvenela było, że zanadto przychylał się do życzeń Wiktora-Emmanuela; że pomijał zbyt wyraźnie niektóre ciemności dyplomatyczne, w których taiły się zastrzeżenia, które dziś uznać należy. Rzym nie będzie własnością Wiktora-Emmanuela. Ta przejawa polityczna już dojrzała i p. Drouyn de Lhuys ma być jéj przedstawicielem. Zawód ministerjalny pana Rattazzi widocznie jest skończony; poszuka on sobie następcy, który raczy ułożyć się z nami. Rzecz dziwna, że Piemontczykom zdawało się, iż wejdą do Rzymu, codziennie chórem śpiewając: Rzym! Rzym! idźmy do Rzymu! Pp. Rattazzi i Ricasoli pocieszą się jak będą umieli. Hr. Cavour, przenikliwszy od nich, wiedział że ruch piemoncki, tak jak go pojmował, powinien był zostać pod kierunkiem Francji. Jego następcy chcieli nas zmusić pójść za nimi, a ostatecznie rzucili się w objęcia Anglji. Nikt jednak nie zaprzeczy, że wojsko francuzkie Włochy zdobyło; i przyznać należy, że dzięki naszym zwycięztwom i naszéj obecności, Piemontczycy mogli ziścić swe zamiary i powywracać trony panujących włoskich. Prócz kilku zakątków ziemi wszystkośmy im zostawili.

— P. Drouyn de Lhuys, którego zaufanie cesarskie powołało znowu do zarządu wydziałem spraw zagranicznych, oddawna wdany jest w ruch polityczny Francji; wziął zbyt szeroki udział w wypadkach naszéj epoki, abyśmy potrzebowali opowiadać dzieje jego żywota. Niech nam wolno będzie przypomnieć tylko, chociaż sądzimy iż nie znikło to z niczyjéj pamięci, kilka szczegółów, z których czytelnicy nasi powezmą miarę o charakterze tego męża stanu i o wierności z jaką trzyma się swoich przekonań.

Zawód dyplomatyczny pana Drouyn de Lhuys miał początek razem z monarchją lipcową. W roku 1830m, za ambasady książęcia d'Harcourt został mianowany urzędnikiem przy poselstwie madryckiem. Podczas burzliwych zatargów między Hollandją i Belgją, był umocowanym francuzkim w Hadze. W r. 1840 otrzymał urząd dyrektora wydziału handlowego w ministerstwie spraw zagranicznych. Na tym urzędzie dowiódł takiéj niezależności osobistéj, takiéj stałości przekonań, iż nie mógł nie zwrócić na siebie uwagi męża tak wysokiego i tak zdolnego do sądzenia ludzi, jak pan Guizot. Wówczas to p. Drouyn de Lhuys wybrany na deputowanego w Melun w 1842-m, chociaż wbrew zabiegom kandydata ministerjalnego, nie stracił swojéj urzędowéj posady. Ale złożył ją w skutek rozpraw wywołanych przez natarczywość Anglji o wynagrodzenie pana Pritchard, w ciągu których nie wahał się sprzeciwiać polityce rządowéj.

Jako członek a wkrótce prezydent komitetu spraw zagranicznych w zgromadzeniu konstytuanty i w zgromadzeniu prawodawczém, wnet po rewolucji 1848, wezwany został przez książęcia Ludwika-Napoleona na ministra spraw zagranicznych, w pierwszym gabinecie utworzonym w skutek wyboru na prezydenta (20 grudnia 1848), piastował ten urząd aż do 2 czerwca 1849. Niepotrzebujemy przypominać, że najważniejszém wówczas zadaniem zagraniczném była rewolucja rzymska i wyprawa do Rzymu.

P. Drouyn de Lhuys był w ten sposób pierwszym organem téj polityki, która, biorąc swe natchnienie w najżywotniejszych korzyściach Francji i porządku powszechnego, niezmieniała się nigdy w zamiarze utrzymania niepodległości i najwyższéj władzy papieskiéj, pogodzonéj z wyobrażeniami wyzwolonemi naszego wieku i prawowitemi pragnieniami włoskiego narodu.

Mianowany posłem w Londynie, wrócił znowu na obowiązek ministra podczas przejścia 10 stycznia 1851-go.

Powołany nakoniec do wydziału spraw zagranicznych d. 28 lipca 1852go, p. Drouyn de Lhuys miał zaszczyt stawić czoło temu wielkiemu zadaniu wschodniemu, którego od tak dawna i tak bezskutecznie unikano. Wojna między Rossją i mocarstwami zachodniemi wybuchnęła. Pan Drouyn de Lhuys, szczery zwolennik pokoju, który jak pełnomocnik na konferencjach wiedeńskich (w kwietniu 1855) naprożno usiłował dać przewagę pomysłom pojednawczym, złożył urząd w obec położenia wymagającego popieranie wojny.

Po czwarty raz p. Drouyn de Lhuys zostaje tłómaczem i przedstawicielem polityki cesarskiéj w stosunkach zewnętrznych. Mimo całą trudność i drażliwość pytań, jakie nowy minister znajduje przed sobą, wracając do kierowania polityką swego kraju, cały jego zawód świadczy że bronić będzie dobra naszego kraju, tak ściśle połączonego z zasadami zachowawczemi, które są rękojmią pokoju świata i tryumfu idei wyzwolonych, niezbędnych pierwiastków społecznego postępu.

Anglja.

Londyn, 10 października. Ponieważ książę Walji zgodził się przewodniczyć obrzędowi rozdania medalów tym, co zasłużyli nagrody na wystawie, odbędzie się więc ten obrzęd w ostatnich dniach stycznia 1863-go, z wielkim przepychem i ściągnie zapewne ogromną liczbę widzów. Niedobór przychodów wystawy powszechnéj obliczają od 25-ciu do 30-tu tysięcy funt. szterl., lecz ponieważ to obliczenie wzięte jest w przecięciu dziennem 60 tysięcy odwiedzających, że zaś teraz ta liczba znacznie się zmniejszyła, jest podobnem do prawdy, że strata będzie jeszcze większą. W każdym razie, należący do składki są zabezpieczeni od strat, przez umowę z towarzystwem, które zbudowało pałac. Po zamknięciu wystawy, co nastąpi po 30-m bież. października, wolno będzie właścicielom jeszcze przez dwa tygodnie przedawać towary w samym gmachu; kupujący zaś przez ten czas będą mogli wchodzić tylko za wyższą niż dotychczasową opłatą.

Sprawozdanie pana Foulda, złożone cesarzowi, sprawiło prawdziwe zadowolenie w pieniężnym angielskim świecie. Uważane jest za dowód sprężystości i żywotności renty francuzkiéj, wybornych skutków polityki handlowéj, którą kraj winien cesarzowi i nakoniec trafności przewidzenia i porządnego zawiadowstwa skarbem ze strony pana Foulda. Przewyżka budżetu, powiedział raz w izbie gmin p. Gladstone, jest źrzódłem władzy prawie nieograniczonem dla rządu, i mimo ogromne swe budżety, Francja i Anglja zdają się być zdolnemi urzeczywistnić tę potęgę skarbową.

Objazd północnéj Anglji przez pana Gladstone doszedł do rozmiarów tryumfu. W Nord-Shields, South-Shields, w Sunderland, port Wear i w Middlesbourgh, port Fees, zamieniły się w tych ostatnich latach na wielkie wywozowe targowiska; przyjęto w nich kanclerza szachownicy z jednostajnym zapałem. Wszędzie składano mu hołdy, jako piérwszemu angielskiemu mężowi stanu, w przedmiotach przemysłu, handlu i skarbu. Wszędzie on odzywał się z ufnością o przyszłości Anglji. Wszędzie traktat handlowy z Francją i mądrość cesarza uwielbiane były na zebraniach. Można więc ten tryumf równie odnosić do polityki handlowéj, przewodniczącéj w ostatnich latach stosunkom obudwu narodów.

P. Cobden przepędził dwa miesiące w Szkocji, zdrowie jego dostatecznie się polepszyło, tak dalece, iż rozeszła się wieść, że odwiedzi swoich mocodawców w Rochdale, gdzie będzie na publicznéj uczcie i głos zabierze.

Po ukończeniu żniw odbyły się rozmaite zjazdy rolnicze i członkowie parlamentu występowali z mowami w swoich obwodach. Lord Palmerston, prawie na wszystkich zebraniach, był przedmiotem spółczucia i pochwał, chociaż polityka zajęła tam stanowisko podrzędne. P. Disraeli ze swojéj strony zabierał głos przed komitetem obwodu buckinghamskiego, którego jest przedstawicielem; ale starannie unikał wszelkiéj wzmianki o polityce, co jest zupełnie przeciwne zwyczajom tego męża stanu. W Hertford, sir Bulwer Lytton i inni przewodnicy torrysów, poszli za tymże przykładem; sir John Pakington był otwartszym, ale okazał się raczéj przychylnym niż przeciwnym gabinetowi.

Austrja.

Wiedeń 8 października. Z powodu wielkiéj liczby bankructw, kupcy wystąpili z ciężkiemi skargami, szczególniéj obwiniają o to nowe prawo o konkordatach czyli tak zwaném polubownem załatwieniu rachunków upadłych domów kupieckich z ich wierzycielami. Powszechnie zarzucają temu prawu, że nadwątliło surowość ustaw co do obligów a tém samém zniweczyło dobrodziejstwa kredytu, czyniąc go niepodobnym, że nakoniec zasiewa niebezpieczne nasiona głębokiego zepsucia we wszystkich stanach narodu. Dla zapobieżenia tak zatrważającéj przyszłości kupcy podpisali prośbę o uchylenie rzeczonego prawa. Przedstawi ją dziś jeszcze izbie poselskiéj pan Winterstejn członek izby handlowéj, a z drugiéj strony poseł Brosche uczyni wniesienie niecierpiące zwłoki, które już otrzymało wielką liczbą podpisów.

Wiedeń 9 października. Izba poselska prawie wyłącznie zajęta była prośbą złożoną przez posła Wintersteina i wniesieniem posła Brosche. Minister Lasser, w obec jednomyślnego uznania izby, że przedmiot nie cierpi zwłoki, wniósł aby wyznaczono komissję i poruczono jéj we 24 godzin złożyć izbie sprawozdanie. Posłowie Brosche, Ejssert, Rihlt, Riegier i Taschek wyznaczeni zostali jéj członkami.

— W tych dniach podpisano intercyzę ślubną między arcy-książęciem Karolem Ludwikiem i królewną Obojga Sycylji Marją-Annunciatą.

Minister hrabia Rechberg, wielki mistrz obrzędów książę Karol Lichtenstejn i poseł króla neapolitańskiego baron Winspeare znajdowali się przy jéj sporządzeniu.

Sir Henryk Bulwer Lytton przybył dnia 8 października do Wiednia, za kilka dni wyjedzie do Londynu.

— Dzienniki powtórzyły niedawno pogłoskę, że hrabia Rechberg miał oznajmić komissji budżetowéj, że w roku 1863 odbędzie się w Wiedniu kongres panujących. Ta wiadomość opowiadana rozmaicie i która wpłynęła nawet na giełdę wiedeńską podług „Gazety północnych Niemiec“ ma następne źródło:

Podczas rozbioru budżetu na utrzymanie dworu, postrzeżono, że ten rozdział wydatków powiększony został o 1,133,580 zł. reń. w miarę roku przeszłego. Sprawozdawca baron Tenti miał powiedzieć, że w roku następném nietylko odbędzie się małżeństwo jednego z członków rodziny cesarskiéj, ale ma mieć miejsce kongres panujących. Hrabia Rechberg oswiadczył, że niechodzi o konferencję panujących, ale tylko, że kilku z nich odwiedzi w roku przyszłym dwór cesarski.

Prusy.

(Dok. posiedzenia izby poselskiéj).

P. Virchow. (Zwracając się ku stronie prawéj) Jeżeli nie możemy przyjąć waszego przełożenia, przyznacie, że czynimy to tylko w skutek patryotycznego przekonania, równie silnego jak to, do którego sami się odwołujecie. Nie jest dokładnem twierdzenie, że uchwała została spisaną przed oświadczeniem rządowém, ponieważ na powszechnem zaraz posiedzeniu kommisji pan prezes rady wyraził się w taki sposób, że nie można mu było inaczéj jak uchwałą odpowiedzieć. (Wielkie poruszenie na ławie ministrów, którzy jeden po drugim wychodzą do sali konferencji) Zdarzyła się z nami rzecz najosobliwsza, między wszystkiemi rzeczami osobliwemi, jakie zaszły w ostatnich czasach: ministerstwo bez programmatu.

Statecznem ogniskiem wszystkich tegorocznych przesileń jest minister wojny, to jest, że reorganizacja wojska jest pierwiastkiem panującym, przed którym wszystko powinno uklęknąć i jedynym, o którego tryumf chodzi. Jeżeli wam uda się przeprowadzić waszę poprawę, przedłużycie tylko stan jakiście wywołali. Wesprzecie ministra wojny i wejdziecie w rok następny pod równie nieprzychylnemi wróżbami jak w roku bieżącym, Rozejm jest tylko przedłużeniem niepewności obecnego stanu rzeczy, prawda, że rząd powiedział: że chce użyć przerwy dla przygotowania pokoju; ale czyż powiedział, jakiemi ustępstwami spodziewa się ukoić wasze sumienia? Minister wojny pragnie zawrzeć pokój ale niema jeszcze planu; rozejm niema podstawy.

Kraj sądzi, że odkładając rzeczy na później, gabinet niema zamiaru uskutecznić urządzenia prawidłowego, ale że mu chodzi o utworzenie i ustalenie nieodzownego czynu. Niedowierzanie opiera się na całych dziejach naszego cywilnego rozwoju. Naczelnik gabinetu należy do stronnictwa znanego od początku dziejów Hohenzollernów w Marchji. To imię powtarza się już po przysłowiu z XV wieku.

Dawne stany zawsze uporczywie obstawały przy prawie uchwały podatków.

Jeśliby to prawo znajdowało się w ręku izby panów, zachowałaby je ona jak najdroższy klejnot. W liście królewskim 1850 powiedziano, że przez rozporządzenie ściągające się do izby panów, przeważny wpływ w sprawach skarbowych udzielony jest drugiéj izbie.

Teraz, gdy izba poselska obstaje przy tém stanowisku, niechcą jéj tego przyznać, chyba wówczas, kiedy wszystkie władze konstytucyjne przyjmą to tłómaczenie. Czynić nasze prawa zależnemi od wykładów innych władz, jest to wyraźne wypowiedzenie nam wojny.

Mówca przechodzi do dziejów uchwały podatków przez stany pod dawnym rządem i do przemian, jakim to prawo uległo od czasu reorganizacji rządu. Żąda od ministrów jasnych i dokładnych oświadczeń co do ich zamiarów względem tego prawa i daléj rzecz w tych słowach prowadzi.

„Bijecie w samo serce ludu, a jeśli tego nie uznajecie, nie widzicie przepaści, jaka się przed wami otwiera.

Możecie nas pojedyńczo pousuwać, ale powinniście rozważyć, że walka coraz głębiéj wchodzi w sumienie ludu i niebespieczeństwa, które stąd mogą wypłynąć. Położenie jest inne jak w roku 1850-m, wówczas zwycięzka reakcja mogła działać przez tłómaczenia. Winniśmy nasz początek okresowi reakcji i stoimy pod chorągwią konstytucji. Wy występujecie przeciw nam z chorągwią reorganizacji. Wy to wywołaliście konstytucyjne przesilenie, wytężając całą działalność dla zapewnienia bądź co bądź zwycięztwa reorganizacji.

Niemamy prawa zawierania rozejmu, jeżeli w zadaniu wojskowem nie poczynicie ustępstw określonych, zdolnych uspokoić lud o przyszłość skarbowości. Odezwijcie się do ludu w nowych wyborach; niemamy prawa zawierać ani rozejmu, ani pokoju bezwarunkowego.

P. Reichensperger (z Beckum) mówi za swoją poprawą. Mówca utrzymuje, że uchwała zbyt wiele przywiązuje wagi do rzeczy podrzędnych, że zaś nadewszystko o to chodzić powinno, aby nie dostarczyć pozoru rządowi. Mówca wchodzi następnie w rozbiór uchwały pod względem prawa.

P. Lette za przełożeniem komissji. Mówca wyraża pobudki swojego zdania. Nikt w kraju nie uwierzy, żeby rząd wyciągnął rękę w zamiarze pojednawczym. Domagamy się o podstawę prawną dla upoważnienia budżetu; do rządu należy jéj początkowanie, jest to jego obowiązkiem, a uchwała komissji wykazuje tylko, że rząd go niespełnił. Być może, że redakcja pana von Vincke jest poprawniejszą, ale po oświadczeniu rządu, już nic nieznaczy; było ono fałszywie tłómaczonem; poczytanoby je za polubowny układ tam, gdzie taki układ jest niemożliwym. Nie mogę przyjąć w rachubę warunków władzy tylko dopóki prawo niewyrzekło; bo w ostatku prawo jest władzą zwycięzką. Prusy doświadczyły przed 56-ciu laty najokropniejszéj klęski; dzisiejsza myśl rządowa zawiera w sobie jeszcze okrutniejszą klęskę dla całych Niemiec.

P. Platzmann przeciw wniesieniu komissji. Mówca nagania poprawę p. von Vincke; uznaje ją za niemożliwą i niebespieczną, bo bez ustępstw ze strony ministerstwa kredyt niebędzie udzielony, a więc pogorszy się stan rzeczy. Zgromadzenie niechce dłużéj utrzymywać sztucznego stanu rzeczy nieopartego na prawie. Zgadza się na nieprzyjęcie rozchodów nadzwyczajnych na rok 1863-ci nieupoważnionych; oto prawdziwe znaczenie uchwały komissji. Znajduje przełożenie pana Reichensperger prawidłowem w tém, że oświadcza, iż rząd niema mocy czynić wydatków w roku 1863-m na reorganizację.

P. Schulze-Delitsch. (z Berlina) Przybrane przez rząd postępowanie naraża na wątpliwość nie tylko prawo uchwały podatków, ale całą konstytucję. Jeżeli budżet nie otrzyma sankcji, dawne prawo korony stanowienia rozchodów, znowu w moc wchodzi. Przepisy konstytucji pozostałyby bez znaczenia, a tłómaczenie prowadzące do niedorzeczności przypuszczonem być nie może. Artykuł 104 okazuje, że nasza konstytucja nieznana przychodów i wydatków bez budżetu. Prawo budżetowe różni się w tém od wszystkich innych, że musi koniecznie być doprowadzone do skutku.

Odrzucenie jakiego artykułu przez izbę poselską jest ostatecznêm, bo jéj tylko służy prawo poprawiania budżetu; rządowi wówczas służy prawo cofnąć swój projekt, lub rozwiązać izbę. Jeżeli nic z tego dwójga nie uczyni, uchwała izby poselskiéj pozostaje w swéj mocy. Stawią przeciw nam praktykę przesiękłą nadużyciem; lecz niepodobna popełnianych nadużyć poczytywać za prawo. Jeżeli samowolność ma uzupełniać przemilczenia konstytucji, jest to ogłosić zatargę za nieustającą. Rząd samowładny i konstytucyjny niejest jednocześnie możliwym.

Mówca roztrząsa szczegółowo uchwałę komissji, pobudki i poprawy. Znajduje, że poprawy p. von Vincke przyjąć niepodobna i daléj tak mówi: Nie do nas należy wytłómaczyć rządowi jak wyjść powinien z matni, w którą się wplątał; bo to obudziłoby w nim ochotę chodzić na przyszłość podobnemiż drogami. Chcianoby znowu zyskać na czasie, chcianoby znowu popisywać się z wypadkami spełnionemi; a tak z jednego czynu spełnionego w drugi, samowładztwo stałoby się nakoniec czynem dokonanym.

Wasz złoty most jest mostem, który posłuży wrogowi do napadu na nas, nie zaś do odwrotu.

Rząd, który chce przyjąć kredyt bez ocenienia jego powodów, nie powinien otrzymać od was kredytu. U nas rozwój stanu konstytucyjnego nie doprowadzi, jak w Anglji i we Francji, do walk ludu z tronem; ale do walki ludu za tron. Trzymajmy się silnie téj zasady, że ci którzy walczą za rozwój ludu, nie są przeciwnikami tronu. Sumienie konstytucyjne żyje w narodzie; byt cywilny pruski ma dzielną zawięź, nie łatwo ją wypłenić. W naszym rozwoju panuje duch ruchu i tętna. Poglądam w przyszłość z zaufaniem. Jeżeli razem z ludem trzymać się będziemy silnie, szczerze i moralnie konstytucji, możemy nie lękać się żadnego wykładu; postawimy tłómaczenie naprzeciw tłómaczeniu. A zaiste ta siła, którą grożą nam z ław swoich ministrowie, nie otrzyma ostatecznego zwycięztwa. (Żywe oklaski).

Zamknięcie rozpraw jest przyjęte. P. Gneist czyni uwagę tyczącą się osobistości, która sprawia wielkie wrażenie. P. v. Vincke oświadcza, że głosować będzie za swoją poprawą i przeciw komissji. Poprawę pana Oberrath odrzucono (tylko część środka izby za nią głosowała). Poprawę p. Reichensperger odrzucono (tylko środek za nią głosował): Poprawa też pana von Vincke ogromną większością odrzucona, (tylko przyjaciele pana Vincke i kilku członków odłamu Roon byli za nią).

Zażądano osóbnego głosowania na każdą z dwóch części uchwały komissji. Izba niezgadza się i uchwała komissji została przyjętą przez wezwanie każdego z posłów po nazwisku do głosowania;—przez 251 głos przeciw 36-ciu.

— Sześćdziesiąt drugie posiedzenie izby poselskiéj, poświęcone zostało głównie rozprawom nad flotą pruską, posłowie Roepell z Gdańska, Schulze z Berlina, von Vincke ze Stargardu, ministrowie Bodelshwing i von Roon, pierwszy jako minister skarbu, drugi jako minister marynarki z kolei zabierali głosy. Rozprawy nad tym wydziałem zakończyły się następném przełożeniem komissji:

„Wezwać rząd do przedstawienia izbom na przyszłym sejmie dla konstytucyjnego rozbioru, zupełnego planu bystrego rozwoju floty wojennéj, z wykazaniem sposobów wykonania tego planu oraz środków podołania rozchodom w stosunku do sił skarbowych kraju.“

Po przyjęciu téj uchwały posiedzenie zostało zamknięte.

Berlin 15 października. Zawczoraj, wyzwolone odłamy izby poselskiéj zebrały się na wieczerzę pożegnalną. Zauważano między biesiadnikami panów: Grabowa, prezesa, Bockum-Dolffs, wice-prezesa, posłów Carlowitz, Gneist, Sancken-Julienfelde, Lette, Borsche, Schulze-Delitzsch, Waldeck i innych znakomitych członków wyzwolonéj większości. Dziennikarstwo berlińskie podobnież miało licznych przedstawicieli. Prezes Grabow wniósł przezdrowie stronnictwa wyzwolonego. P. Bockum-Dolffs wniósł kielich na cześć pana Grabow, p. Waldeck przezdrowie komissji budżetowéj, a p. Schulze-Delitzsch przezdrowie dziennikarstwa wyzwolonego, które podziękowało przez usta doktora Zabel. Myśl swobodna ożywiała biesadę. Spodziewać się należy, że we wszystkich częściach kraju wyborcy piérwszego i drugiego stopnia; zleją się niezwłócznie w jedność ze wszystkimi miłośnikami konstytucji.

Redaktor Gazety narodowéj, p. Zabel znowu został skazany na dwu-tygodniowe więzienie za artykuł o wyborach, w którym utrzymywał, że komenderowano żołnierzy wyborców do uczęstnictwa w wyborach.

Gazeta Magdeburgska została zabrana w przeszły wtorek, za dwa artykuły o ostatnich wypadkach.

Trybunę zabrano w sobotę.

Dziś dnia 15-go, sąd wyrokował w 8-miu do 10-ciu wykroczeniach druku, z których dwa ciężą na Gazecie narodowéj, a 4-ry na Gazecie ludowéj.

— Gazeta Kolońska ostrzega, aby nie wierzono adresom składanym naj. panu, a obejmującym naganę postępowania izby poselskiéj. Te adresy otrzymywane są w skutek zabiegów wielkich właścicieli ziemskich, przesiękłych duchem feodalnym i ukute na wzór artykułów Gazety krzyżowéj i innych. Żaden jednak z nich nie doradza naj. panu rozwiązania izby poselskiéj, aby dać ludowi prawną możność wynurzenia prawdziwych swoich przekonań. Pod nieobecność izb, została jedna tylko droga uwiadomienia narodu o tém co mu wiedzieć należy, to jest droga dziennikarstwa, na nieszczęście prassa wyzwolona doznaje prawdziwego prześladowania; policja pod najbłahszemi pozorami zabiera gazety, redaktorowie otrzymują pozwy za pozwami i nękani są prawdziwém pieniactwem.

— Król dał następną odpowiedź deputacji naugardzkiéj, która złożyła mu adres wierności:

„Szczęśliwy jestem z widzenia zebranych w tém miejscu mężów tchnących jedném przekonaniem, a wszystkich z rozmaitych krajów mojéj monarchji; szczęśliwy jestem przez wzgląd na tak trudne okoliczności czasowe. Istnieje przesilenie ciężkie, a tak ciężkie, że się go niespodziewałem i spodziewać nie mogłem.

„Od chwili objęcia przezemnię rządów, liczyłem zupełnie na ufność mojego ludu. Ale słowa, które wówczas wyrzekłem, były źle wytłómaczone, bo wypaczyło je dziennikarstwo, które zbałamuciło mniemanie powszechne. Byłem przenikniony potrzebą przedsięwzięcia i ukończenia reformy wojska, dzieła, które do mnie jednego należy. A temu właśnie dziełu, które jest mojem, stawiono niespodziane przeszkody. Do czego posługuje cała zamożność, którą teraz posiadamy, wszystkie dobrodziejstwa przemysłu, wszystkie łaski nakoniec, które Bóg zlał na nas, kiedy niepotrafimy ich zabezpieczyć? Niezdarzało się prawie aby dzieło, jak to, o którém mówię, przedsięwzięte w celu obrony, było z równą gwałtownością napastowane.

„Musiałem, zapewne, żądać od mojego ludu ofiar; ale przekonany jestem, że te ofiary nie są zbyt uciążliwemi, jak tego dowodzi wywód stanu naszéj skarbowości. Tam, gdzie podatki były zbyteczne, byłem gotów do ich zniżenia; i w tym celu zgodziłem się na zniesienie dopłat dodatkowych. Czyż otrzymałem za to jaką wdzięczność? Przeciwnie, izba poselska zagłosowała adres tchnący zupełnie

inném uczuciem, jak uczucie wdzięczności. Boli mię to nieskończenie. Ale jak słusznie mówicie, nie przekształcenie wojska jest przyczyną tych napaści; cel ich jest zupełnie inny. Dążności, z któremi ukrywano się z początku zrzuciły maskę, przynajmniéj w części. Chcę zachować bez uszczerbku konstytucję mojemu ludowi, jest to mojém wyraźném posłannictwem, lecz jest też niezłomną moją wolą zachować nietykalnemi, koronę i prawa konstytucyjne odziedziczone po przodkach. Jest to niezbędnie potrzebne dla dobra mojego ludu. Ale dla osiągnienia tego, a również dla zachowania dóbr, o których mówiłem, potrzebne jest wojsko stałe, doskonale urządzone, a nie to co nazywają wojskiem ludowem, które, jak ośmielił się wyrzec jeden Prusak, powinno wspierać parlament. Najmocniéj postanowiłem nic nie ustąpić z odziedziczonych praw moich. Powiedźcie to tym, którzy was tu przysłali. Wiecie teraz, boście usłyszeli co myślę w téj mierze.

„Niech każdy z was stara się, aby to mniemanie moje było znajomem i aby wszyscy je popierali; a wszystko pójdzie lepiéj. Bóg zawsze czuwał nad Prusami, będzie opiekował się nami i nadal, bo godłem Prus jest: z B o g i e m, z a k r ó l a i o j c z y z n ę!"

— B e r l i n, 17 października. Zapewniają, że ministrowie ogłoszą budżet 1862 w takim składzie, w jakim go zagłosowała izba panów, sposobem zwyczajnym z zastrzeżeniem: „pod warunkiem potwierdzenia go przez obie izby sejmowe." Pod podobnym warunkiem ogłoszono w roku 1848 budżet na rok 1849-ty.

Na przyszłym więc zjeździe izba będzie miała do zagłosowania 3 budżety: 1862, 1863 i 1864. Rzeczą jest prawdopodobną, że nim to nastąpi, wszystkie obwody wyborcze zgromadzą się dobrowolnie dla wypowiedzenia woli kraju w tym względzie i uroczystego potwierdzenia uchwały swoich przedstawicieli.

— Prezes rady ministrów p. Bismarck przeniesie się jutro do gmachu wydziału spraw zagranicznych. W poniedziałek wyjedzie do Paryża, dla złożenia cesarzowi listów odwołalnych.

Serbja.

B e l g r a d, 6 października. Ogłoszona tu została następna proklamacja:

„My Michał Obrenowicz, z Bożéj łaski i woli narodu, książe Serbji, wszem w obec oznajmujemy.

„W skutek ciężkich i wyjątkowych okoliczności, w których znalazł się nasz kraj przez zbombardowanie miasta Belgradu, objąłem władzę nieograniczoną oddaną mi przez radę stanu—i troskliwy o dobro ojczyzny, uczyniłem wszystko co tylko było możliwem, dla zasłonienia kraju od wstrząśnień i nowego uszczerbku służących mu praw, a razem do odwrócenia tak opłakanych wypadków.

„A lubo rozporządzenia jednomyślnie przyjęte przez jasną Portę i wszystkie mocarstwa ręczące nieodpowiedziały zupełnie moim życzeniom i oczekiwaniom, przyniosą one wszakże niektóre nowe ustępstwa i prawa dla Serbji, których dotąd nie posiadała. Umyśliłem więc dla dobra kraju, nie stawić przeszkod postanowieniom rządu zwierzchniczego i wszystkich państw ręczących w położeniu końca stanowi wyjątkowemu.

„Firman cesarski, obejmujący wspomniane rozporządzenia, pozwoli każdemu zrozumieć ich korzyści. W tém zaś, w czém nasze prawowite żądania nie zostały przy téj zręczności zaspokojone, czekam z zaufaniem od łaski Boskiéj i przychylnych uczuć wielkich mocarstw późniejszego ich spełnienia.

„Sądzę więc, że lud serbski nie przestanie i nadal słuchać głosu swojego książęcia i pokładać w nim zupełną ufność; że zachowa znaną miłość ojczyzny, uszanowanie dla praw i posłuszeństwo rozkazom rządu i władz ustanowionych; że nakoniec wytrwa w wierności Bogu i w ufności w swą dobrą sprawę; wówczas może mieć nadzieję szczęśliwéj przyszłości, którą dzień każdy polepszać będzie.

„Wychodząc ze stanu wyjątkowego, wszystko wróci do zwykłego i prawidłowego biegu. Ministrowie, każden w swoim wydziale, przedstawią mi potrzebne w tym względzie przełożenia.

„Co do mnie, szczęśliwy jestem, iż mogę przy téj okoliczności wynurzyć zadowolenie i wdzięczność narodowi, wojsku ludowemu i prawidłowemu, urzędnikom wszelkiego stopnia, duchowieństwu, słowem tym wszystkim, którzy w tych trudnych okolicznościach przyłożyli się do dobra ojczyzny; jedni przez usługi pożyteczne acz pracowite, inni przez ofiary majątkowe, a wszyscy przez dowody patryotyzmu."

— *Gazeta Wiedeńska* otrzymała list z Belgradu z dnia 6 października. Według niego: zniesienie barykad i odczytanie firmanu zasmuciło Serbów. Lud widząc, że Turcy w twierdzy pozostali, zawiedziony w swych nadziejach, począł szemrzeć i już mówią o wyniesieniu na tron syna byłego książęcia serbskiego, Aleksandra Czarnego. W pałacu znaleziono podrzucone paszkwile przeciw książęciu Michałowi i jego małżonce Julji. Wyrzucają jéj, że ma kaplicę katolicką wewnątrz pałacu. Rząd przedsięwziął sprężyste środki do utrzymania spokojności; naczelnikom rozesłano rozkazy chwytania wichrzycieli i oddawania ich w ręce władzy. Zabójca, który zastrzelił z pistoletu jednego z poddanych austryjackich, za wyrokiem sądu wojennego został dziś z rana rozstrzelany pod cmentarzem.

Depesze telegraficzne.

MONACHIUM, piątek 17 października. Sejm handlowy niemiecki uchwalił dzisiaj, 100 głosami przeciw 96, przełożenie mniejszości kommissji, doradzające przyjęcie w każdym razie traktatu handlowego z Francją w najistotniejszych jego częściach, i, o ile to być może, przy zachowaniu wszelkich ułatwień co do stosunków handlowych między Związkiem celnym i Austrją.

LONDYN, piątek 17 października. Wiadomości z New-Yorku dochodzą do 8-go. Oderwańcy w liczbie 40,000 pod dowództwem jenerałów Price i Vandorn, uderzyli na związkowych, któremi dowodził jenerał Rosencranz niedaleko Koryntu w Stanie Missisipi. Bitwa dwa dni trwała. Jenerał Rosencranz donosi pod dniem 5 października, że była nadzwyczaj krwawą, i że oderwańcy zostali odparci.

Ostatnie doniesienia związkowych oznajmują, że nieprzyjaciel uległ zupełnemu rozbiciu, że oderwańcy cofają się pod Richmond, oraz, że opuścili Frankfurt.

Kommissja senatu Stanów oderwańczych przyjęła uchwałę stanowiącą, że począwszy od stycznia, wszyscy oficerowie wojska związkowego, którzy wpadną w ręce oderwańców jak jeńcy, będą użyci do ciężkich robót, aż do końca wojny lub do cofnienia proklamacji ogłaszającéj oswobodzenie niewolników.

LONDYN, sóbota 18 października. Nadeszły wiadomości z Shang-haï z dnia 4 września. Powstańcy silnie uderzyli na Shang-haï, lecz zostali odparci z ogromnemi stratami.

Mahometanie w Shensi zbuntowali się.

Cholera poczyniła ogoromne spustoszenia w prowincjach północnych; w wielu miejscach wszystkie stosunki kupieckie ustały.

MONACHIUM, sóbota 18 października. Sejm handlowy przyjął 138 głosami przeciw 57, przełożenie kommissji tyczące się jedności celnéj z Austrją. Przełożenie delegowanych austryjackich, odrzucone zostało 117 głosami przeciw 80.

WIEDEŃ, sóbota 18 października. Na dzisiejszém posiedzeniu izby poselskiéj, minister Lasser złożył projekt do prawa, poprawiający ustawę konkordatów, to jest polubownych rozliczeń się między upadłemi domami kupieckiemi a ich wierzycielami.

Minister Plener przedstawił projekt do prawa powiększenia bezpośrednich podatków w ciągu trzech lat następnych. Rzeczony projekt zgodny jest z dawniéj przedstawionym ale cofniętym.

P. Plener przedstawił wywód stanu skarbowości. Wykazał w nim, że niedobór roku 1862, był mniejszy o 25 miljonów od tego jaki przewidywano, i że rząd rozpocznie rok 1863, mając w kassie do użycia 25 miljonów; że zatém nie potrzebuje starać się o środki pieniężne dla pokrycia niedoboru, byleby tylko powiększenie podatków i umowa z bankiem zostały przyjęte.

TURYN, sobota 18 października. Dziennik D i s c u s s i o n e zaprzecza wieści o złożeniu urzędu przez p. Rattazzi.

PARYŻ, niedziela 91 października. Dziennik F r a n c e oznajmuje jak prawdopodobne, mianowanie p. de Sartiges na poselską posadę w Turynie. Dziennik P a t r i e zapewnia, że okolnik p. Drouyn de Lhuys, zapowie, iż nowe usiłowania mają być podjęte przez rząd francuzki dla pogodzenia praw służących Włochom i papiestwu.

PARYŻ, niedziela 19 października. M o n i t o r p o w s z e c h n y oznajmuje, że książe de la Tour d'Auvergne, dotychczasowy minister francuzki w Berlinie został mianowany ambasadorem w Rzymie.

D z i e n n i k u r z ę d o w y ogłasza podobnież dekreta mianujące barona de Talleyrand-Périgord, dotychczasowego ministra francuzkiego w Hadze, ministrem pełnomocnym w Turynie.

PARYŻ, poniedziałek 20 *października*. M o n i t o r p o w s z e c h n y *ogłasza okólnik* rozesłany przez p. Drouyn de Lhuys do francuzkich dyplomatycznych ajentów dnia 18 października. Tłómaczy on w jakim duchu p. Drouyn de Lhuys przyjął ministerstwo. Upewnia, że polityka cesarska wskazana w liście dnia 20 maja nie zmieniła się, i że ożywiać ją będą też zamiary co dotąd dla obiedwóch spraw, którym tak szczodrobliwie i w równéj mierze dawała dowody swojéj troskliwości.

Rząd cesarski mówi okolnik, nie omieszka poświęcić wszystkich usiłowań, zadaniu pojednawczemu przedsięwziętemu we Włoszech; uczyni to znając trudność i wielkość swego przedsięwzięcia, i nie zrazi się ani brakiem odwagi ani niepokojem.

Przegląd rolniczy.

O racjonalnéj hodowli bydła według zasad Wegkerlina.

(*Dokończenie ob. N. 77*).

W hodowli cieląt dla normalnego ich wychowania t. j. póki cielę zupełnie się nie rozwinie, a zatém w przeciągu 1 roku i 3 miesięcy cielę powinno dostawać codziennie karmu zredukowanego do odżywności siana wynoszącego $1/3$ wagi żywéj cielęcia.—Przypuśćmy, że cielę po urodzeniu waży 60 f., więc ono powinno dostawać dziennie karmu równającego się co do odżywności 20 funt. siana, a ponieważ funt siana równa się 1 funtowi mleka, a każdy sztof mleka waży 3 f. więc ciele powinno dostawać codzień 6 sztofów i 3 kwaterki mleka. Samo przez się rozumie się, że cielę w pierwszych dniach swojego życia, nie jest w stanie wypić tak wielkiéj ilości mleka, przeto daje mu się z początku 2 albo 3 sztofy i późniéj codziennie powiększa o 1 lub $1\frac{1}{2}$ kwaterki mleka, póki niedójdziemy do tego, że na 60 f. swojéj wagi cielę będzie zjadać codziennie 20 funt. czyli 6 sztofów i 3 kwaterki mleka.—Cielęta należy poić 3 razy na dzień, to jest wtenczas kiedy się krowy doją i dawać im pić tylko co wydojone jeszcze ciepłe mleko. Po upływie miesiąca cielęciu można dawać bez szkody dla niego mleko i od innych krów pochodzące, byleby świeżo tylko co udojone i jeszcze ciepłe.—Urodzone cielę jak tylko je krowa obliże i zupełnie obsechnie, należy natychmiast oddzielić od matki i pomieścić tak, aby jedno drugiego ani widzieć ani też słyszeć ryku niemogło. Już po upływie 4-ch tygodni należy dawać młodemu cielęciu po garsteczce najdelikatniejszego siana lub koniczyny, aby ono przyuczało się do karmu suchego; jak tylko cielę zacznie zjadać dziennie 3 funty siana, natenczas należy mu zmniejszyć porcję mleka o 1 sztof i tak zmniejszać ciągle ilość mleka a powiększać ilość karmu zastępczego dopóty, aż cielę w miejscu 20 f. czyli 6 sztofów i 3 kwaterek mleka będzie zjadać 20 funtów siana lub innego równéj odżywności karmu.—Na 3-cim miesiącu można już dawać po niewiele np. po 3 funty gniecionego jęczmienia dziennie, co zastąpi 6 funt. siana lub 2 sztofy mleka: taki sposób hodowli cieląt nazywa się normalny i przeciąga się aż do czasu ich zupełnego ukształcenia czyli do 15 miesięcy; po upływie tego czasu należy znów zważyć cielicę lub byka i dawać już tylko $1/30$ część wagi żywéj zwierzęcia, karmu co do odżywności zredukowanego na siano.

Sześciomiesięczne cielęta powinny mieć przeznaczone obszerne dla siebie miejsce, aby tam swobodnie biegać mogły;—jeżeli waga cieląt jest mniéj więcéj równa a stąd dostają jednakową ilość karmu, to w takim razie do 5 albo 6 miesięcy można je trzymać razem. Przed upływem roku nigdy nienależy cieląt wypuszczać na paszę lub dawać im zielony karm w chlewie, tu bowiem racjonalna hodowla byłaby niemożebną, cielę bowiem, które już jest w stanie zjeść 10 funtów siana, nigdy niebyłoby w stanie spożyć 40 funtów zielonego karmu dla tego, że żołądek jego nie w stanie byłby zmieścić takiéj ilości karmu, a wiemy skąd inąd, że 4 funty zielonéj paszy równają się odżywności 1 funta siana.

Zdrowa, silna i racjonalnie wychowana cielica wcześnie czuje popęd płciowy, który należy zaspakajać. Takie cielice, gdy dójdą 15 miesięcy swego wieku i są należycie rozwinięte, należy dopuszczać do buhaja, w ogóle im one są tłuściejsze i silniejsze tém wcześniéj należy je pokrywać, i przeciwnie.

Jeżeli młode cielice po pierwszém wycieleniu okażą się słabe, a przytém stosunkowo dają wiele mleka, to je należy dopuszczać do buhaja nie po upływie 2-ch miesięcy, jakeśmy wyżéj powiedzieli, lecz po upływie 4-ch a nawet i 5 miesięcy, przyczém należy mieć na uwadze wybor czasu korzystnego dla obory, w którym wycielanie się krów następować winno. Taki odpoczynek nadzwyczaj pokrzepia siły zwierzęcia, lecz tak samo należy postępować i przeciwnie, to jest dopuszczać buhaja i przed upływem 2 miesięcy od czasu wycielenia się krowy, jeśli ona silna jest zdrowa i popęd płciowy okazuje. Jeżeli dla jakichkolwiek bądź przyczyn, a mianowicie i dla tego, że wycielenie następowałoby w niewłaściwéj porze, niedopuścimy buhaja do krowy, to popęd płciowy u niéj okaże się znów po upływie 21 do 24 dni i tak daléj każdomiesięcznie, jednakowoż zbyt długo zwlekać z zaspokojeniem tego popędu nienależy.

Jeżelibyśmy spostrzegli w stadzie jałowic, rozwijającą skłonność do tuczenia, wtenczas należy zacząć doić cielice chociażby one jeszcze nie miały skończonego roku i niebyły dopuszczane do buhaja, i chociażby przy tém dojeniu nie wydzielało się nic mleka, doić tak należy dwa razy na dzień, i doić każdą cyckę starannie i takie suche dojenia uskuteczniać do 4 miesięcy przed mającém nastąpić wycieleniem, dłuższe suche dojenie podbudza działalność wymienia, wykształca naczynie mleczne i pomaga tym sposobem powiększenie wydzielania się mleka kosztem skłonności tuczenia się zwierzęcia.

Młode buhajki należy ciągle trzymać oddzielnie od cielic, dla tego, że u dobrze utrzymanego cielęcia popęd płciowy na 4 m miesiącu jego życia już zaczyna się objawiać.

Na chów należy wybierać tak cielice jako też byczki, pochodzące od krów najmleczniejszych. Obfitość czystego podściołu, oczyszczanie skóry zwierzęcia za pomocą zgrzebła i szczotki, są to rzeczy tak ważne, że śmiało można wyrzec, iż zastępują połowę karmu.

W czasie trawienia i przeżuwania bydlęta powinny zostawać w zupełnéj spokojności i nikt wtenczas bez potrzeby po oborze chodzić niepowinien: wszelkie trzaskania drzwiami, krzyki, pędzania i bicie zwierząt powinny być najsurowiéj zabronione. Zadawanie karmu, czyszczenie, pojenie, wszystko się powinno odbywać w jednych i tychże samych raz przyjętych godzinach; nie są to bynajmniéj prawidła pedantyczne, lecz wzięte wprost z długoletniéj praktyki, bez zachowania których przy najlepszym i najkosztowniejszym karmie, odpowiedniéj ilości mleka nie osiągniemy.

Jeszcze raz zwracamy uwagę na zapisywanie udojów w ciągu całego roku, co nam jedno da tylko wyobrażenie o prawdziwéj mleczności krowy, jak niemniéj na notowanie akuratne daty dopuszczenia buhaja do krowy i jéj wycielenia, co nam wskaże kiedy mamy dojenia zaprzestać lub buhaja do krowy dopuścić, przypominam tu bowiem jeszcze raz, że najdaléj w 7-m miesiącu ciężarności krowy, choćby ona mleka najwięcéj dawała, zaprzestać doić koniecznie ją należy, ponieważ ile teraz wydoimy z niéj mleka, o dwa razy taką ilość krowa po wycieleniu mniéj dawać będzie.

Latem niema potrzeby ważyć zielonego karmu przeznaczonego dla krów; jeżeli bowiem niewiele zostaje go w korytach, to już jest dowodem, że porcja karmu jest dostateczną. Jak najraniéj przed wypędzeniem na paszę należy dać porcję karmu zielonego, z wieczora nakoszonego; to jest jedyny środek dla ochronienia stada od krwawego moczu; doświadczono bowiem, że bydło nakarmione w domu nie z taką chciwością rzuca się na pastwiska i kierując się instynktem, niedotyka nawet szkodliwych roślin, które tę chorobę sprowadzają.

Krowa, która dostaje zimą 20 funt. siana, powinna zjadać w lecie 80 funtów świeżéj trawy codziennie, w przeciwnym bowiem razie, nie będzie w stanie odpowiednio wadze swéj żywéj wydać należną ilość mleka.

Taka ogromna massa karmu na pozór sprzeciwiająca się nauce o objętości karmu, jest przecież możliwą, a nawet konieczną dla tego, że trawa zawiera w sobie nadzwyczaj wiele części wodnistych, które po spożyciu bydło natychmiast z siebie wydziela.

Przejście z paszy letniéj na zimowę i przeciwnie, powinno się dokonywać stopniowo. W jesieni przed postawieniem na stajni bydła, należy dawać każdą razą po powrócie z pastwiską do obory, siano łąkowe lub suszoną koniczynę, a na noc w dostatecznéj ilości czystéj miękiny.—Na wiosnę także należy dawać siano w oborze, potém wypędzać na pastwisko, a na wieczor znów dać porcję siana i w tym to celu właśnie należy zachować na wiosnę najpiękniejsze siano. Karm zielony daje się wtenczas bydłu w oborze, kiedy krowy powracając z pastwiska, wcale siana jeść niechcą.

Na wiosnę koniczynę kosić należy na karm zielony, jak tylko kosą da się zająć; tak skoszoną młodą koniczynę należy mięszać z niewielką ilością suchego siana, dla tego, że podana sama mogłaby sprawić odęcie. W połowie lata, kiedy pierwszy ukos koniczyny już zebrany lub też łodygi jéj zanadto grube, a otawa jeszcze niewyrosła, wyżéj wspomniana koniczyna będzie w stanie właśnie dać nam piękny drugi ukos. W mleczarni najlepiéj używać naczyń glinianych zewnątrz i wewnątrz polewanych, naczynia te mieszczące w sobie do 5 sztofów mleka, powinny mieć kształt misek nie wyższych nad trzy palce i u wierzchu na pół cala szersze jak u spodu, im więcéj płaskie są naczynia do mleka, tém lepiéj w nich ustaje się śmietana. Regularnie co dwa tygodnie należy takie gliniane naczynia od mleka stawiać do gorącego chlebowego pieca, rozumie się po wyjęciu już chleba, gdzie one przez całą noc pozostać powinny, nie zachowując téj ostróżności, polewa prędko się psuje od działania kwasu mlecznego.

W końcu spotykamy tutaj na praktyce opartą radę umawiania starszego dozórcę obory na tantjemę, to jest przeznaczając mu procent od każdéj krowy osóbno, jeśli ta krowa więcéj nad normalną ilość mleka stosunkowo swéj wagi wydawać będzie, oraz od wyhodowanego każdego rocznego cielęcia.

Na tém kończymy treściwy, a może i zbyt pobieżny wyciąg z szacownego dzieła p. Wegkerlina o racjonalnéj hodowli bydła, i komu tylko język dostępny zalecamy bliższe oznajomienie się z oryginałem. Z pobieżnego nawet już tu streszczenia, czytelnicy przekonać się mogą, ile tu zdobyto nowych prawd na zasadzie nauki, doświadczenia, i mozolnych badań opartych. Dzieło p. Wegkerlina wytknęło postą i pewną drogę hodowli zwierząt gospodarskich i gospodarzom dało możność obrania raz pewnego celu i możliwych korzyści z hodowli bydląt ścisłego obliczenia.

T. S.

Przegląd

Pism czasowych.

G a z e t a P o l s k a (do N 238).

— O potrzebie kształcenia ludu tyle już, zwłaszcza od niejakiego czasu powiedziano, że dowodzić jéj jeszcze byłoby zbyteczném. W ślad za uznaniem téj potrzeby znalazło się nadspodziewanie wielu, nieznanych nigdy autorów poświęcających swą pracę dla ludu, brak wszakże jeszcze należytego rozpowszechnienia tych publikacij, które o tyle tylko zbawienny wpływ wywrzeć mogą o ile będą czytane. Dzieła ludowe najlepsze nawet, rozchodzą się u nas w bardzo małéj stosunkowo liczbie, co wpływa także i na wysokość ceny, bo książkę któréj się dwa tysiące egzemplarzy sprzedaje po złotemu, możnaby w miarę większego rozkupu sprzedawać po groszy 20 i taniéj. Głównemi, jedynemi nawet ogniskami wydawnictwa są: Warszawa, Wilno, Lwów, Kraków i Poznań, książki też ludowe, z wyjątkiem Poznania, rozchodzą się tylko w pewnym od nich promieniu w dostatecznéj ilości, zmniejszającéj się coraz w miarę odległości. I dziwić się temu nie można, bo czyż podobna, aby włościanin odbywał kilkunastomilową podróż do większego miasta po książkę i jedynie tylko po nią, wszelkie bowiem inne potrzeby w lada mieścinie zaspokoić może. To też jeżeli ona zabłądzi doń niekiedy, to chyba tylko przez pośrednictwo włóczącego się po wsiach kramarza, a ten znowu nie przebiera w towarze i Wojną żydowską lub Historją o Magiellonie łaknących karmi. Jest wszakże środek i to bardzo prosty, aby lud dostatecznie pożytecznemi książkami obdzielić—łatwy dla tego, że jest w mocy tych, których oświata ludzi najwięcéj obchodzić powinna. Gdyby kilkudziesięciu obywateli ziemskich w różnych punktach kraju podjęło się przyjmować w komis po kilkaset egzemplarzy publikacij ludowych dla zbywania ich włościanom i częściowego w tym celu odstępowania sąsiadom; książki rozrzucone jednocześnie prawie po całym kraju, rozchodząc się przy takiem ułatwieniu nabywania w nieporównanie większéj ilości, kształcąc całe massy, wydałyby obfity plon moralności i światła. Podobne usługi dla oświaty ludu mogłoby świadczyć i duchowieństwo wiejskie, zaopatrując w ten sposób swych parafjan. Projekt ten, tém łatwiéj powinienby znaleźć zastosowanie, że nie pociąga żadnych nawet kosztów, jedyną tu ofiarą poświęcenie kilku godzin czasu tygodniowo na korespondencją z nakładcami i sporządzenie rachunków. Ofiarę tak małą dla tak ważnego celu ponieść warto. Podobną myśl powziął niedawno jeden z pp. nakładców Wileńskich, i rozesłał do kilkunastu obywateli w okolicy po egzemplarzu każdéj ludowéj publikacji, prosząc, aby zajęli się jéj rozpowszechnieniem. Dwóch tylko zgodziło się chętnie na to żądanie, połowa prawie nic odpowiedziała wcale, a o odpowiedziach reszty, zamilczeć lepiéj. Zapewne p. nakładca uczynił zły wybór lub trafił nieszczęśliwie. Za kilkunastu indywiduów nie można wkładać odpowiedzialności na cały ogół, nie można posądzać go o obojętność w tak ważnym przedmiocie; zwłaszcza, że tu obojętność byłaby ciężkim grzechem.

— Z zapisu rsr. 20,000 ś. p. Michała Konarskiego obywatela gubernji Podolskiéj, który dnia 26 kwietnia r. z. zmarł w Odessie, redakcja Bibljoteki Warszawskiéj stosownie do woli testatora, przyznała do 1-go października 1862 r. 15 stypendij, po zł. 600; 10 stypendij po zł. 800: i jedno na zł. 1,500, które otrzymał Sikorski Stanisław ze szkoły politechniczéj w Karlsruhe. Oprócz tego za przykładem ś. p. Konarskiego, osoba bezimienna złożyła w tejże redakcji Bibljoteki na tenże sam cel i na takich samych warunkach zł. 3,334 gr. 10, z których otrzymali stypendja: po zł. 800: Kryże Władysław i Zdżarski Stan. oraz kształcący się za granicą: Doliński Ferdynand z uniwersytetu w Hejdelbergu zł. 666 gr, 20, a Szczepczyński Adolf ze szkoły sztuk, rzemiosł i górnictwa w Liège zł. 1,066 gr. 20. Wydzielając te stypendja, Redakcja Bibljoteki zachowała sobie całą swobodę dalszego działania, i czuwania nad postępami stypendystów, a to w celu ażeby stali się godnymi tak zaszczytnéj pomocy i odpowiedzieli życzeniom zapisodawcy.

— Piszą z Krakowa dnia 14 b. m: Dzisiejszéj nocy, w wieku lat 57 zmarł znany autor „Pamiątki z Krakowa" *Józef Mączyński*. Najznakomitszą jego pracą literacką był opis Krakowa w 3-ch tomach z rycinami, wydany pod wzmiankowanym wyżéj tytułem. Przeszłość miasta naszego była najmilszym badań jego i poszukiwań przedmiotem, a jakkolwiek liczne utwory pióra jego odnoszące się do dziejów Krakowa nie mogą sobie rościć prawa do nazwy ścisłych prac historycznych, wszelako wielką jego zasługą jest, że wydobywał z zapomnienia wiele podań i umiał odszukiwać nieznane dla wielu materjały i z nich korzystać. Prace literackie Mączyńskiego tchną miłością kraju ojczystego i miasta rodzinnego, a kto miał sposobność żyć z nim bliżéj, ten ujęty był słodyczą jego charakteru, i łatwo przywiązał się do niego. Przyjaciółmi też miał tych wszystkich, którzy się do niego kiedykolwiek zbliżyli. Prace jego piśmienne dały mu tytuł członka Towarzystwa Naukowego Krakowskiego. Ś. p. Mączyński od dawna już chorował, a lubo chwilowo miewał się lepiéj, jednak znać było ubytek sił, który krewnych jego i przyjaciół niepokoił. Przed kilku jeszcze dniami odbywał zwykłą przechadzkę po plantacjach, lecz już znacznie osłabiony gorączką, która w ostatnich dniach się wzmogła i przyśpieszyła zgon jego.

— W Nowéj Aleksandrji (Puławach) professorowie słuchający egzamena *uczniów mających* wstąpić do Instytutu Politechnicznego, połowę opłaty pobranéj za zdawanie egzamenu, przeznaczyli na utrzymanie niezamożnéj młodzieży w tymże instytucie. Wiadomo, że każdy zdający egzamen, czy się utrzyma czy nie, winien złożyć złp. 40, które idą na korzyść słuchających professorów do równego podziału. Otóż tym sposobem zebrano około 16,000 złp. i z tych połowę, to jest złp. 8,000 oddano na korzyść ubogich uczniów. Tak piękny czyn warto, by znalazł naśladowców.

— Piszą z Grudziądza (w W. Ks. Poznańskiém) dnia 5 b. m. Dziś ogłoszono tu wyrok sądu wojennego zapadły przeciwko 100 przeszło żołnierzom 45-go półku piechoty z powodu nieposłuszeństwa. Podczas ceremonji téj cały półk z chorągwiami i w pełnéj formie utworzył czworobok, w środku którego skazana kompanja się znajdowała. Przy prezentowaniu broni odczytano odnośny rozkaz gabinetowy, który zajście w téj kompanji niesłychanem nazywa. Następnie odczytano wyrok przeciw 100 przeszło oskarżonym. Nie uwolniono nikogo; pięciu podoficerów zdegradowano, oprócz tego najwinniejszy skazany został na 19 lat i 9 miesięcy fortecy, drugi na lat 15—ostatni trzéj na lat 12. Po przeczytaniu wyroku nastąpiła degradacja przez zerwanie galonków podoficerom, poczem skazani podpisali protokół, podoficerowie wszakże i kilku szeregowych odmówili podpisu.

— Donoszą z miasta Mszczonowa o strasznym i niepamiętnym co do gwałtowności pożarze, następujące szczegóły. We czwartek d. 9 b. m. i r. o godzinie 2-éj po południu, w komórkach na rynku wybuchnął ogień, który w dwie niespełna godziny całe miasteczko ogarnął. Z przyczyny zbytniego gorąca i dymu ratunek stał się prawie niepodobnym. Zgorzało 160 i kilka domów wraz z zabudowaniami gospodarskiemi, sprzętami i krescencją tegoroczną. Około 5,000 mieszkańców pogrążonych w niedoli pod gołem niebem obozuje. Żywność z okolic a nawet z Warszawy jest dostarczaną. Ogień był tak gwałtowny, że cembrowinę rzeki i studzień zniszczył, a sprzęty do rzeki wrzucane paliły się, aż do powierzchni wody. Troje ludzi uduszonych zostało od dymu, a jeden przywalony kominem, zabity został. W sóbotę jeszcze do wieczora tliły się niedopalone zgliszcza.

G a z e t a W a r s z a w s k a (do N 238).

— Piszą z Poznania pod 10 października: W Poznaniu najuroczyściéj odprawiono dziś nabożeństwo w kościele

katedralnym, na pamiątkę zwycięztwa Polaków nad Turkami pod Chocinem. Po ukończeniu solennéj mszy odbyła się procesja i odśpiewano „Te Deum.“

— Dom Zleceń rolników Włocławskich, ożywiony obywatelskiemi chęciami, silnie stara się o rozpowszechnienie książek, mających na celu oświatę ludu i potrzeby obywateli. Dam Zleceń nie tyle księgarzom ile prywatnym nakładcom rękę podać usiłuje, czego mu dosyć pochwalić nie możemy, tym bowiem sposobem nietylko, że przyczynia się do rozszerzenia oświaty, ale jeszcze ułatwia wydawanie prywatnym nakładcom, których, jak wiadomo, nie zbyt chętnie widzą nasi księgarze. A jednak droga prywatnych nakładów, jeżeli książka znajdzie pokup, jest jedynie zapewniającą autorowi większe zyski ze swéj ciężkiéj pracy. Takie więc podanie ręki przez Dom Zleceń, co głównie zawdzięczać należy zacnym wspólnikom, uważamy za symptomat bardzo ważny i pomyślny. Trzebaby tylko życzyć, aby i inne Domy Zleceń poszły za tym przykładem, a tym sposobem dobre istotnie nakłady rozpowszechniłyby się po całym kraju. Wtedy to nasi obywatele i wieśniacy, nabywający książki ludowe, mieliby wielkie ułatwienie pod tym względem.

— W liczbie wielu prac naszego utalentowanego ziomka p. Antoniego Oleszczyńskiego, mieliśmy sposobność oglądać dwa nowo wydane staloryty, odznaczające się dokładnością roboty i pysznem wykończeniem, jakiem obcych robotników staloryty pochlubić się nawet nie mogą często. Jednym jest rycina folio, przedstawiająca Adama Mickiewicza przed złożeniem do trumny, na łożu śmiertelném; po obu stronach portretu umieszczone są dwie wazy marmurowe, które zmarły wieszcz od wielbicieli swoich, rodaków i rossjan, w podarunku otrzymał. Pod portretem medal z profilami Mickiewicza, Micheleta i Edg. Quineta. Drugi staloryt przedstawia portret Maurycego Mochnackiego, dedykowany p. Tel. Miaskowskiemu, pierwszemu tłomaczowi na język francuzki dzieł Mickiewicza. Pod portretem umieszczony jest piękny widok zamku Tęczyńskiego. Jesteśmy wdzięczni p. Oleszczyńskiemu za te nowe nabytki jego rylca, z pomocą którego postacie z polskiego świata wchodzą w przybytki sztuki europejskiéj. Szkoda tylko, że te pyszne reprodukcje tak skąpo rozchodzą się po naszym kraju. Taki portret Mickiewicza, kosztujący sześć franków, widziećbyśmy powinni zdobiący ściany każdego dworu szlacheckiego na wsi, każde mieszkanie w mieście, tam przymajmniéj, gdzie pamięć dla wielkich poetów żyje, gdzie ich oblicza mile są widziane, uplastycznione rylcem znakomitego artysty.

— Piszą z pod Jasła pod d. 8 października: Pomimo Tellusa, pomimo wszelkich pięknie brzmiących frazesów, wymówionych i wypisanych niejednokrotnie w dziennikach, sprzedaż ziemi odbywa się tu nieprzerwanie a ziemia ta przechodzi w obce ręce. Nic wiadomo z jakiego powodu szczególniéj obwód Jasielski skazany jest na tę metamorfozę. Kawał kraju, wartości najmniéj przeszło pół miljona złotych reńskich, wyszedł już z rąk posiadaczy krajowców. Obecnie jest w tymże obwodzie znaczny majątek, składający się z około 4,000 morgów ziemi ornéj i lasów, wystawiony na sprzedaż dobrowolną, pod warunkami tak przystępnemi, iż przy dobréj woli i energji mógłby go kupić kto nie posiadając znacznéj gotówki. Czyż i na to nie znajdzie się kupiec krajowy?

— Znany z sympatycznych prac twoich artysta malarz, Juljusz Kossak, zajął się wygotowaniem rysunku do „Pieśni o Ziemi“ Pola. Pięć z tych, przedstawiających: Wołyń, Ukrainę, Podole, Tatry krakowskie, widzieliśmy w wybornych stalorytach, wydanych nakładem Żupańskiego w Poznaniu. Dwa, Litwa i Żmójdź, nie wątpimy, że z pod tego samego ołówka wyjdą—a życzyć sobie tego gorąco wypada, bo Kossak, znający nasz kraj i wszystkie jego strony, wybornie dopełni go temi szczegółami miejscowego charakteru, które ołówek tak dobrze oddaje a które w poemacie pomieszczenia nie mogły znaleźć bez przesytu drobiazgowością. Na nas największe zrobiły wrażenie z tych rysunków Tatry. Przód obrazu, jako główna osoba, zajmuje młody góral, przechodzący potok po obalonéj sękowatéj kłodzie. Czuć w téj postaci słowa poety, który o góralach powiada:

> Lud wysmukły, niby jodła,
> Niby górski potok szybki,
> Jak ptak lekki, jak pręt gibki,
> Wiecznie niby młody młodzian!
> Strój ma krótko ukasany,
> Topor jasno nabijany
> A sam wszystek wełną odzian.

Niezrównanego też wdzięku jest drugi oddział Wołynia, przedstawiający wieś z cerkiewką i pięknem stadem koni. Konie, to specjalność Kossaka; rozumie on je i umie wystawiać ołówkiem. Musimy wyrazić wdzięczność p. Żupańskiemu, iż nie żałuje kosztów i zachodów na tak bogate illustrowanie. Mamy już Lenartowicza i Malczewskiego, wypowiedzianych biegłym ołówkiem artystów naszych. Kolej teraz na innych poetów. Dobrzeby było, aby kto się podjął illustrowania Słowackiego a jeszcze bardziéj „Pana Tadeusza;“ przedmiot niezmiernie bogaty dla malarzy a niestety nie dość obrabiany, a nawet możemy powiedzieć nie dotknięty zupełnie. Trzeba jednak oczekiwać z cierpliwością, bo takie rzeczy przywatnemi siłami nie wykonywają się w jednym roku.

— Donoszą z Poznania pod dniem 6 października, że umarł tam znany od lat wielu księgarz i antykwarjusz wyłącznie polski, p. Lissner. Zbiory Lissnera były niesłychanie bogate, zawierały mnóstwo białych kruków, które starannie niesłychanie gromadził. Oprócz zbioru książek, posiadał także bogate zbiory medali, numizmatów, mebli, fajansów starożytnych polskich, które wszakże szczególniéj znawcom umiał sprzedawać po wysokich nieraz cenach; lecz za to wszystko umiał znaleźć, wszystko wyszukać i zgromadzić. P. Lissner od dawnego czasu ogłaszał corocznie katalog znajdujących się u niego na sprzedaż starych druków i książek, rycin, mapp i t. p.

— Dzienniki węgierskie zajmują się pilnie przedmiotem dotykającym z blizka ważnych interesów Galicji, to jest połączeniem z koleją żelazną galicyjską kolei żelaznéj północnéj węgierskiéj. Połączenie to nastąpić miało przez linję wyciągniętą z Koszyc, przez Preszau, Duklę, do Tarnowa. Lecz projekt ten zaniechanym został, gdyż Towarzystwo kolei północnéj węgierskiéj uznało za korzystniejsze dla siebie połączyć się ze Szlązkiem, przedłużając koléj ku Oderbergowi i Weisskirchen. Nie spuszczono wszakże z oka potrzeby i korzyści połączenia się z Galicją, a Towarzystwo agronomiczne komitetu Zemlińskiego poleciło swemu wydziałowi wypracować plan tego połączenia, ale nie w kierunku ku Tarnowu, lecz ku Przemyślowi lub Lwowu. Wydział ten, na którego czele stoi hr. Edward Karolyi, podał w téj mierze prośbę do rządu i postanowił rozpocząć przygotowawcze roboty, których koszta mają być pokryte przez osóbną subskrypcję. Komitet wydał przeto odezwę, wzywającą obywateli węgierskich do udziału w tém przedsiębierstwie i postanowił znieść się z Towarzystwem rolniczém galicyjskiém. Bliższe rozpatrzenie téj kwestji nastąpić ma na konferencji, która się zbierze w Peszcie 20-go b. m. i do któréj komitet powyższy ma zaprosić reprezentantów kolei żelaznéj nadcisańskiéj i towarzystwo kopalni węgli, które nosi nazwę Towarzystwa św. Szczepana.

KORESPONDENCJA KURJERA WILEŃSKIEGO.

Waszyngton, 25 września.

Wypadki bardzo się gromadzą, może też krótki przegląd ich nie będzie natrętną wiadomością dzisiaj. Niepowodzenia Zjednoczonych Stanów, przez cały sierpień, dotkliwém były upokorzeniem dla Waszyngtońskiego rządu, tymczasem przechwałki Południa znajdowały zdaje się w ogóle większą wiarę, niż ono sobie życzyć mogło. Ludność północno-zachodnia i wschodnia, z groźnym bolem zaczyna patrzeć na zmarnowane nadzieje. Stąd też, jakaś złowroga cisza wyprzedza może tylko fatalny wybuch, którego dzienniki nie ważą się dotykać, by nie zbudzać rosnącego zniecierpliwienia. Środki łagodzące polityki miejscowéj: wykupno murzynów w niektórych Stanach, trafiło na nieugięty upór; — plan późniejszy kolonizowania tychże murzynów w środkowéj Ameryce, wywołał protestację jéj reprezentantów; mordy Indjan na dalekim zachodzie—wszystko tylko drażni, ale nie goi ran ojców, matek, mężów, braci i dzieci osierocanych codziennie. Kunktatorstwo Mac-Clellana, nieudolność zarozumiała Popa, bezczynność tajemnicza Halecka, nawet podejrzenie o zdradę Mac-Dowella, zmieniły całkiem dotąd przyjazną opinję dla sekretarza wojny, tém więcéj, że zdawał się on folgować niepojętéj słabości prezydenta, wedle zdania „gorliwszych.“ Słaby dotąd głos, ale najprawdziwiéj może wypowiedział, że wszystkich tych strat, zawodów i boleści przyczyną, jest różnica dwóch metod, według których Północ i Południe kierują swe działania. Wszystko na Północy przeprowadza się długą drogą prawniczych formułek, rozwlekłych narad i trudnych zawsze do zadość uczynienia porozumień z przywódcami sekt, partij, doktryn i t. d. Na południu, w żelaznych ręku trzymając Davis powierzone sobie zamiary, gdyby chciał pofolgować, to mu tego nie dozwoli partja uorganizowanéj oligarchji — wszędy i zawsze najtwardsza i najuporczywsza instytucja.

Czy fatalne przygody zmuszą pierwszych do zmiany systematu, lub czy drudzy, mimo wszystkiego, zdołają wytrwać i wydołają wymagalnościom i wysileniu — blizkie wypadki nie zdają się nic stanowczego pozwalać wyrokować. Raz jeszcze, a to już ósmy tego roku, p. Lincoln zmienił organizacyjny podział wojska. Dwanaście mamy korpusów, Mac-Clellan bez żadnego, wszystkim rozkazuje, chociaż jenerał Haleck jest jenerałem en chef, ale o ile się widzi, to tylko dla odbierania raportów z różnych stron kraju, w miejscu pana Stanton, którego cywilny charakter i adwokacka tak zwana energja niemogły się zgodzić z wojennym rodzącym się duchem. Niemiłym on był jenerałom, niemiłym także partji ostatecznie republikanckiéj, bo ona widziała w nim wyobraziciela polityki 12-tu lat dawniejszych. Niemało do tego rozdrażnienia przyczyniła się zupełna powolność pana Seward dla p. Reverdy Johnson z Baltimory, męża skądinąd bardzo znakomitego, ogromnego wpływu, niepospolitych środków, gorliwego unjonistę, ale zacofanego niewolnictwa promotora.

Obojętność między żołnierzem i wodzem, przy takiem szarpaniu się opinji publicznéj, staw ła się tém większą wadą na północnéj stronie, im mniéj dla jéj zatarcia robiono: ani jenerał Scott przed rokiem, ani przez siedm miesięcy po nim naczelnie dowodzący Mac-Clellan, ani prezydent przez 5 miesięcy, ani nakoniec Halleck, żaden słowem przez półtora roku, ani razu z wojskiem się bliżéj nie poznali. Nie znał wodza żołnierz, ani oficerów wódz — czyżby to mogło być przyczyną tak ogromnych i nieobliczonych strat w jenerałach i półkownikach w boju? Zaiste niemożna śmiało nic stanowczego wyrzec.

Za obrębem wojennego działania, w polityce cywilnéj i starciu się z nieprzyjacielem uderzający jest zbytek zaufania, prawie miękkodusznéj wiary w narzuconą nad miarę przysięgę. Sponiewieranéj świętości przysięgi nie śmieją karać, a dziś nie jedno ważne stanowisko powierzono ludziom ledwo mającym czas do pomyślenia, co zrobili, gdy drugi lub trzeci raz przysięgali. Przestwór nienawiści jednego narodu i rodu ludzi, tylko może usprawiedliwiać tak małą cenę do dobréj wiary przywiązywaną, ale czy gabinet Waszyngtoński pod tym względem nie grzeszy, to każdy może łatwo sobie wnioskować.

Naturalnie, że obok takiego odmętu, bandy, co się chcą zwać Gierylasami, od rabusiów nocnych różniące się kokardami, niszczą wsie, miasteczka, pojedyńcze osady w imię tego nieprzyjaciela, który jest dalej. Wojna z takiemi dodatkami, nic dziwnego, że zniszczyła piękną Wirginję tyle, że dziś prócz zgliszczów i spustoszeń nic niemożna napotkać na całéj jéj przestrzeni. Poszła cała ludność za dymem i pożogami, i tylko bielą się kości poległych bez grobu, bez wieści żołnierzy, na żyznych przed rokiem łanach. Wschód środkowy taki stawia obraz przed oczy nasze; na zachodzie-północy Zjednoczonych Stanów, coś okropniejszego się jeszcze wynurza: tam tomahawk Indjan, zwanych Sioux, Shoshones, Snakes, wśród ciemnéj nocy, zdaleka podpełzłych, zabija, morduje, mordem, na jaki tylko mózg dzikiego zdobyć się może, i rolnika, i ojca jego, i jego żonę, i niemowlę, i na najokropniejsze hańby i męki wlecze za włosy młode dziewice między skały i lasy, lub nieznane stepy.

Od czasu odstąpienia rzecznéj floty z pod Vicksburg nad Mississippi, szereg niepowodzeń tak upokorzył Północ a ośmielił Południowców, że ci ostatni pomyśleli i o stolicy federacyjnéj, i co lepsza, o chlebie i łupie za Ohio i Potomakiem. Zajęcie Nowego Orleanu nie przyniosło wyczekiwanych korzyści: mieszkańców Luiziany rozbroić się nie udało, a bawełny nie przywieziono tyle, ile potrzeba do fabryk jednego Konnectikut tylko.

Choć patrzymy na powodzenia konfederatów czyli Południa, niemożemy się jednak dziwić, że ich bytność jest jeszcze nader problematyczną; wiele tryumfów odnieśli, ale korzyści mało, ich straty są niepowetowane, bo niedają się naprawiać. Zniszczenie za zniszczenie, to jest summa skutków wszystkich usiłowań. Północy zostają zawsze wielkie zasoby, tyle ile trzeba chleba powszedniego, i wszelkiego dobytku niesłychana obfitość, i ręce robocze tysiącami przybywają z Europy. Na Południu bawełnę spalono, zboża niema, bydło z głodu zdycha, a soli półkorca kosztuje 120 złotych; jaj tuzin dwa dollary, a wieleż to dam bez trzewików, literalnie mówiąc, chodzi. Mimo to, dziwném się wydaje rozumowanie niektórych, że Północ niech jeno przetrzyma, to Południe czasowi uledz będzie musiało. Taki jest sens moralny działania przynajmniéj niektórych przywódców!

Gdy Południu udało się odeprzeć z pod Richmondu Mac-Clellana w czerwcu (27—4 lipca) i Pope'go pobić pod Cedar Mountains i pędzić aż do Manassas w 16-tu dniach nieustannéj walki, zaczęło ono przez dzienniki i swoich wysłańców otrębywać zawcześnie co zrobi w Pensylwanji, Ohio i t. d. Istotnie dnia 5 b. m. przekroczyły wojska południa Potomak, ale zaraz spotkał ich zawód: zamiast pięćdziesięciu tysięcy ochotników z Marylandu, ledwo 2000 się przyłączyło, mimo zapalającéj odezwy Bradleya Johnson z Frederick. Bitwy z d. 16, 17, 19, w górach Marylandu, między miasteczkami Keetville i Sharpsburg nad rzeczką (creek) Antietam, toczone z rozpaczliwą zawziętością, skończyły się wyrzuceniem konfederatów południowych ze stratą 20,000 w rannych i zabitych i wielu co lepszych jenerałów. Północ też poniosła wielkie szkody, dziesięciu jenerałów, 40 do 50 półkowników i 13,000 rannych i zabitych legło w tych pamiętnych rozprawach. Zajęcie Harpers-Ferry i poddanie się 11,000 federalistów z zapasami pokrzepiło z razu południowych upadające nadzieje, ale na d. 20 Harpers-Ferry napowrót odebrali północni, ze znaczną liczbą odbitych jeńców. Na Maryland wyprawa kosztowała do dziś dnia Południe więcéj niż 30,000 ludzi straconych, za co wszystko, mogło wprowadzić tylko odrobinę żywności, trochę koni, i amunicji nie tyle, aby na dni kilka wojsko zasilić mogła. Wojsko rebellów, jak tu zowią południową konfederację, zdaje się poczyna na umyśle i sercu upadać.

Nie tak szybko rozwiązały się rzeczy w zachodniéj stronie, ku Ohio i Cincinnati. Ale Kirby Smith i Bragg, którzy śpiesznemi marszami przelecieli Tennesee i Kentucky, od czasu ostatnich wypadków nad Potomakiem, albo może w skutek ich, zwolnili marsze i zdają się przestawać na rozbijaniu małych garnizonów. Czy Louisville będą attakowali, lub z tak małą usuną się chwałą jak od Cincinnati — dni kilka rozwiąże to pytanie. Jakkolwiek bądź, wolniéj odetchnęła Północ od wypadków przed 8-miu dniami zdarzonych.

Szerokie rozpisanie się i ogłoszenie ważnych pobudek przez Richmondskie gazety, musiało nareszcie przekonać rząd w Waszyngtonie, że potrzeby konieczne, jeśli nie rozpacz, muszą zgwałcić politykę Richmondu, gdzie poprzestaną myśleć i mówić o obronnéj wojnie. Dla tego to podobno na d. 24 b. m. guberatorowie zjechali się do Altona w Pensylwanji, celem uzbrojena Stanów w domu i może też przełożenia ostatecznych życzeń gabinetowi Waszyngtońskiemu. Niewiadomo więc, czy ten zjazd wyprzedzając, czyli innym natarczywościom ulegając, na d. 22 Prezydent wydał proklamacją, w któréj ogłasza wszystkich od 1 stycznia 1863 niewolników w zbuntowanych Stanach lub częściach Stanów wolnymi; owszem chcącym wyswobodzić się pod temi warunkami czarnym, wcale przeszkadzać nie dozwoli. Zachęca do oswobodzenia i ofiary z niewolnictwa, zapewnieniem lojalném zupełnego wynagrodzenia, i kończy zapowiedzeniem ścisłego wykonania konfiskaty. Odezwa wielkie zrobiła wrażenie, ale jak będzie we wszystkich swych punktach wykonaną, to rzecz inna, i jeśli pewne obawy ucichną dla tego, przeciwnie inne gniewy wybuchną bez porównania gwałtowniéj przez podobne stanowisko.

Dnia 23 prezydent ogłasza sąd wojenny na wszystkich niechętnych unji, lub pomagających w jakikolwiek sposób secessjonistom, zawiesza *habeas corpus*, czyli jagiellońskie: Neminem captivabimus, z czternastego wieku. Słowem inną politykę, inną zupełnie działalność zapowiadają dzienniki i osoby więcéj i bliżéj widzący. Oto jest treść, oto duch pism i narodowych w Zjednoczonych Stanach opinij. Jeśli istotnie inaczéj się wezmą tu do wojny, to być może, że za parę przyszłych tygodni będziemy coś ważniejszego mieli do powiedzenia.

Pisałem przed rokiem prawie o zamiarze próbowania uprawy bawełny w Illinois, Indiana i t. d. Próba udała się nad wszelkie oczekiwania. To mi pozwala odezwać się i prosić pana, abyś chciał mieszkańców Podola Ukrainy zachęcać do podobnéj próby. Klimat odpowie — wynagrodzenie i przychody są nader wielkie i pewne, abym mógł chcieć tego dowodzić, jeśli chodzi o sposób kultury, to w dwóch słowach będzie dosyć, jeśli powiem, że zupełnie podobna do kukurudzy. Jeśli potrzeba nasienia, to o to na początku możemy się postarać.

Henryk Kałussowski.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

— Główny zarząd kolei żelaznych podaje do powszechnéj wiadomości, iż od dnia 9 (21) października pociągi osobowe między Wilnem i Warszawą kursować zaczną trzy razy na tydzień, a mianowicie: z Warszawy o godz. 9-téj rano, w niedziele, wtorki i czwartki; z Wilna zaś: w poniedziałki, środy i piątki o g. 4-téj m. 20-éj, z rana, i przychodzić będą do Warszawy o godz. 6éj m. 10 wieczór. Pociągi te zostawać będą w związku z pociągami kursującemi między Petersburgiem, Rygą i granicą pruską.

— Przed kilku dniami zwiedzaliśmy pracownię p. Maleszewskiego, chcąc widzieć ukończony już obraz św. Piotra i Pawła, zamówiony przez p. Harczyna do kościoła w Podbrzeziu. Widzieliśmy uprzednio nakreślone pierwsze kontury tego ogromnego obrazu, byliśmy przy narodzinach pierwszéj myśli rzuconéj na płótno, ciekawi więc byliśmy jak się ta myśl rozwinęła, wypełniła i jak silnie w formach plastycznych do nas przemówi. Nie wdajemy się w szczegółowy rozbiór obrazu, boć on zostaje między nami i każdemu nieraz widzieć go się zdarzy i sąd się jakoś wyrobi; my tylko od siebie winszujemy artyście przeprowadzenia szczęśliwego téj wielkiéj myśli, jaką w śmiałych zarysach rzucił na płótno i która aureolą nad głowami tych dwóch św. Apostołów zawisła. Któż tu bowiem w ś. Pawle niedopatrzy téj uosobionéj postaci człowieka z wrzącém sercem a silną głową, któż na tém pięknem wzniosłém jego czole niewyczyta promieniejących myśli, które jak błyskawice zda się migocą, by piorunem prawdy uderzyć i rozbić fałsz, ciemnotę i zbrodnię. Któż nie zobaczy téj potęgi duchowéj, która budując wielkość prawd odwiecznych, wielkość nieskończoną bóstwa, sama tak zolbrzymieć zdołała. I obok téj kolosalnéj postaci, otoczonéj całą glorją duchowéj chwały, widzimy postać ś. Piotra, prostego rybaka, trzymającego klucze i sieci;— nic tam nie widzimy, krom miłości i wiary,... lecz ta wiara, ta miłość tak wielka i silna, że Piotr wie, że gdy w imię Mistrza sieć swą zarzuci, to światy ogarnie, a kluczem miłości serca sobie otworzy.— Oprócz tego wielkiego olejnego obrazu, widzieliśmy wiele prac pastellowych, w których nasz artysta celuje. W rzeczy saméj, żaden pęzel nie może dać téj świeżości barwy, téj delikatności odcieni, tego przezrocza, co pastel; dla tego też widziane przez nas portrety, szczególniéj kobiece są nieporównane, przy największém bowiem schwyceniu charakteru, wyrazu twarzy, przy największéj trafności rysów, artysta umie wlać w całą postać coś estetycznego, co niezmieniając podobieństwa, cały obraz uszlachetnia: i tak z ułożonych wiecznie sztywnie ust do uśmiechu, które na to się tak składają, że tam ktoś ma ładne ząbki, któremi się popisać pragnie, artysta robi ładny, naiwny lub złośliwy uśmieszek; w oczach, z których nigdy nic nie wyczytasz, które śpią wiecznie, choć na pozór otwarte, zapali ci takę na pozór małą iskierkę, która przecię cały obraz ożywi, a nawet z oryginałem choć na chwilę pogodzi; nakoniec na tych gładkich i pogodnych czołkach, ale to tak gładkich, że aż rozpacz bierze, co tu z niemi zrobić, rzuci jakiś lekki obłoczek, jakąś maleńkę chmurkę zadumy, i tak jedném dotknięciem pastela postać przykutą zda się na wieki do desek prozy naszego żywota, na wyżyny ideału podnosi.

Na końcu wspomnieć nam tu wypada o portrecie pastellowym już obecnie ukończonym ś. p. Władysława Syrokomli. Portret ten naszkicowany w ostatnich dniach jego życia, po śmierci dopiero wykończony został. Przedstawia on poetę gasnącego już fizycznie, ale mającego cały zasób życia moralny,— myśl działa i widocznie odbija się na czole, oko się żarzy zapałem, pierś wzdyma uczuciem, nawet się usta układają do wymówienia wyrazu, lecz już sił nie staje, już ręka nie utrzyma pióra, usta słów nie wymówią, poeta więc utkwił wzrok w zawieszoną nad nim lirę, aby jéj przekazał swą ostatnią myśl, ostatnie brzmienie, które ktoś kiedyś ma na niéj wyśpiewać.

—Z dziedziny poezji i sztuk przejdźmy do życia rzeczywistego. Wiadomo niemal każdemu mieszkańcowi nietylko Wilna ale całéj tutejszéj prowincji, ile rzeczywistéj zasługi należy przyznać p. Borettiemu, jako pierwszemu, który założył u nas fabrykę kafli, oraz nauczył racjonalnego stawiania pieców, kuchni, kominków i t. p. O ile te rzeczy są w naszym klimacie ważne, niepotrzeba dowodzić. Zakład też p. Borettiego otoczony został od razu całą sympatją ogółu i wzrosł niepomału, lecz i p. Boretti nie ustaje i rozwinąwszy stronę specjalną czyli utilitarną swego zakładu, nie pominął i strony estetycznéj, i dziś zakład jego do rzędu estetycznych śmiało liczyć się może. Ornamenta drzwi, okien, pieców, karjatydy, frontony, nareszcie pojedyńcze posągi, konsole, wazony, urny i t. p., są to wyroby nie rzemiosła, lecz sztuki, które mieszkanie lepiéj jak różne zagraniczne bohomazy ozdobią, a taniością dla każdego są przystępne. Szkoda, że u nas nie ma wystaw krajowych, bo wieleby się znalazło rzeczy pięknych, a kominek zamówiony przez hr. Józefa Tyszkiewicza, nietylko u nas ale i zagranicą premjum by otrzymał. Teraz właśnie, t. j. w tych dniach, rozpoczął p. Boretti fabrykę naczyń glinianych polewanych; są to pieścidełka, a bez porównania tańsze od tych żółtych farfurów, lub glinianych skorup, które na wagę złota dotąd płacimy. Dla wyrobów glinianych z tego cośmy widzieli w robocie, jako to: dzbanków, waz, garnków, bładyszek, garnuszków, miseczek oraz prześlicznych wazonów do kwiatów, rokujemy najzupełniejsze powodzenie, i jesteśmy pewni. że w krótce p. Boretti oddział ten swojéj fabryki silniéj obsadzić i rozwinąć będzie zmuszony.

— W przyszłą niedzielę t. j. 14 b. m. października otworzy się szereg widowisk na scenie wileńskiéj przedstawieniem Chatki w lesie niezapomnianego Władysława Syrokomli.

— Nie tylko czasopisma polskie z głębokiém uczuciem żalu i smutku, powtórzyły boleśną wiadomość o zgonie nieodżałowanego naszego wieszcza—Władysława Syrokomli; lecz to samo niemal współczucie odbiło się w kilku rossyjskich dziennikach. W 38 N. Dziennika Illustrowanego znajdujemy dość obszerny życiorys poety, z jego portretem, zdjętym z fotografji pośmiertnéj, wraz z krótką oceną dzieł naszego lirnika. Nie możemy tu powstrzymać się od przytoczenia trafnego sądu o utworach naszego piewcy: „Wiersz jego dźwięczny—mówi autor artykułu—miękki a zarazem mocny; drobne nawet utwory odznaczają się prawdą, prostotą i serdeczném uczuciem, i silne czynią wrażenie. Wiele z nich cechuje lekki odcień głębokiéj ironji.

Komitet opieki nad pozostałą rodziną ś. p. LUDWIKA KONDRATOWICZA, niniejszém ogłasza, iż od dnia 20 września, wpłynęło do kassy:

	rub.	k.
Od pani Jagminowéj	3 rub.	
— doktora Rejkowskiego	3	—
— p. Oskara Korwin Milewskiego	50	—
Nadesłano z Poznania, od mieszkańca prawego brzegu Buga, chwilowo bawiącego w Poznaniu, 500 zł. pol. za potrąceniem kosztów przesyłki	73	— 65 k.
Zebrane w Wilnie od różnych osób przez pana Wiktora Jurahę	23	
Z zakładu p. Dowmonta za przedanych 25 pośmiertnych fotografij Wł. Syrokomli	25	—
Nadesłano z Owrucza zebranych tam	41	—
Nadesłano z Mołodeczny zearanych tam	22	—
Od obywatela powiatu Kowieńskiego Jana Akko	10	—
Z Miłosławia	9	—
Od p. König z Petersburga	30	—
Złożono zebranych w Wilnie od rozmaitych osób	25	—
Razem	344 rub.	65 k.

Oprócz tego JW. ksiądz biskup Wileński Adam Krasiński, ofiarował sto egzemplarzy swego dzieła pod tytułem „Prawo kanoniczne.“ Jakowe dzieło przedaje się po rs. 1 kop. 50 za egzemplarz w redakcji Kurjera, u pana Alek. Oskierki w Wilnie,—i w Kownie u pana Jakóba Giejsztora. *Aleksander Oskierka.*

Wilno 11 października 1862 r.

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

Пріѣхавшіе въ Вильно съ 8-го по 11-ое октября.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКИ. Пом. Свѣнц. уѣзд, пред. двор. Свіонтецки.—Ошмян уѣзд. пред. двор. Брохоцки.—Онуфры Венцлавовичъ.—Мир. Поср. Богдановичъ.—Сигиз. Чеховичъ.—Титусъ Горски.—Фелиц. Карпъ.—Ярошъ.—Пом.: Конст. Скирмунтъ съ женою.—Викентій Рудомино.—Влад. Умястовски.—Адольфъ Рольски.—Г-же: Ольга Комаръ.—Анна Карпъ.—Жена над. совѣт. Магдалена Піотровска съ дочерью.—Оржеховска.—Профессоръ дѣйст. ст. сов. Осипъ Ковалевски.—Иванъ Янушкевичъ.—Пор. Макаренко.—Инж. кап. Артюръ Клочковски.—Чин. акц. питейн. управл. Понсетъ.—Двор: Петръ Байковски.—Юрій Кришкинъ.

ГОСТИННИЦА ПОЗНАНСКИ. Пом. Михаилъ Шостаковски.—Отто Брониславъ.—Генрихъ и Доминикъ Кибортъ.—Австр. под. Іосифъ Покорни, Адамъ Клоттъ.—Адамъ Бобровски.—Фаустинъ Лопатынски.—Евгеній Знатовичъ.—Іосифъ Залевски.—Ѳеодоръ Майбаумъ.—Генрихъ Лопацински.—Посред. Адамъ Гребницки.—Михаловски.—Предвод. двор. Чудовски.—Генералъ-маіоръ Повало-Швейковскій.—Предв. Двор. Бѣганьски.—Игнатій Залевски.

Выѣхавшіе изъ Вильна съ 8-го по 11 ое октября.

Кублицки.—Мински.—Пожерски.—Бушкевичева.—Заѣнчковски.—Квинто съ женою.—Тански.—Ганъ.—Швыковски.—Де-Гай. Г-жа Корсакъ.—Оржеховски.—Норвидъ.—Аджиевъ.—Сулистровски.—Карпъ.—Барткевичъ.—Г-жа Карпъ.—Булевсли.—Шаполинска.—Табеньски съ фамиліею.—Пилецка съ дочерью.

DZIENNIK WILEŃSKI.

Przyjechali do Wilna od 8 do 11 października.

HOTEL NISZKOWSKI. Obyw.: Marsz. pttu Święc. Świątecki.—Marsz. pttu Oszm. Brochocki.—Onufry Węcławowicz.— Sęd. pojed. Bohdanowicz.—Zygm. Czechowicz.—Tytus Gorski.—Felicjan Karp.—Jarosz Pomernacki.—Konst. Skirmunt z żoną.—Winc. Rudomino.—Wład. Umiastowski.—Adolf Rolski.—Panie: Olga Komar.—Anna Karp,—Magdal. Piotrowska z córką.—Orzechowska.—Profesor rz. rad. st. Józef Kowalewski.—Jan Juuszkiewicz.—Porucz. Makarenko.—Inż. kap. Artur Kłoczkowski.—Urz. akc. pit. zarz. Ponset.—Piotr Bajkowski.—Jerzy Kriszkian.

HOTEL POZNAŃSKI. Obyw: Michał Szostakowski.—Otton Bronisław, Henryk i Dominik Kibortowie.—Austr. pod Józef Pokorni.—Adam Klott.—Adam Bobrowski.—Faustyn Łopatyński,—Eugenjusz Znatowicz.—Józef Zalewski.—Teodor Maybaum.—Henryk Łopaciński.—Pośred. Adam Hrebnicki.—Michałowski.—Marsz. Czudowski.—Jen.-Maj. Powało-Szweykowski.—Marsz. Biegański.—Ignacy Zalewski.

Wyjechali z Wilna od 8 do 11 października.

Kublicki.—Miński.—Pożerski.—Butkiewiczowa.—Zajęczkowski.—Kwinta z żoną.—Tański.—Gan.—Szwykowski.—De Gay.—Pani Korsak.—Orzechowska.—Norwid.—Adżijew.—Sulistrowski.—Karp.—Bortkiewicz.—Pani Karp.—Bulewski.—Szapolińska.—Tabelski z rodziną.—Pilecka z córką.

Одобрено Цензурою, 11 Октября 1862 г. Вильно.

W Drukarni A. H. Kirkora.

КАЗЕННЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

Хозяйственный комитетъ Александровскаго Кадетскаго корпуса симъ объявляетъ, что въ присутствіи онаго будутъ производиться торги на поставку въ корпусъ въ 1863 году разнаго рода продуктовъ и матеріаловъ какъ то: крупы, муки, масла, вермишели, макароновъ, разныхъ овощей огородныхъ, фуража для лошадей, дровъ для отопленія, масла рѣпсоваго для освѣщенія фителей, стеколъ ламповыхъ, холстовъ разнаго рода, суконъ, обуви, голуновъ золотыхъ, бумаги разныхъ сортовъ, лѣсныхъ и строительныхъ матеріаловъ, желѣза, стали и другихъ разнаго рода мелочныхъ потребностей на сумму до 60,000 тысячъ рублей серебромъ.

Торги эти распредѣляются слѣдующимъ образомъ:

а) Торгъ на поставку дровъ и освѣтительныхъ матеріаловъ будетъ происходить 15-го числа будущаго октября мѣсяца, а переторжка 19 числа тогоже мѣсяца.

б) На поставку съѣстныхъ припасовъ потребныхъ для стола кадетъ а также фуража для казенныхъ лошадей торгъ 18-го а переторжка 23 октября.

в) На поставку суконъ холстовъ и разнаго рода обуви торгъ 24 а переторжка 29 октября.

и г) На поставку бумагъ и прочихъ разнаго рода канцелярскихъ и классныхъ принадлежностей а также строительныхъ матеріаловъ торги будутъ 25-го, а переторжка 30 октября.

Желающіе участвовать въ торгахъ благоволятъ прибыть въ присутствіе хозяйственнаго комитета корпуса въ означенныя выше числа къ 10-ти часамъ утра съ законными на право торговли свидѣтельствами и благонадежными залогами, равняющимися третьей части подрядной суммы.

Условія и предметы торга будутъ изготовлены заблаговременно и предъявлены желающимъ во всякое время канцеляріею кадетскаго корпуса. Г. Вильно сентября 28 дня 1862 года.

Директоръ Александровскаго Кадетскаго Корпуса, генералъ-маіоръ *Баумгартенъ.*
Бухгалтеръ И. *Протасевичъ.* 2—714

Виленскій дворянскій институтъ симъ объявляетъ, что въ ономъ будутъ производиться торги съ узаконенною черезъ три дня переторжкою 17, 19, 23 и въ послѣдующія за тѣмъ числа октября мѣсяца сего года, на поставку въ продолженіи будущаго 1863 года для института: сукна разныхъ сортовъ и цвѣтовъ: темнозеленаго, краснаго, сѣраго и голубаго, пуговицъ и серебрянаго галуна, а также холста, парусины, демикатона, каленкора, на шитье воспитаннической и служительской одежды, бѣлья и мытья онаго, на поставку сапоговъ и калошъ, а также перчатокъ, галстуховъ и т. д., на поставку разныхъ съѣстныхъ припасовъ, какъ то: пшеничной, ситной и ржаной муки, говядины, телятины, свинины, масла коровьяго, молока, сметаны, сыровъ, яицъ, пива, дрожжей, рыбы, сельдей, чая, сахара и пряныхъ кореньевъ, разнаго рода крупъ, макароновъ, сала свинаго топленнаго для лампъ, свѣчей и проч. и также дровъ на отопленіе зданія института и на очистку отхожихъ мѣстъ. По чему желающіе принять на себя поставку таковыхъ вещей и припасовъ благоволятъ явиться въ вышеозначенные сроки на торги въ канцелярію института, съ благонадежными залогами. Торги будутъ производиться отъ 9 до 12 часовъ утра ежедневно, кромѣ праздничныхъ и табельныхъ дней, впредь до отдачи всѣхъ помянутыхъ предметовъ въ подрядъ.

Директоръ *Падренъ де Карне.*
Письмоводитель А. *Баранцевичъ.* 2—730

Совѣтъ Минскихъ губернскихъ богоугодныхъ заведеній вызываетъ желающихъ принять на себя поставку съ 1 января 1863 г. въ подвѣдомственныя оному городскую больницу, богадѣльню и домъ скорбящихъ, продовольственныхъ и прочихъ припасовъ на сумму до 11482 руб. серебр. въ годъ, на торгъ 15 и переторжку 19 числъ ноября мѣсяца сего 1862 г. съ тѣмъ, что торгъ и переторжка, будутъ произведены на точномъ основаніи т. X св. зак. гражд. книги IV разд. III о казенныхъ подрядахъ. Лица, желающія вступить въ настоящій подрядъ обязаны представить совѣту при прошеніи до наступленія торга: 1, паспорты или другіе виды о своемъ званіи, и 2, благонадежный залогъ на 3-ю часть подрядной суммы. Исчислительную же вѣдомость всѣмъ приписамъ и матеріямъ, входящимъ въ составъ подряда, равно кондицій, желающіе могутъ видѣть въ совѣтѣ ежедневно во время присутствія. 2—731

Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его, 13 августа сего года состоявшагося, для рѣшительнаго приведенія въ извѣстность всѣхъ долговъ и имущества помѣщика Свенцянскаго уѣзда нынѣ покойнаго Леона Бобинскаго на основаніи 1005 и послѣдующихъ ст. X т. 2 части сдѣланъ 9-ти мѣсячный вызовъ всѣхъ кредиторовъ и должниковъ его, со дня послѣдняго припечатанія о томъ объявленія въ СенатскихъВѣдомостяхъ, съ тѣмъ, чтобы всѣ частныя лица, имѣющія къ нему претензіи, или знающія о имуществѣ или капиталахъ къ нему принадлежащихъ, а казенныя присутственныя мѣста о числящихся на немъ казенныхъ взысканіяхъ, прислали о семъ до истеченія выше означеннаго срока въ сіе правленіе прошенія и требованія, причемъ первые предваряются, что въ случаѣ необъявленія ими въ выше означенный срокъ своихъ претензій, они лишены будутъ участія въ конкурсѣ а за утайку имѣнія. должнику Бобинскому принадлежащаго, подвергнутся взысканію по суду. Сентября 15 дня 1862 года.

Совѣтникъ *Гецолдъ.*
Секретарь *Комаръ.*
Столоначальникъ *Кодзь.* 2—673

Виленской губерніи Ошмянскій уѣздный судъ объявляетъ, что 14 числа декабря мѣсяца 1862 года, будутъ производиться въ присутствіи сего суда торги съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою, на продажу участка земли Шудаки называемаго принадлежащаго дворянинуКржиштофу Скржидлевскому, заключающаго въ себѣ 12 десятинъ 1673, саж. земли съ приписанными къ оному по послѣдней народной переписи 11 мужескими и 7 женскими дворовыми людьми, оцѣненнаго въ 50 руб. сер. Почему желающіе участвовать въ сихъ торгахъ бляговолятъ явиться на означенное число, причемъ присовокупляется, что таковый торгъ есть послѣдній и окончательный. 2—674

OGŁOSZENIA SKARBOWE.

Komitet gospodarczy Aleksadrowskiego Korpusu Kadetów niniejszém ogłasza, że w urzędzie onego odbędzie się licytacja na dostawkę do korpusu w 1863 r. rozmaitych produktów i materjałów, jako to: krup, mąki, masła, wermiszeli, makaronów, rozmaitych owoców ogrodowych, karmu dla koni, drew opałowych, oleju do lamp, szkieł lampowych, rozmaitych płócien, sukien, obuwia, galonów złotych, rozmaitego papieru, materjałów budowlowych i leśnych, żelaza, stali i innego rodzaju drobnych potrzeb na summę do 60,000 r. sr.

Licytacja ta rozdziela się w następujący sposób:

a) Licytacja na dostawę drew i materjałów do oświetlenia odbędzie się 15-go bieżącego października, a przetarg 19 go tegoż miesiąca.

b) Na dostawę artykułów żywności, do stołu kadetów, a także karmu dla koni skarbowych, licytacja 18, a przetarg 23 b. października.

c) Na dostawę sukien, płócien i rozmaitego obuwia, licytacja 24, a przetarg 29 października.

d) Na dostawę papieru i innych materjałów kancelaryjnych lub szkolnych attrybucij, tudzież materjałów budowlowych,— licytacja 25, a przetarg 30 b. października.

Życzący uczęstniczyć przy licytacji, raczą przybyć do urzędu gospodarczego komitetu w korpusie w wyż oznaczonych terminach do godziny 10-éj rano z prawnémi do licytacji świadectwami i pewnemi ewikcjami równającemi się trzeciéj części summy podradowéj.

Warunki i przedmioty licytacji będą przygotowane zawczasu i udzielone zostaną życzącym w każdym czasie w biórze korpusu kadeckiego. Wilno 28 września 1862 r.

Dyrektor Aleksandrowskiego korpusu kadetów, jenerał-major *Baumgarten.*
Buchalter *Protasewicz.* 2—714

Wileński szlachecki instytut donosi niniejszém, że będą się w nim odbywały targi z uprawnionemi przez trzy dni przetargami 17, 19, 23 i w następujących za temi dniach miesiąca października, roku bieżącego, na dostawienie w przeciągu następnego 1863 roku dla instytutu: sukna rozmaitych gatunków i kolorów: ciemnozielonego, czerwonego, szarego i niebieskiego, guzików i srebrnych galonów, jak niemniéj płótna, parusiny, półjedwabia, demikatunów na uszycie odzieży dla uczniów i służby, zrobienie i mycie jéj, na dostawienie bótów i kaloszy, jak niemniéj rękawiczek, halsztuchów, i t. d. tudzież na dostawienie różnych artykułów żywności, jako to: pszennéj pytlowéj i żytniéj mąki, wędliny, cielęciny, świniny, masła krowiego, mléka, śmietany, sérów, jaj, piwa, drożdży, ryby, śledzi, herbaty, cukru i korzennych towarów, różnych krup, makaronu, topionego tłuszczu wieprzowego do lamp, świec i t. d.; a także drew na opał instytuckich murów i na oczyszczenie wychódek. Życzący zatém przyjąć na siebie obowiązek dostawienia pomienionych przedmiotów i zapasów raczą stawić się w oznaczone termina na targi do kancelarji instytutu ze stosownemi ewikcjami. Targi będą się odbywały od 9 do 12 godziny rano codziennie, prócz świętych i tabelnych dni, aż do dostawienia wszystkich rzeczonych przedmiotów w porządku.

Dyrektor *Padrun de Karnè.*
Sekretarz A. *Barancewicz.* 2—730

Rada Mińskich gubernjalnych dobroczynnych zakładów wzywa życzących zająć się dostawieniem od 1 stycznia 1863 r. do zostających pod jéj zawiadywaniem: Szpitala miastowego i domu przytułku artykułów żywności i t. d. na summę 11,482 r.sr. na rok, ażeby zgłosili się na licytację 15-go i przetarg 19 dnia listopada tegoż 1862 r., z tém że licytacja i przetarg odbędzie się na zasadzie t. X zb. pr. cyw. ks. IV dział III o dostawach skarbowych. Osoby życzące przyjąć udział w dostawie, obowiązują się złożyć radzie razem z prośbą, przed nastaniem licytacji: 1) pasporty lub inne dowody o swym stanie i 2) pewną ewikcję na 3-ą część summy dostawnéj. Wykaz zaś szczegółowy wszelkich przedmiotów i materjałów do dostawienia kwalifikujących się, tudzież warunków, życzący mogą przejrzeć w radzie codziennie w czasie posiedzeń. 2—731

Od Wileńskiego rządu gubernjalnego wiadomém się czyni, iż w skutek postanowienia onego z 13 sierpnia b. r. nastałego, dla wykrycia wszystkich długów oraz majętności obywatela powiatu święciańskiego, zmarłego Leona Bobińskiego, na mocy 1005 i dalszych art. X t. cz. 2, uczyniono wezwanie z terminem 9-cio-miesięcznym, wszystkich kredytorów i dłużników jego, licząc od dnia ostatniego ogłoszenia o tém w wiadomościach Senackich, z tém, aby wszystkie osoby prywatne, mające do niego pretensje, albo też którym wiadomo o majętności lub kapitałach do niego należących, a urzędy skarbowe o liczących się na nim skarbowych zaległościach, złożyli przed upływem wyżéj określonego terminu deklaracje; obok tego pierwsze zawiadamiają się, iż w razie niezgłoszenia się przez nie w określonym terminie, pozbawieni zostaną prawa uczęstniczenia przy konkursie, a za ukrycie majętności dłużnika Bobińskiego będą pociągnięci do odpowiedzialności na drodze sądowéj. 15 września 1862 r.

Radca *Giecołd.*
Sekretarz *Komar.*
Nacz. Stołu *Kodź.* 2—673

Gubernji Wileńskiéj, sąd powiatowy Oszmiański podaje do wiadomości, że 14 grudnia 1862 r. odbędzie się w urzędzie onego licytacja z prawnym we trzy dni przetargiem, na sprzedaż ucząstku ziemi Szudaki nazwanego, własnością dworzanina Krzysztofa Skrzydlewskiego będącego, zawierającego 12 dziesięcin 1673 sąż. gruntów z przypisanemi do onego podług ostatniego popisu 11 męz. i 7 żeń. dwornemi ludźmi, oszacowanego 50 rub. sreb. Życzący mieć udział w rzeczonéj licytacji raczą zgłosić się na podany wyżéj termin. Przytém się zawiadamia, że licytacja ta jest ostatnią. 2—674

Московская Сохранная Казна по положенію своему симъ объявляетъ, что въ оной будетъ продаваться, съ аукціоннаго торга, заложенное и просроченное недвижимое имѣніе наслѣдницъ умершаго генералъ-маіора Лахманъ, помѣщицъ Елеоноры Юрьевны Свѣйковской и графини Елисаветы Юрьевны Пржездзецкой Волынской губерніи, Житомірскаго уѣзда, въ селеніи Волицѣ, въ которомъ поселено 147 крестьянъ по 10 ревизіи. Имѣніе сіе будетъ продаваться со своею принадлежащею къ нему землею и всякимъ на оной строеніемъ и съ переводомъ долга Сохранной Казнѣ, кто пожелаетъ по старому свидѣтельству на 28 или на 33 года. О срокѣ же торга будетъ публиковано въ свое время. 2—712

Виленской губерніи, отъ Лидскаго уѣзднаго суда объявляется, что въ семъ судѣ произведены будутъ торги 5-го числа будущаго ноября мѣсяца съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою на продажу участка Понездель, принадлежащаго однодворцамъ Коркуцямъ состоящаго въ Лидскомъ уѣздѣ, почему желающіе участвовать въ сихъ торгахъ благоволятъ явиться на оныя. 1—713

Ковенское губернское правленіе вызываетъ изъ заграницы въ Россію на родину въ сроки, опредѣленные прилож. къ 1850 ст. X т. ч. 2 св. зак. граж. Россійской имперіи уроженца Ковенской губерніи Тельшевскаго уѣзда, бывшаго Польскаго выходца, а впослѣдствіи въ 1856 г. исполнившаго присягу на вѣрно-подданство Россіи Адольфа-Петра Дембинскаго, удалившагося за границу по узаконенному паспорту и по нынѣ тамъ проживающаго. Сентября 19 дня 1862 года.

Совѣтникъ *Пухольскій.*
Секретарь *Минчевскій.*
Столоначальникъ *Михаловскій.* 1—716

Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его, 21 августа сего 1862 года состоявшагося, на удовлетвореніе долговъ еврея Шліомы Янкеліовича Юдина, признанныхъ подлежащими безспорному взысканію вошедшими въ законную силу постановленіями Дисненскихъ земскаго и уѣзднаго судовъ, дворянкѣ Регинѣ Реутовой по заемному письму въ остальномъ за надплатою количествѣ 40 руб. съ процентами, и дворянину Войткевичу 125 руб., подверженъ въ публичную продажу участокъ упомянутаго Юдина, Дисненскаго уѣзда въ 3 станѣ состоящій, заключающій 25 десятинъ земли, оцѣненный по десяти-лѣтней сложности чистаго годоваго дохода въ 600 руб. серебромъ, и для произведенія таковой продажи назначенъ въ присутствіи Дисненскаго уѣзднаго суда срокъ торгамъ 30 числа апрѣля мѣсяца 1863 года, съ 11 часовъ утра, съ узаконенною послѣ онаго чрезъ три дня переторжкою. Желающіе разсматривать бумаги, относящіяся къ этой публикаціи и продажѣ, могутъ найти оныя въ упомянутомъ уѣздномъ судѣ. Сентября 25 дня 1862 года.

Совѣтникъ *Гецолдъ.*
Секретарь *Комаръ.*
Столоначальникъ *Кодзь.* 1—715

Moskiewska Kassa Zachowawcza z postanowienia swego, niniejszym ogłasza, że w niéj odbędzie się publiczna przedaż, zastawionéj i w terminie niewykupionéj nieruchoméj majętności spadkobierców zmarłego jenerał-majora Łachmana, obywatelki Eleonory córki Jerzego Swiejkowskiéj i hrabiny Elżbiety córki Jerzego Przezdzieckiéj, gubernji Wołyńskiéj, pttu Żytomierskiego, wieś Wolice nazwanéj, w któréj osiedlono 147 włościan podług 10-go popisu ludności.

Majętność ta sprzedawać się będzie z całą należącą doń ziemią, i wszelkiemi na onéj budowlami, z przelewem długu do kassy zachowawczéj, kto będzie życzył podług dawnego świadectwa na 28 lub na 33 lat. O terminie sprzedaży będzie we właściwym czasie ogłoszono. 2—712

Od sądu powiatowego Lidzkiego gubernji Wileńskiéj wiadomém się czyni, że w onym odbędzie się 5 przyszłego listopada licytacja z prawnym we trzy dni przetargiem, na sprzedaż ucząstku Poniezdel, do jednodworców Korkuciów należącego, w powiecie Lidzkim położonego. Życzący mieć udział w téj licytacji raczą się zgłosić. 1—713

Rząd gubernjalny Kowieński wzywa z zagranicy do Rossji, do miejsca rodzinnego, w terminach określonych w dodat. do art. 1850. t. X cz. 2 zb. pr. cyw. Cesarstwa rossyjskiego, z gub. Kowieńskiéj, pttu Telszewskiego, byłego polskiego wychodżcę, a późniéj w 1856 r. przysięgłego na wierne poddaństwo Rossji, Adolfa Piotra Dembińskiego, który wyszedł za granicę za pasportem prawnym i obecnie tam pozostaje. 19-go września 1862 r.

Radca *Puchalski.*
Sekretarz *Minczewski.*
Nacz. Stołu *Michałowski.* 1—716

Od rządu gubernjalnego Wileńskiego ogłasza się, że w skutku postanowienia onegoż 21 sierpnia 1862 r. zapadłego, na opłatę długów izraelity Szlomy Jankielowicza Judyna, które zostały przyznane za bezspornie podlegające egzekucji, przez postanowienia które otrzymały moc prawną dziśnieńskiego ziemskiego i powiatowego sądów, dworzance Reginie Reutowéj za obligiem w pozostałéj za nadpłatą ilości 40 r. sr. z procentem, i dworzaninowi Wojtkiewiczowi 125 r., wystawiony został na licytację ucząstek rzeczonego Judyna, Dziśnieńskiego powiatu w 3-m stanie położony, zawierający 25 dzies. ziemi, oszacowany podług dziesięcioletnich dochodów, 600 rsr. i dla odbycia tejże licytacji naznaczony został w urzędzie Dziśnieńskiego sądu powiatowego termin licytacji 30 kwietnia 1863 r. od 11 godziny zrana, z prawnym we trzy dni przetargiem. Życzący rozpatrzyć akta dotyczące téj licytacji, mogą znaleźć takowe w rzeczonym sądzie powiatowym. 25 września 1862 r.

Radca *Giecołd.*
Sekretarz *Komar.*
Nacz. Stołu *Kodź.* 1—715

OGŁOSZENIA PRYWATNE.

ZNAJDUJĄCY SIĘ PRZY KSIĘGARNI p. f.:

JÓZEFA ZAWADZKIEGO
W WILNIE.

SKŁAD FORTEPJANÓW ZARGANICZNYCH

zaopatrzony został obecnie w znaczny wybór Fortepianów Palisandrowych z mechaniką Angielską jako też i Angielsko-Niemiecką (Repetitions-Mechanik), bardzo wykwintnego i sumiennego wykończenia a pochodzących z najlepszych fabryk Niemieckich jako: ROSENKRANZA w Dreźnie (którego wyborne instrumenta od lat kilku są tu już znane). I. G. IRMLERA w Lipsku (najdawniejszéj i najsłynniejszéj tego nazwiska w Niemczech) a wreszcie Jul. BLUTHNERA w Lipsku, którego wyroby patentowane ogromną wziętość w ostatnich czasach za granicą zyskały. Ceny od rsr. 460—480.

Tamże znajdują się Pianina Palisandrowe z mechaniką Angielską na ceny rsr. 300, oraz Fortepiany Wiedeńskie Orzechowe, lub Palisandrowe z plattą żelazną i bez, na ceny rsr. 325—365.

Fabryki wyżéj pomienione tak powszechną sławę za granicą posiadają, że wyroby ich we wszystkich znaczniejszych składach fortepianowych po miastach stołecznych znaleźć można. Firma też nasza oddawna z fachem muzycznym blizko oznajomiona, tylko takie instrumenta wypisuje, które wszelką rękojmię trwałości i dobroci mają. Zresztą publiczność muzykalna, mając każdego czasu kilkanaście fortepianów z rozmaitych fabryk do wyboru, sama zapewne najlepiéj przez porównanie wartość ich ocenić potrafi.

Prócz fortepianów w powyższym składzie znajdują się:

1) ORGMELDIONY Paryzkie z fabryki Aleksandra et Fils, dębowe o 4-ch oktawach na rs. 70 i mahoniowe o 5-ciu oktawach na sr. 125; Orzechowe z fabr. Kaufmana w Drezdnie wielkich zalet i sumiennego wykończenia o 5 oktawach z 8 regestrami. Rsr. 215.
2) SKRZYPCE i ALTÓWKI z fabryki Vuillaume w Paryżu od rsr. 8—22.
3) WIOLONCZELLE z téjże fabryki ze smyczkiem i futerałem na rs. 90.
4) SMYCZKI do Wiolontczelli, skrzypiec od 1 r. 25 k. do 8 rs. 1—747

Niniejszém podaję do wiadomości, iż od roku zamieszkał stale w miasteczku Jeziorach, w powiecie grodzieńskim, ORGANMISTRZ z Warszawy, p. Ignacy Żebrowski, znający swoją sztukę doskonale i wykonywający zamówioną robotę z rzadką sumiennością. Dowodem tego są Organy jego fabryki nowe: w Żołudku, Dziembrowle, Jeziorach, Indurze i Janowie;— przerobione lub reparowane: w Grodnie, Białym-Stoku, Rożanym-Stoku i Lacku. Zewsząd otrzymał najchlubniejsze świadectwa. Przytém p. Żebrowski urządza grające Komody, Stoliki i t. p.

Pleban Dziembrowski Ks. Skibiński. 2—718.

AVIS.

M-r Bournier-Beaulieu, professeur français, que des intérêts personnels obligent à prolonger son séjour, en cette ville, jusqu'à la Saint-Jean prochaine, vient de recommencer ses leçons.

Son adresse provisoire:

Hôtel-Piasecki, petite rue Saint-Michel, vis-à-vis la Poste.

M-r Bournier désire trouver une chambre meublée et chauffée, soit en payaut, soit en échange de leçons. 4—705

Przyswojone zostało literaturze naszéj dz[illegible] znakomitéj wziętości na Zachodzie Euro[illegible] wające, oryginalnie po angielsku przez [illegible] GEWORTH napisane, p. t. WYCH[illegible] DOMOWE, czyli Czytania dla [illegible] T. 2. złp. 8. Skład główny w Księ[illegible] Lewickiego w Warszawie, [illegible] tru, N. 476.

Przedaje się FOLWARK GORSZCZYZNA nazwany, w powiecie Lidzkim, od Wilna mil $7^1/_2$ od pocztowego gościńca czyli miasteczka Bieniakoni wiorst 7, w którym na żadnych wygodach gospodarskich nie zbywa, dobrze zagospodarzony i w pięknem położeniu. Bliższych szczegółów udzieli właściciel tam mieszkający Gorski. 1—721

Księgarnia M. Orgelbranda otrzymała od p. E. Adamowicza z Mińska, HISTORJĘ ŚWIĘTA STAREGO i NOWEGO TESTAMENTU, dla dzieci i ludu, z 60 rycinami. Na papierze zwyczajnym Rsr. 1 k. 20, na białym, Rsr. 1 k. 50. Także GLOBUSY POLSKIE różnej wielkości i na różne ceny. 1—743

SKŁAD CYGAR HAWAŃSKICH
Wilhelma Ward
w WARSZAWIE

Ulica Rymarska N. $73^1/_4$ dom Henricha obok Komissji Skarbu otrzymał znakomity transport PAPIEROSÓW z fabryk *Müllera, Laferma* i *Ptollera*, wyższych i niższych gatunków oraz tytuniów LAFERMA, cygar KRAFTA, które to wyroby tabaczne sprzedaję po cenach *znacznie zniżonych*. 1—724

KSIĘGARNIA
A. NOWOLECKIEGO

ogłaszając wydanie w tłumaczeniu polskiem dzieła pod tytułem: „POSELSTWO LORDA ELGIN DO CHIN i JAPONJI" zaczęła od części opisującej Japonją jako kraju mniej znanego a pod każdym względem nader ciekawego. Dla uzupełnienia wszakże dzieła, też księgarnia przedsięwzięła wydanie Poselstwa do Chin, gdzie są równie zajmującą opisane szczegóły tak pod względem wrażeń podróżnika, przyrody, życia wewnętrznego Chińczyków, jako też politycznym, o ile osobne wycieczki p. Oliphant w kraj dały możność bliższego poznania takowych. Wydawca ma nadzieję, że czytająca powszechność przyjmie zdolne a dowcipne pióro angielskiego pisarza w opisaniu Japonji, z równą chęcią przyjmie „Poselstwo do Chin, które jest dalszym ciągiem dzieła wyżej podanego.

Całe dzieło złoży tom jeden takiéj obszerności jak i Japonja: wyjdzie w dwóch poszytach, z których, pierwszy opuścił już prassę, drugi zaś w przyszłym miesiącu najniezawodniéj wyjdzie z druku, do którego zostaną dołączone 6 rycin wykonane w Litografji Fajansa. Cena oznacza się złp. 16 w Warszawie, opłata uiszczoną być może w dwóch ratach, złp. 10 przy odbiorze 1-go zeszytu złp. 6 przy wyjściu 2-go.

Prenumerować można na wszystkich stacjach pocztowych za złp. 20.

Pierwsi 200 prenumeratorowie jako praemium, otrzymają dzieło z rycinami kolorowanemi. 1—727

BIURO STRĘCZEŃ OSÓB
Pracujących w Zawodzie Nauczycielskim.

Powyższe Biuro od lat kilku istniejące pod przewodnictwem Heleny Nowoleckiéj przy ulicy Krakowskie Przedmieście pod N. 435 obecnie przeniesione zostało pod N. 450 wprost kościoła OO. Bernardynów, obok domu Rözlera.

Podpisana, pojmując ważność kształcenia umysłów i serc młodocianych pokoleń, przy głównem założeniu rzetelnego i sumiennego rekomendowania—tylko osób bliżéj znanych, tak pod względem naukowego, jak i moralnego usposobienia, a mianowicie naszych rodaków i rodaczek—z tego więc założenia wywiązując się dotąd bezzawodnie, zyskała powszechne zaufanie,—w licznéj klijenteli jaką z Królestwa, Cesarstwa i zachodnich gubernji zaszczycić ją raczyła; polegając bezwarunkowo na jéj wyborze nauczycielek i nauczycieli.

Obecnie, przenosząc me Biuro do lokalu pod wyżéj oznaczony numer, nie pozostaje mi jak tylko zawiadomić niniejszém szanownych interesentów i upewnić zarazem, iż zlecenia powierzane mi nadal, z tą samą akuratnością załatwiać będę—tak przez osobiste zniesienia się, jak i korrespondencje, które frankowane być winny.

HELENA NOWOLECKA. 1—728

DO SKŁADU
APTECZNYCH MATERJAŁÓW
p. Grużewskiego
w Wilnie

nadeszły z Paryża PIGUŁKI CAUVIN, MATICO wpłynie 1 kapsułach, Paté Berthe a la Codein, Cukier z ziół Szwajcarskich od kaszlu, Kousso Bogio od Solitera, Mamki Sztuczne i wiele innych tak patentowanych jak incrudo wprost z miejsc pochodzenia.

Pan Cauvin chcąc zapobiedz podrabianie jego pigułek, które w wielu miejscach praktykuje się poczynił Składy główne, między innemi w Wilnie złożył 1 u mnie na prowincje Litewskie, z powodu tego przedawać się będą takowe po cenach paryzkich, jako to pudełko z 30 sztuk k. 50, pudełko z 60 sztuk k. 90. Panom aptekarzom biorącym na tuziny odstępuje się rabatt. 4—686

RZĄDCA DÓBR, praktycznie lat kilkanaście gospodarząc za granicą, życzy sobie przyjąć podobny tu obowiązek; bliższa wiadomość w Mińsku gubernjalném, w Aptece W. Szwembergiera lub W. Dobkiewicza, sekretarza marszałka pow. Mińskiego. 697. 2.

Nakładem księgarni
A. Nowoleckiego
w Warszawie

opuściła prassę książeczka pod tytułem: GAWĘDY KSIĘDZA PROBOSZCZA POD LIPAMI ogłosił Jan K. Gregorowicz. *Serya II-a* cena złp. 1 gr. 10.

Sprzedaje się we wszystkich księgarniach w Warszawie, w Królestwie i zagranicą, oraz na wszystkich urzędach i stacjach pocztowych, w redakcji Kmiotka (u M. Glücksberga), Przyjaciela dzieci (u H. Natansona). Roczników gospodarstwa krajowego (u G. Gebethnera i R. Wolffa), w redakcji Tygodnika Mód, w Wilnie skład główny u M. Orgelbranda, w Redakcji Kurjera Wileńskiego, w Lublinie u Arcta, w Radomiu Sklepie ubogich, u Idzikowskiego w Kijowie, Zagajewskiego w Grodnie, i w domach zleceń Rolników Nadniemieńskich w Opolu i Kaliskich w Kaliszu. 1—742

W chęci przyłożenia się w części do powiększenia funduszów na rzecz rodziny ś. p.
Władysława Syrokomli
(Ludwika Kondratowicza),

podpisany wydawca niektórych dzieł nieodżałowanego lirnika wioskowego, postanowił od dnia 29 b. miesiąca sprzedawać niżéj wymienione utwory po cenach o połowę obniżonych, a **z otrzymanych dochodów przeznaczyć połowę na rzecz rodziny ś. p. Syrokomli.** Ze względu tak na cel jak i na przystępność cen, podpisany mniema, że przez rychły rozkup książek, publiczność dowiedzie jak ocenia prace zgasłego poety. Oto są ceny w mowie będących dzieł:

BAKA ODRODZONY. Uwagi o śmierci niechybnéj wszystkim pospolitéj, wierszem wyrażone. Cena dawniejsza Rs. 1 k. 20, teraz 60 k.

JANKO CMENTARNIK. Gawęda ludowa. Cena dawniejsza Rs. 1, teraz 50 k.

MARCIN STUDZIEŃSKI. Kartka z kroniki Wilna. Cena dawniejsza r. 1 k. 35, teraz $67^1/_2$

STARE WROTA. Poemat. Cena dawniejsza R. 1 kop. 50, teraz 75 k.

STELLA FORNARINA. *(Córka piekarza).* Ustęp z życia Rafaela. Cena dawniejsza Rs. 1, teraz 50 k.

WIELKI CZWARTEK. Obrazek wiejski. Cena dawniejsza Rs. 1, teraz 50 k.

ZGON ACERNA (J. S. Klonowicza). Chwila z 17 wieku. Cena daw. 60 k., teraz 30 k.

Zapisujący pocztą wszystkie wymienione dzieła, zechcą nadesłać R. 4 k. 50, razem z kosztami przesyłki. Przy zapisach pojedyńczych dzieł, dołączać się będzie 20 kop. do każdego tomu. Nadmienia się zarazem, że tylko za nadesłaniem z góry pieniędzy, zlecenia mogą być uskutecznione.

MAURYCY ORGELBRAND.

Wilno. 27 września. 2—710

Wielkie składy FORTEPJANÓW zagranicznych i własnéj fabryki Karola Haas (syna)

1) W Petersburgu przy ulicy wielkiéj Morskiéj (большая Морская), w domu Sałowa N. 33.

2) W Odessie przy ulicy Deribas, w domu własnym i

3) W Kijowie przy ulicy Kreszczatik, w domu Eismann.

Magazyny zawierają w sobie instrumenta następnych fabrykantów.

Collard et Collard, Broodwood, Erard — w Londynie; Boisselot w Marselli, Breitkopt et Haertel w Lipsku, Bechstein w Berlinie; Erard, Pleyel, Herz, Krugelstein, Gaveau, Blondel, Angecheidt — w Paryżu; Streicher, Bösendorfer, Schweighofer, Ast, Toberer, Tomaschek — w Wiedniu.

Oprócz fortepjanów: Pianinos, Pianos mécaniques, pianos doubles (czyli z podwójną mechaniką Pleyd'a *) pianos orgues, harmonicordes, harmoniums Debaina'a w Paryżu Schiedmager'a w Stutgardzie.

Gatunki i ceny instrumentów znajdujących się w magazynach moich są rozmaite od r. sr. 375 do 1,400.

Akuratne transportowaniei całość instrumentów magazyny gwarantują i przyjmują na koszt własny upakowanie odsyłanych instrumentów.

Fabryka i magazyny moje w Odessie i Kijowie oddawna już zasłużyły na łaskawe względy publiczności tamtejszéj rzetelnym wypełnieniem wszelkich obstalunków.

Mając fabrykę własną, mogę ręczyć za rzetelny i sumienny wybór instrumentów jak swojéj fabryki, tak też i innych fabryk, i dla tego mam nadzieję, że łaskawa publiczność litewska racze dać mnie równą zręczność zasłużyć i na jéj względy.

*) Na tym fortepjanie można robić zadziwiające passaże w oktawach.

Karol Haas syn. 3—644

KIEŁBASY Kurlandzkie, SARDYNKI i SLIWKI z Bordeaux, otrzymał EDWARD FECHTEL. 3—703

W APTECE
SZERSZEWSKIEGO

otrzymano KOLOFONIUM Amerykańskie z Angiji, potrzebujący takowego, mogą dowiedzieć się w aptece na rogu ulicy Sawicz i Imbary. 3—701

Продается темно-караковый заводской КОНЬ, четырехъ лѣтъ, 2 аршина и три съ половиною вершка, вытзженный подъ верхъ, но ходитъ и въ упряжи, въ городѣ Ошмянѣ, спросить въ домѣ Волковского у десятскаго Казиміра. 3—671

Fosforan Żelaza.

Którego sprzedaż upoważniona została: we Francji, Rossji, Hiszpanji, Brazylji i Portugalji.

P. Lezas Inspektora Paryzkiéj Akademji, aptekarza, doktora umiejętności, ulica de la Feuillade N. 7 w Paryżu.

Ten nowy preparat łączy w sobie pierwiastki wyrabiające krew i kości, zawiera on żelazo w stanie płynnym, czystym jak źródlanna woda. Leczy szybko i radykalnie boleści żołądka, bladość cery, upławy, cierpienia nerwowe i trudne trawienie: utratę sił i apetytu powraca, krew wyczerpaną zasila i bogaci. Podług postrzeżeń dokonanych w wielu szpitalach paryzkich, daje się on użyć skutecznie tam nawet, gdzie wszelkie preparata żelazne, jak pigułki, żelazo oczyszczone z niedokwasu przez wodoród, mleczan żelaza (lactate de fer) i wody mineralne żelazne żadnego skutku sprawić nie mogły; metoda użycia w polskim języku dołączona jest do każdéj flaszeczki.

Słynni lekarze Polacy w Paryżu zamieszkali jak pp. Raciborski i Lipkau, pospolicie to lekarstwo swym pacjentom zalecają i oni to głównie byli powodem sprowadzenia go do Warszawy i do innych miast w Polsce.

Dostać można w aptekach pp. *Chróścickiego* w Wilnie,—*Tomanka* we Lwowie,—*Marcinczyka* w Kijowie,—*Molędzińskiego* w Krakowie,—*Mrozowskiego* w Warszawie. 6—520

LEKCJE NA FORTEPJANIE, życzy dawać przyjeżdżająca z Petersburga artystka, o warunkach można dowiedzieć się przy Ostrobramskiéj ulicy w domu p. Zachwatowicza, u Żeromskiéj. 2—722

Niniejszém mam honor zawiadomić szanowną Publiczność, iż przybyłem obecnie z Prus, po przejściu wszystkich stolic Europejskich i zajmuję się wszelkiemi robotami tak kuśnierskiemi, jako też i czapek najnówszego fasonu, jak najgustowniéj i jak najrychléj takowe wykańczam. Mieszkanie moje przy ulicy Wielkiéj w domu Wagnera obok Listowéj Poczty i Wielkiéj Remizy.

A. RINKOWSKI. 2—729

SPRZEDAJE SIĘ POWOZ podróżny na ressorach. Wiadomość w skarbowym domu, naprzeciw budki u stróża Antoniego, na ulicy Zamkowéj. 719. 3.

OGŁOSZENIE.

Niżéj podpisane, od lat dwóch, zaszczycające się zaufaniem Rodziców i Opiekunów kształcącéj się młodzieży, właścicielki zakładu przygotowawczego; w roku bieżącym szkolnym $186^2/_3$ postanowiły przyjmować młodzież płci męzkiéj nietylko przychodzącą ale i na mieszkanie ze stołem, wraz z odpowiednią nauką.

O czem mamy honor zawiadomić interessowane osoby, polecając się nadal ich łaskawym względom. R. E. GESSLER.

W domu własnym na PolicejskimZaułku naprzeciw Klubu szlacheckiego. 3—548

Mam honor zawiadomić szanowną publiczność, że magazyn KRZYŻANOWSKIEJ były na Imbarach, późniéj w domu Bobena, teraz się przeniosł do domu JWP. Chrząstowskiej b. Orłowskiego przeciwko S-go Jana,—wejście na prawo w dziedzińcu. 2—733

Piwowarnia i 2 młyny do wynajęcia w Werenowie. Wiadomość o warunkach na miejscu. 2—732

SYROP CHRZANOWY Z JODEM
przygotowany przez pp. Grimault i Spółkę aptekarzy w Paryżu, przy ulicy Feuillade N. 7, posiada dowiedzioną wyższość nad
Tranem Rybim.

Według świadectw wielu lekarzy ordynujących w szpitalach Paryzkich, świadectw zamieszczonych w metodzie użycia tego lekarstwa, jak również na zasadzie licznych pochwał kilkunastu Akademji medycznych, syrop ten nierównie pomyślniejsze sprawia skutki w tych słabościach, gdzie zażywanie Tranu rybiego dotąd przepisywano. Leczy on słabości piersiowe, szkrofuły, lymfatyzm, bladość cery, rozmiękłość ciała, apetyt przywraca, czyści krew i odnawia cały organizm człowieka, jednem słowem jest on najsilniejszym ze wszystkich środków krew oczyszczających, jakie do dziś odkryte zostały. Nie utrudza on żołądka, jak jodan potasium, lub jodan żelaza, ale nadewszystko nieocenionym jest dla dzieci szkrofulicznych i cierpiących na gruczoły. Słynny doktor *Cazenave*, ordynujący w szpitalu św. Ludwika w Paryżu, zaleca to lekarstwo szczególniéj w cierpieniach skórnych łącznie z pigułkami noszącemi jego nazwisko. W téj samej aptece w Paryżu znajduje się najprzedniejszy Elixir Pepsiny, p. Corvisart, nadwornego d-ra Cesarza Napoleona. Elixir ten używa się przeciw upartéj i zastarzałéj niestrawności, zapaleniu i nabrzmieniu kiszek,boleściom żołądka, a głównie uspakaja wymioty ze stanu ciąży pochodzące.

Zawiadamiamy osoby interessowane,że wszystkie oczekiwane specyfika do apteki Chróścickiego nadeszły. 5—520

LOSY
na piąty i ostatni oddział dóbr
Szymanow i Seroki

do 2 klassy, nadeszły do księgarni podpisanego. Upraszam grających w tę loterję o rychły wykup losów. Otrzymałem też nowy zapas losów do sprzedaży. Cena za cały los Rs. 30, za $^1/_2$ losu 15 R. sr., a za $^1/_4$ część Rs. 7 k. 50. Życzący pocztą otrzymywać losy i tabelki wygranych, zechcą prócz cen wyżéj oznaczonych dołączyć Rsr. 1 na korrespondencją.

MAURYCY ORGELBRAND
Księgarz w Wilnie. 3—709

PENSJA żeńska prywatna, utrzymywana przez Leokadję Andrzejkowiczowę, przeniosła się z domu Rodkiewicza do domu Cywińskiego na Skopówce. 1—744

W miasteczku Podbrzeziu w pow. Wileńskim 1-go listopada przypada jeden z dorocznych jarmarków na których zwykle kilkaset koni i tyleż sztuk bydła do sprzedania bywa.

FOLWARK w pow. Trockim do sprzedania lub wydzierżawienia — bliższa wiadomość przy ulicy Wileńskiéj pod N. 717 u Murgrabiego Pacynk. 1—745

Rodowita Niemka, życzy sobie przyjąć obowiązek, szwaczki zarządzającéj domem lub gospodarstwem, wraz z udzieleniem lekcji niemieckiego języka lub konwersacji. Adress: ulica ś-Stefańska, dom Opatowa. 1—746

FABRYKA WYROBÓW LNIANYCH
W ŻYRARDOWIE.

Ma honor niniejszém zawiadomić, iż Skład jéj wyrobów znajduje się w domu Wolskiego dawniéj Dąbrowskiego przy ulicy Wielkiéj, a wyprzedaż tak hurtowa jak cząstkowa odbywać się będzie po cenach fabrycznych. 3—708

WYPRZEDAŻ
CYGAR i TYTUNIU ze staremi banderolami z odstąpieniem *rabattu* przy większych obstalunkach, z fabryk: *Kuchczyńskiego, Koffskiego, Busza, Hollandra* i *Millera*, od 92 k. do 8 rsr. za 100 szt., odbywa się w magazynie EDWARDA FECHTLA, od 14 b. m. września. 5—654

DOM ZLECEŃ
BRACI CHOTOMSKICH I KORONOWICZA
w LONDYNIE,
8. Great College Street Camden Town. N. W.

Ma swój kantor w Królewcu w Pr. i ajentury w różnych ważniejszych portach handlowych na kontynencie.

Dom nasz podejmuje się załatwiać wszelkie stosunki rolnicze, przemysłowe, handlowe, artystyczne, naukowe, tyczące się mianowicie sprzedaży lub zakupu, pomiędzy narodem polskim a Rossją, Niemcami, Włochami, Francją i Anglją.

Bierze w komis kupna, sprzedaż lub dzierżawę dóbr, lasów, domów, produktów, narzędzi, lub maszyn rolniczych, przemysłowych, artystycznych, naukowych i domowych; towarów kolonjalnych, produktów chemicznych, cygar, owoców zagranicznych świeżych, ryb, ptaków, zwierząt tak co do chowu, aklimatyzowania, jak i do spożycia itp. itp.

Warunki.

Celem naszego przedsięwzięcia: wygoda publiczna, zysk drobny ale częsty. Dla tego wszelki rabat, do jakiego mają zwykle prawo komisjonarze, a który ofiarują fabrykanci lub kupcy—odstępuje kupującym.

Za każdy sprawunek obliczony na wartość pieniężną:

niżéj 40 złp. pobiera 2 złp.	niżéj 3000 złp. pobiera 3% złp.	
„ 600 „ „ 5% „	„ 6000 „ „ 2% „	
„ 1000 „ „ 4% „	„ 30000 „ „ 1% „	
od 60000 złp. do 120000 złp. $^1/_2$%		
nad 120000 „ $^1/_4$%	NB. Co do borów i dóbr 1% nam zawsze służy.	

Za pieniądze przez nasz Dom Zleceń forszusowane, które najdłużéj kredytujemy na tygodni sześć, liczyć się będzie 6%. — Forszusy za cła, opakowania, przesyłki i portorje 6% rocznie a kredyt stosowny do zwyczajów i okoliczności handlowych.

Pieniądze na sprawunki nadsyłać można w jakiejkolwiek kurs mającéj monecie, agio obliczane będzie stosownie do bieżącego kursu. Na żądanie interesentów, sprawozdanie giełdowe nadsyłane mi będzie. 4—657

Одобрено Цензурою. 11 Октября 1862 г. Вильно.

W Drukarni A. H. Kirkora.